

2023

gemeente
Veendam

Najaarsrapportage

Programmabegroting

Voorjaarsnota

Najaarsrapportage

Jaarstukken

Najaarsrapportage 2023

Inhoudsopgave

I. Raadsvoorstel.....	5
II. Besluitvorming.....	6
III. Financiële positie in één oogopslag/weerstandsvormogen en risicobeheer	7
IV. Ontwikkelingen Programmabegroting 2023	8
Programma 1 - Bestuur en organisatie	9
Programma 2 - Complete Parkstad	13
Subprogramma 2.1 - Sport	13
Subprogramma 2.2 - Cultuur.....	18
Subprogramma 2.3 - Jeugd/Onderwijs.....	20
Subprogramma 2.4 - Gezondheids(zorg)	23
Subprogramma 2.5 - Bruisend centrum en levendige woonwijken.....	25
Programma 3 - Ruimte voor ondernemers	27
Programma 4 - Leefbaar, duurzaam, hoge kwaliteit.....	30
Subprogramma 4.1 - Kwaliteit voor de fysieke omgeving	30
Deelprogramma 4.1.1 - Ruimtegebruik, infrastructuur, beheer & onderhoud	30
Deelprogramma 4.1.2 - Milieu en duurzaamheid	36
Deelprogramma 4.1.3 - Toezicht en handhaving	38
Subprogramma 4.2 - Kwaliteit door participatie.....	41
Programma 5 - Financiën	50
V. Het overzicht van baten en lasten 2023.....	52
VI. Wijzigingen per programma.....	53
VII. Wensenlijst.....	81
VIII. Meerjarenbegroting grondexploitaties.....	84

I. Raadsvoorstel

Nummer 2023

Veendam 6 november 2023

Aan de (leden van de) gemeenteraad,

Na het vaststellen van de begroting 2023 (november 2022) en de aanbidding van de Voorjaarsnota 2023 (juli) is nu de Najaarsrapportage het derde document in de beleidscyclus van 2023 gereed.

In hoofdstuk IV geven wij een actueel beeld van (de stand van zaken en) de ontwikkelingen van het lopende dienstjaar, waarbij in principe alleen de afwijkingen worden weergegeven. Eventuele financiële gevolgen van ontwikkelingen (inclusief de mei- en septembercirculaire algemene uitkering) zijn in hoofdstuk VI per programma vermeld en toegelicht. Wijzigingen van de begroting 2023, die doorwerking hebben naar volgende jaren zijn overigens reeds verwerkt in de ontwerp begroting 2024.

Na actualisatie van de begroting resteert een voordelig saldo van rond € 717.000,-.

In hoofdstuk III treft u een samenvatting van de actualisatie aan inclusief een toelichting.

Verder is de geactualiseerde wensenlijst (hoofdstuk VII) en de geactualiseerde meerjarenbegroting grondexploitaties (hoofdstuk VIII) opgenomen.

Wij stellen u voor de begroting 2023 aan te passen overeenkomstig de weergegeven mutaties op de programma's en om het voordelig saldo ten gunste te brengen van de Algemene Bestemmingsreserve.

Bij de jaarrekening 2023 zullen wij eindverantwoording afleggen over het beleid en de uiteindelijke realisatie van de budgetten.

Wij hopen dat dit document u op een beknopte en leesbare wijze inzicht geeft in de voortgang in dit lopende jaar.

Burgemeester en wethouders van de gemeente Veendam,

S.E. Korthuis, burgemeester

A. Castelein, secretaris

II. Besluitvorming

De raad van de gemeente Veendam

Gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 10 oktober 2023,

Besluit

1. De begroting 2023 aan te passen conform de in de programma's aangegeven bijstellingen;
2. Het voordeel van € 716.962,- ten gunste te brengen van de Algemene Bestemmingsreserve;
3. Akkoord te gaan met de hercalculaties van het grondbedrijf 2023;
4. Een aanvullend krediet ad € 7.490,- beschikbaar te stellen voor de vervanging van een strooier voor bemesting (programma 5 / overhead);
5. Een krediet van € 13.000,- beschikbaar te stellen voor de vervanging van een maaibak (programma 5 / overhead);
6. Een bedrag van € 246.000,- vanuit het krediet LSP renovatie hoofdlocatie te verschuiven naar het krediet voor het LSP fase 2a/2b (programma 2.3/taakveld 4.2);
7. Een voorbereidingskrediet van € 840.000,- beschikbaar te stellen voor de locatie "Pinksterstraat" (zie programma 2.5 / taakveld 8.3);
8. De najaarsrapportage 2023 voor het overige voor kennisgeving aan te nemen.

Besloten in de openbare vergadering van 6 november 2023

De raad voornoemd,

Voorzitter,

Griffier,

III. Financiële positie in één oogopslag/weerstandsvermogen en risicobeheer

Na actualisatie van de begroting 2023 resteert een voordelig saldo van € 716.962,-.

Voorgesteld wordt om dit bedrag ten gunste te brengen van de Algemene Bestemmingsreserve.

In hoofdstuk V worden de wijzigingen weergegeven. Het betreft aanpassingen met een incidenteel of structureel karakter. Sommige daarvan zijn budgettair neutraal en hebben geen invloed op het saldo van de Najaarsrapportage. Aanpassingen met een structureel karakter zijn reeds verwerkt in de primitieve begroting 2024. Een en ander blijkt uit de toelichtingen in hoofdstuk V.

De wijzigingen (afgeronde bedragen) die met name invloed hebben op het saldo betreffen de volgende onderdelen.

Programma	Omschrijving	Nadeel	Voordeel	i/s
1	Vervroegde Tweede Kamerverkiezing	60.000	0	i
4.2	Eerste inrichting Hoi Pippeloi	109.000	0	i
6.81a	Beschermd Wonen 2022	0	263.000	i
8.3	Leges omgevingsvergunningen	0	400.000	i
0.5	Rente-inkomsten	0	200.000	i
0.7	Algemene Uitkering mei-/sept-circulaire	75.000	0	i
div	Middelen in relatie tot AU mei-/sept-circ	282.000	0	i
div	FUWA	45.000	0	s
div	Vrijval afschrijving kredieten		424.000	i
	Totaal generaal	<u>571.000</u>	<u>1.287.000</u>	
	Per saldo voordelig		716.000	

IV. Ontwikkelingen Programmabegroting 2023

Inleiding

In dit hoofdstuk geven wij een overzicht van de belangrijkste ontwikkelingen die zich hebben voorgedaan nadat de begroting 2023 in november 2022 is vastgesteld.

De ontwikkelingen zijn weergegeven per (deel) programma, conform de programma-indeling begroting 2023.

In het onderdeel “programmaomschrijving” is aangegeven welke onderwerpen onder het betreffende programma vallen. Vervolgens worden onder het kopje “ontwikkelingen 2023” de actualiteiten gepresenteerd.

In het onderdeel “financieel” worden de budgetten vervolgens bijgesteld ten opzichte van de raming 2023, inclusief een eventuele nadere toelichting daarop. In de overzichten van de bijstellingen is aangegeven of de bijstellingen incidenteel (i) of structurele (s) doorwerking hebben.

Programma 1 - Bestuur en organisatie

Het programma Bestuur en Organisatie heeft betrekking op het functioneren van de bestuursorganen (burgemeester, college en raad) van de gemeente en de relaties tussen die bestuursorganen en de burger. Onderwerpen die daarbij aan de orde komen zijn: bestuurlijke samenwerking, dienstverlening en voorlichting en communicatie.

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daar voor doen?

Bestuurlijke samenwerking

Wat willen we bereiken?

Naast samenwerking in de regio wordt er ook actief samen opgetrokken in het aardgasdossier naar aanleiding van de parlementaire enquêtecommissie. Eveneens worden er voorbereidingen getroffen voor het aanvragen van een Regio Deal 2.0 (of Regio Deal 5^e tranche) en het opstellen van een Masterplan Oost-Groningen als middel voor de regio om de samenwerking op het gebied van de grote maatschappelijke opgaven vorm en inhoud te geven. De basis (en leidend) voor het masterplan is de regionale agenda Groningen die is vastgesteld door alle Oost Groninger gemeenten. Het Masterplan is onderdeel van de activiteiten vanuit de STAG en het herstel en perspectief voor Groningen ('Het groene boekje'). Daarnaast participeert Veendam in het Masterplan Regiocentra. Het doel van dit masterplan is om samen met de betrokken gemeenten en de provincie de leefbaarheid van kleine steden en kernen die een centrumfunctie vervullen voor hun omgeving te versterken.

Ten aanzien van de samenwerking met de gemeente Pekela kan worden gemeld dat de dienstverleningsovereenkomst met Pekela (looptijd tot 1 januari 2026) gefaseerd en versneld wordt afgebouwd. De laatste onderdelen uit het DVO zullen met ingang van 1 januari 2025 weer worden overgeheveld naar Pekela.

Ontwikkelingen 2023

Extern

Veendam heeft actief meegewerkt aan de totstandkoming van de Agenda voor Oost-Groningen. Door deze agenda is de samenwerking tussen de gemeenten in Oost-Groningen geïntensiveerd. Deze samenwerking krijgt een concreet vervolg door het aanvragen van de nieuwe Regio Deal die in 2023 zal worden aangevraagd en die na de zomer 2024 van start gaat en het opstellen van het Masterplan Oost-Groningen. Daarnaast neemt de gemeente actief deel aan de gesprekken met Midden-Groningen, Oldambt en de provincie over de ontwikkelmogelijkheden van de A7/N33-regio. De Omgevingsvisie van Veendam is richtinggevend voor de gesprekken in de brede regio en met de provincie

Intern

Er vindt nadere uitwerking plaats van het thema 'bestuurscultuur' (met items burgerparticipatie, dienstverlening en omgangsvormen) op basis van het richtinggevende debat (april 2022).

Dienstverlening

Wat willen we bereiken?

- Goed meetbare en effectieve dienstverlening naar inwoners.
- Laagdrempelige bereikbaarheid en communicatie.

Ontwikkelingen 2023

De dienstverlening is grotendeels meetbaar. Daardoor is zichtbaar dat wij moeten blijven investeren in het sneller reageren op (aan)vragen. Hier is in 2023 intern op gestuurd en met resultaat, echter vraagt het om verdere verbetering en zal dit onze aandacht blijven houden.

Verder is in 2023 veel aandacht besteed aan de samenwerking tussen de verschillende communicatiekanalen. Om deze ontwikkeling te ondersteunen is er een hulpmiddel ontwikkeld, waarmee snel en eenvoudig zichtbaar wordt tussen welke kanalen afstemming plaats moet vinden bij een wijziging.

Digitale toegankelijkheid

Er zijn veel verbeteringen aangebracht aan de digitale toegankelijkheid van de websites waar de gemeente Veendam verantwoordelijk voor is. In 2023 heeft de focus vooral gelegen op het verder terugbrengen van het aantal PDF documenten op de website van de gemeente Veendam. Een regulier PDF document beperkt namelijk de digitale toegankelijkheid van een website.

Basisregistraties

Wat willen we bereiken?

Voor een goede dienstverlening en efficiënte bedrijfsvoering is het beschikbaar hebben van de juiste informatie op de juiste plaats van cruciaal belang. Met behulp van de basisregistraties wordt invulling gegeven aan het principe van eenmalige inwinning en meervoudig gebruik van die gegevens. Voor de gemeente Veendam zijn alle wettelijk verplichte basisregistraties ingevoerd en wordt doorlopend aan de kwaliteit van de registraties gewerkt. Verder wordt het gebruik van de basisregistratie breder ondersteund en toegepast om zodoende de dienstverlening op een hoger niveau te brengen en het uitvoeringsproces efficiënter te maken.

Ontwikkelingen 2023

In 2023 is het proces briefadres aangepast en er heeft harmonisatie plaatsgevonden, dit naar aanleiding van een wetswijziging. Het draagt bij aan een betere kwaliteit van de adresgegevens in de BRP.

Communicatie

Wat willen we bereiken?

We willen de afstand tussen inwoners en gemeentebestuur verkleinen door proactieve communicatie, transparantie en participatie.

Ontwikkelingen 2023

Op dit moment zijn er geen relevante ontwikkelingen.

Bezwaar, beroep en klachten

Wat willen we bereiken?

Zo weinig mogelijk procedures en als er procedures gevoerd (moeten) worden, deze zo goed mogelijk doorlopen. De bezwaarprocedure leidt zo goed mogelijk tot een oplossing voor het tussen de burger en het bestuur ontstane geschil. De bezwaarprocedure is laagdrempelig en eenvoudig. De bezwaarprocedure kent een uitkomst tegen minimale kosten en met maximale snelheid, die voldoet aan het juridisch toetsingskader.

Ontwikkelingen 2023

Onze Verordening inzake de behandeling van bezwaarschriften en klachten trad in maart 2003 in werking. Gelet op de ontwikkelingen op dit gebied is het tijd voor een update. Voor de behandeling van bezwaarschriften en de klachtbehandeling zijn intussen afzonderlijke concepten opgesteld (een concept-klachtenregeling en een concept-bezwarenverordening). Het bestuurlijk traject wordt voorbereid.

Voor wat betreft de behandeling van bezwaarschriften is het voornemen om het proces in drie fasen te laten verlopen; allereerst wordt gekeken of een bezwaar in overleg met de bezwaarmaker en de vakafdeling kan worden opgelost. Leidt een informele aanpak niet tot een oplossing, dan wordt voor eenvoudige zaken een ambtelijke hoorzitting belegd. Gaat het om een complexe kwestie, dan wordt de zaak voor advies aan de bezwarencommissie voorgelegd.

Deze werkwijze werd begin van dit jaar beproefd, met als resultaat: een minder intensieve behandelwijze en onze inwoners worden sneller geholpen.

Ook voor de klachtbehandeling is er een nieuwe regeling opgesteld. Hierin is een meer gestructureerde, professionele procedure vastgelegd waarbij mondelinge en telefonische klachten op de betreffende vakafdeling worden behandeld en schriftelijke (officiële) klachten op de afdeling Juridische Zaken. Ook voor de behandeling van schriftelijke klachten geldt dat eerst wordt nagegaan of de klacht informeel kan worden opgelost.

Gerelateerde taakvelden: 0.1 en 0.2

Wat mag het kosten?

Omschrijving	Primitieve begroting	Begroting ná wijziging	Voorgestelde wijzigingen najaarsrapportage 2023	Begroting na verwerking najaarsrapportage 2023
	2023	2023		
Baten	369.020	369.020	-	369.020
Lasten	3.387.476	3.387.476	72.942	3.460.418
Subtotaal Programma 1.0	-3.018.456	-3.018.456	-72.942	-3.091.398
Onttrekking aan reserves (Baten)	96.123	96.123		96.123
Toevoeging aan reserves (Lasten)				
Subtotaal mutaties reserves	96.123	96.123		96.123
Geraamd resultaat programma 1.0	-2.922.333	-2.922.333	-72.942	-2.995.275

Voor een toelichting op de voorgestelde wijzigingen verwijzen wij u naar de toelichting op het overzicht van baten en lasten zoals vermeld in hoofdstuk V.

Voor een specificatie van de onttrekkingen en toevoegingen aan de reserves verwijzen wij u naar hoofdstuk V, programma 5, onderdeel toevoegingen /onttrekkingen aan reserves.

Programma 2 - Complete Parkstad

In de toekomstvisie is aangegeven dat we op het fundament van het verleden door willen groeien naar een 'complete Parkstad'. Een plaats waar de inwoners trots op kunnen zijn. Een gemeente met een aantrekkelijk en bruisend centrum en mooie, leefbare wijken. En een gemeente met een verzorgingsgebied van ongeveer 40.000 inwoners, waarvoor een compleet pakket van voorzieningen aanwezig is. In dit programma zijn verschillende van deze voorzieningen in samenhang met elkaar opgenomen.

Subprogramma 2.1 - Sport

Het onderhouden en faciliteren van activiteiten op het gebied van sport worden in dit deelprogramma opgenomen.

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daar voor doen?

Sportparticipatie

Wat willen we bereiken?

Sport is voor iedereen toegankelijk.

Ontwikkelingen 2023

- Er is uitvoering gegeven aan de ambities uit de Sportnota 2021-2026 'Samen brengen we Veendam in beweging'.
- In samenwerking met de afdeling Mens en Maatschappij is gewerkt aan het plan van aanpak voor de Specifieke Uitkering (SPUK). In afstemming met het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) is een samenhangende lokale aanpak ontwikkeld op het gebied van gezondheid, sport en de sociale basis.
- Kinderen en jongeren kunnen op dinsdag- en donderdagmiddag een BMX of step lenen om gebruik te kunnen maken van de pumptrack. Ook zijn er 10 loopfietsjes aangeschaft om de pumptrack ook voor peuters en kleuters toegankelijk te maken.
- Om kinderen te stimuleren in beweging te komen zijn er verschillende naschoolse activiteiten georganiseerd, onder andere 'Trainen in de wijk' in samenwerking met FC Groningen. In 2023 hebben 259 kinderen deelgenomen aan trainen in de wijk.
- Op de Viermaster en op de Noorderbreedte is uitvoering gegeven aan het project 'Beweegtoppers'. Een 18 weeks lesprogramma om kinderen van 4-6 jaar uit te dagen om zowel binnen als buiten veelzijdig te bewegen.
- Het project 'FitGaaf!' is uitgevoerd op 5 basisscholen in de gemeente Veendam. FitGaaf! is een lifestyle bewustwordingsproject, waar ingezet wordt op stimulering van sporten en bewegen, gezonde voeding, water drinken en voldoende slaap door dagelijks stickers te plakken. Ook de ouders plakken stickers mee en worden zo meegenomen in de bewustwording van de kinderen.

- In samenwerking met de Hanzehogeschool Groningen is er een keuzemodule 'Creëren van een actieve en gezonde leefomgeving' aangeboden aan studenten van de ALO en Sportkunde. De studenten hebben gedurende 7 weken programma's ontwikkeld voor diverse sport en beweegaanbieders in de gemeente.
- Sporters die een goede prestatie neerzetten op een NK, EK of WK zijn gehuldigd. De afgelopen periode zijn twee sporters uit de gemeente Veendam gehuldigd te weten Lars van Oostrum en Aron Tilman.
- In de schoolvakanties is uitvoering gegeven aan het project 'Kies je Vakantieactiviteit'. Gedurende de vakanties konden kinderen deelnemen aan verschillende sportieve activiteiten.
- Voor senioren wordt op de laatste vrijdag van de maand een activiteit georganiseerd om inwoners laagdrempelig kennis te laten maken met bewegen. Inwoners hebben onder andere deel kunnen nemen aan een fietstocht, een puzzelwandeling, een circuittraining en een kennismakingstraining Padel.
- Voor inwoners die deelnemen aan het project de Gecombineerde Leefstijl Interventie is de mogelijkheid gerealiseerd om wekelijks deel te kunnen nemen aan een gratis beweegles. Het doel van de lessen is om mensen vertrouwen te geven zodat ze uiteindelijk kunnen aansluiten bij het reguliere aanbod.
- Het Lokaal Sportakkoord is herijkt. De komende jaren wordt ingezet op de thema's: Inclusie en diversiteit, ruimte voor sport en bewegen, vitale sportaanbieders, sociaal veilige sport, vaardig in bewegen en maatschappelijke waarde van topsport. Vanuit het Lokaal Sportakkoord zijn de volgende projecten uitgevoerd:
  - Om het fietsen te stimuleren is er in samenwerking met de provincie Groningen en het Huis voor de Sport een Kinderfietsroute gerealiseerd. Al fietsende komen de kinderen langs verschillende locaties waar een opdracht uitgevoerd moet worden om Turbo te helpen zijn sportmaterialen terug te vinden. De opdracht-locaties zijn strategisch gekozen, deelnemers komen langs verschillende plekken in de gemeente waar in de openbare ruimte gesport kan worden.
  - In samenwerking met AcuteHulp zijn 3 opfriscursussen EHBO gegeven aan sport en beweegaanbieders.
  - Van 22 tot en met 28 mei heeft de tweede editie van de Veendam Sportweek plaatsgevonden. In de gemeente werden driehoeksreclame borden geplaatst om inwoners te stimuleren om kennis te maken met één van de vele sporten. Daarnaast was het aanbod gebundeld in een boekje dat uitgedeeld is op de basisscholen en de eerste leerjaren van het voortgezet onderwijs. Nieuw dit jaar was de Kick-off op de vrijdag voorafgaand aan de Veendam Sportweek, een geslaagde middag op het Museumplein georganiseerd in samenwerking met verschillende sportaanbieders. Ook werd die dag een voorronde georganiseerd van het NK Knikkeren om het buitenspel te promoten.
  - De gemeente Veendam is aangesloten bij de Uniek Sporten uitleen. Sporters met een permanente beperking kunnen een sport-hulpmiddel lenen.
- Om de pumptrack te promoten zijn er 2 activiteiten georganiseerd. Wereld Kampioen pumptrack Niels Bensink heeft clinics gegeven in de maand juni en op 15 juli hebben er pumptrack wedstrijden plaatsgevonden in samenwerking met de Nederlandse Pumptrack Series.

- Tot en met juli 2023 zijn er 120 aanvragen gehonoreerd voor het Veendam Beweegt Sportfonds.
- Op 30 juni 2023 is het project 'Doortrappen' in Veendam afgetrapt met een fietstocht. Doortrappen is een initiatief van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en heeft als doel om ouderen zo lang mogelijk veilig te blijven fietsen. In Veendam is een interventie programma opgesteld met onder andere een wekelijkse fietsgroep in samenwerking met De Stormvogels Veendam.
- De Veendam Beweegt APP is gelanceerd. De Veendam Beweegt APP is ontwikkeld voor alle inwoners, sportverenigingen en sportaanbieders in de gemeente Veendam. Met de Veendam Beweegt APP is het mogelijk voor inwoners om zich aan te melden voor sportieve activiteiten die Veendam Beweegt organiseert. Daarnaast staan er actuele nieuwsberichten op en directe links naar sport- en beweegaanbieders in de gemeente.

Field management buitensportaccommodaties is uitgevoerd aan de hand van een jaarplan waarin de benodigde werkzaamheden voor het onderhoudsniveau (normen bonden en NOC*NSF) zijn vermeld. Door invloed van gebruik, klimaat en natuur zal regelmatig van dit plan moeten worden afgeweken.

Voor de komende jaren gaan we een meerjarenonderhoudsplan uitwerken voor het jaarlijks onderhoud en de planning van vervanging en renovaties. Dit plan wordt opgesteld om de kosten die nodig zijn voor het in stand houden van een accommodatie inzichtelijk te krijgen.

Tropiqua

Wat willen we bereiken?

Tropiqua waar mogelijk verduurzamen en optimaal exploiteren. Verder willen we met Tropiqua goede zwem- en recreatiemogelijkheden aanbieden. We vervullen voor met name het recreatieve deel een regiofunctie.

Ontwikkelingen 2023

- De toegang tot de saunazone is met ingang van 2 januari 2023 toegevoegd aan het reguliere toegangskaartje voor iedereen boven de 18 jaar, zodat een bezoek aan Tropiqua nog aantrekkelijker wordt. Er wordt veel gebruik gemaakt van deze voorziening.
- In 2023 zijn we ons aan het oriënteren hoe we (nog meer) kunnen verduurzamen. Er is inmiddels opdracht gegeven voor het opstellen van een duurzaamheidsadvies door een extern onderzoeksbureau. Doel is om ons te adviseren in de meest kostenefficiënte manier van de verduurzaming van het zwembad. We trekken hierin samen op met afdeling gebouwenbeheer.
- In 2023 staat de vervanging van de luchtbehandelingskast voor de personeelsruimte en het restaurant op de planning. Deze wordt mogelijk pas vervangen in 2024, omdat de vervanging in verband staat met de uitkomsten van het duurzaamheidsadvies. Daarnaast wordt het sanitair van het zwembad vervangen en staat de renovatie van het buitenbad op de planning.

Leer- en Sportpark

Wat willen we bereiken?

Het realiseren van een eigentijds, duurzame en toekomstbestendige Leer- en Sportpark. Daarmee wordt een gezonde leefomgeving gecreëerd die met de onderwijs- en sportvoorzieningen bijdraagt aan talentontwikkeling van de leerlingen.

Ontwikkelingen 2023

- De herinrichting van sportpark de Langeleegte (onderdeel van het LSP), is in 2022 volledig afgerond. Aandachtspunten die aan het eind van de onderhoudstermijn naar voren zijn gekomen worden in 2023 opgelost. De aandachtspunten die betrekking hadden op de aanbesteding zijn allemaal opgelost. Omdat zo'n openbaar gebied altijd afhankelijk is aan de manier van gebruik en het ontstaan van nieuwe ontwikkelingen zullen er altijd aandachtspunten blijven waarop ingespeeld moet worden.
- Het aanstellen van de sportpark coördinator blijkt tot nu toe een positieve invloed te hebben op het gebruik en gedrag van de sporters en bezoekers van het LSP. We gaan bekijken of hij ook kleine sportieve activiteiten kan gaan begeleiden om zo nog meer binding met de gebruikers te krijgen.
- We zien echter ook dat er vernielingen worden gepleegd door een kleine groep. Gelukkig kunnen we met behulp van camera beelden vaak achterhalen wie het zijn, er aangifte van doen en via aansprakelijkheidsstelling de schade verhalen. Hierin wordt goed en regelmatig overlegd met BOA's, politie, jongerenwerk, collega's van openbare orde en veiligheid, de Winkler Prins en de sportverenigingen.

Gerelateerde taakvelden: 5.1 en 5.2

Wat mag het kosten?

Omschrijving	Primitieve begroting	Begroting ná wijziging	Voorgestelde wijzigingen	Begroting na verwerking
	2023	2023	najaarsrapportage 2023	najaarsrapportage 2023
Baten	1.372.091	1.372.091	1.126.591	2.498.682
Lasten	4.324.345	4.324.345	-	4.324.345
Subtotaal Programma 2.1	-2.952.254	-2.952.254	-	-2.952.254
Onttrekking aan reserves (Baten)	-	-	-	-
Toevoeging aan reserves (Lasten)	-	-	-	-
Subtotaal mutaties reserves				
Geraamd resultaat programma 2.1	-2.952.254	-2.952.254		-2.952.254

Voor een toelichting op de voorgestelde wijzigingen verwijzen wij u naar de toelichting op het overzicht van baten en lasten zoals vermeld in hoofdstuk V.

Voor een specificatie van de onttrekkingen en toevoegingen aan de reserves verwijzen wij u naar hoofdstuk V, programma 5, onderdeel toevoegingen /onttrekkingen aan reserves.

Subprogramma 2.2 - Cultuur

Veendam beschikt over uitstekende voorzieningen op het gebied van cultuur, recreatie en toerisme. Met name het cultuur- en congrescentrum van Beresteyn, waarin het theater, de bibliotheek, de muziek-, dans- en theaterschool (MDT) en het Veenkoloniaal Museum zijn opgenomen is een parel in het centrum. Het cultureel klimaat is daardoor heel positief. Er is een levende popcultuur en een bruisend muziekklimaat in het centrum, waarin ook Stichting Bogdike een grote rol vervult. Op kunstgebied is de “broedplaats” de Turfcentrale heel belangrijk. Het cultuurbeleid is gericht op behoud van deze voorzieningen en optimalisering van de prestaties. Het onderhouden van faciliteiten en het stimuleren van activiteiten op het gebied van cultuur, recreatie en toerisme worden opgenomen in dit deelprogramma.

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daar voor doen?

Cultuurbeleid

Wat willen we bereiken?

Kunst en cultuur dichterbij inwoners brengen.

Ontwikkelingen 2023

- In Veendam heeft ieder kind recht op toegankelijk, kwalitatief sterk cultuuronderwijs. De Muziek-, Dans-, en Theaterschool Veendam (MDT) speelt hierin een sleutelrol. In 2023 hebben we afspraken gemaakt over een nieuwe subsidieovereenkomst. Per 2024 zetten we de verzelfstandiging van de MDT verder voort en gaan we over op een jaarlijkse subsidieovereenkomst.
- We versterken onze regionale samenwerking onder meer door het uitvoeren van het project 'Gronings Vuur' (in samenwerking met de gemeenten Pekela en Stadskanaal).
- We stimuleren in 2023 samenwerking binnen het Cultuurcentrum van Beresteyn o.a. met gezamenlijke programmering.
- Veendam is trots op haar Veenkoloniale oorsprong. In samenwerking met de provincie Groningen ondersteunen we de centrale positie van het Veenkoloniaal Museum in het erfgoedlandschap.
- Ook zetten we ons in 2023 in op het behoud en de toekomstbestendigheid van de vele monumentale panden die onze gemeente rijk is. We bieden financiële ondersteuningsmogelijkheden aan de eigenaren van gemeentelijke monumenten en begeleiden en adviseren alle monument eigenaren met de uitdagingen rondom verduurzaming. We onderzoeken de mogelijkheid om onze rijke historie te verbinden met toeristische activiteiten.

Gerelateerde taakvelden: 5.3 en 5.4

Wat mag het kosten?

Omschrijving	Primitieve begroting	Begroting ná wijziging	Voorgestelde wijzigingen najaarsrapportage 2023	Begroting na verwerking najaarsrapportage 2023
	2023	2023	2023	2023
Baten	679.621	679.621	150.000	829.621
Lasten	2.999.620	2.999.620	97.157	3.096.777
Subtotaal Programma 2.2	-2.319.999	-2.319.999	52.843	-2.267.156
Onttrekking aan reserves (Baten)	-	-	-	-
Toevoeging aan reserves (Lasten)	-	-	-	-
Subtotaal mutaties reserves				
Geraamd resultaat programma 2.2	-2.319.999	-2.319.999	52.843	-2.267.156

Voor een toelichting op de voorgestelde wijzigingen verwijzen wij u naar de toelichting op het overzicht van baten en lasten zoals vermeld in hoofdstuk V.

Voor een specificatie van de onttrekkingen en toevoegingen aan de reserves verwijzen wij u naar hoofdstuk V, programma 5, onderdeel toevoegingen /onttrekkingen aan reserves.

Subprogramma 2.3 - Jeugd/Onderwijs

Het deelprogramma Jeugd/Onderwijs bevat de (rand)voorwaarden voor het opgroeien en opvoeden van alle jeugdigen en het geven van onderwijs. De voorwaarden hebben betrekking op het preventief jeugdbeleid: het ondersteunen bij het opgroeien en opvoeden, onderwijshuisvesting, de verschillende vormen van onderwijs, leerplicht en volwasseneneducatie.

Tot 2016 werden de behaalde resultaten jaarlijks vastgelegd in de ActieAGENDA voor de JEUGD. In verband met veranderingen in het Sociaal Domein vindt een nadere afweging plaats over de noodzaak tot continuering van de ActieAGENDA.

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daar voor doen?

Onderwijs

Wat willen we bereiken?

Goed onderwijs in onze gemeente.

Ontwikkelingen 2023

- Op 1 januari 2023 zijn we van start gegaan met de pilot 'BSO+' (Buitenschoolse Opvang Plus). Hierbij organiseert Prokino buitenschoolse opvang voor kinderen van SBO KC Westerwinde. Met de pilot willen we onderzoeken of BSO+ passend naschoolse opvang biedt voor kinderen met een ondersteuningsvraag in Veendam.
- In 2023 praten we met scholen en voorscholen over het verder terugdringen en voorkomen van onderwijsachterstanden. We maken hierbij afspraken over de warme overdracht van voorscholen naar vroegschoolse onderwijs.
- Onze combinatiefunctionarissen zorgen voor kwalitatief hoogstaand sport- en cultuuraanbod op het primair onderwijs.
- We blijven ons inzetten om ook (Oekraïense) vluchtelingen onderwijs te laten genieten in Veendam. We werken mee aan de provinciale Kerngroep Onderwijs aan nieuwkomers welke begin 2023 is ingesteld door de wethouders Onderwijs van de Groningse gemeenten, met als doel regie te voeren op onderwijs aan nieuwkomers in de provincie Groningen.

Leer- en Sportpark (LSP) -nieuw- en verbouw Winkler Prins

Wat willen we bereiken?

Het met het schoolbestuur van Winkler Prins realiseren van een eigentijds, duurzaam en toekomstbestendig Leer- en Sportpark. Daarmee wordt een gezonde leefomgeving gecreëerd die met de onderwijs- en sportvoorzieningen bijdraagt aan talentontwikkeling van de leerlingen. Bij deze ontwikkeling worden twee deelprojecten onderscheiden; de herinrichting van het sportpark aan de Langeleegte (zie ook par 2.1) en de nieuw- en verbouw van Winkler Prins aan de Raadsgildenlaan. Binnen het deelproject nieuw- en vernieuwbouw Winkler Prins vindt voorbereiding en uitvoering plaats van de nieuwbouw van het gebouw voor het brugjaar en het vmbo. De vernieuwbouw betreft het opwaarderen van het hoofdgebouw.

Ontwikkelingen 2023

Aangekondigd in de beantwoording van de vragen Voorjaarsnota 2023 is, dat het uiteindelijke (project) resultaat, inhoudelijk en financieel, door middel van een separate eindrapportage, in het laatste kwartaal van 2023 bekend zal worden gemaakt. Dit in verband met (het betalen van) de laatste termijnen / garantie-termijn.

Voortijdig School Verlaten en Regionaal Meld- en Coördinatiepunt

Wat willen we bereiken?

Schoolverzuim willen we zoveel mogelijk voorkomen. We gaan focussen op de aanwezigheid van kinderen op school. Aanwezigheid op school vergroot de kans op een diploma en op een passende plek in de samenleving. Ieder kind heeft recht op ontwikkeling.

Ontwikkelingen 2023

Voor het schooljaar 2022-2023 is het team van Leerplicht en RMC versterkt met een extra gedragswetenschapper en een extra leerplichtambtenaar. Dit is nog gefinancierd vanuit tijdelijke middelen (o.a. NPO-gelden). Vanaf schooljaar 2023-2024 is er geen extra RMC capaciteit meer beschikbaar. Tot het eind van 2023 is tijdelijk nog extra capaciteit op leerplicht beschikbaar. Er zijn nog steeds veel jongeren en kinderen voor wie schoolgang en het halen van een diploma niet vanzelfsprekend is. Het speciaal onderwijs is vol en kent een wachtlijst en situaties thuis zijn ook niet altijd ondersteunend om schoolgang soepel te laten verlopen.

Vanuit Leerplicht wordt intensief samengewerkt met Winkler Prins. Leerplicht sluit aan bij de preventieve verzuimspreekuren van de Time Out, de hoofdlocatie en in het techniekgebouw. Tijdens deze preventieve spreekuren spreken zij o.a. jongeren die het niet lukt om voldoende aanwezig te zijn. Leerplicht is voor de scholen een sparringpartner, geven advies en zetten de lijnen uit vanuit de leerplichtwet.

Vanuit het RMC wordt samengewerkt met het Noorderpoort. De RMC trajectbegeleider is wekelijks aanwezig op het verzuimspreekuur van het Noorderpoort in Veendam en hij werkt samen met het Begeleidings Advies Team (BAT) van de school en af en toe met de School als Wijker (SAW) van deBasis. Dit zodat studenten vroegtijdig ondersteund en begeleid kunnen worden.

Ook Leerplicht is regelmatig op het Noorderpoort te vinden. Dit omdat er ook studenten zijn, jonger dan 18 jaar, die onder de Leerplichtwet vallen. Ook vanuit Leerplicht wordt meegedacht rondom casuïstiek van studenten.

Er is het afgelopen jaar veel geïnvesteerd in contacten met de scholen van Veendam en dat werkt. We worden eerder betrokken bij vraagstukken rondom leerlingen en studenten en met het onderwijs voelen we gezamenlijk de verantwoordelijkheid voor de ontwikkeling van de kinderen en jongeren.

Onderwijshuisvesting

Wat willen we bereiken?

Voldoende en adequate huisvesting voor alle scholen (waar we wettelijk voor verantwoordelijk zijn) in onze gemeente.

Ontwikkelingen 2023

2023 is een voorbereidingsjaar voor uitvoering van het Integraal Huisvestingsplan (IHP). Dit houdt in dat we in 2023 de business cases voor de projecten in IHP fase 1.1 gaan maken en aan college en raad gaan aanbieden ter vaststelling. De realisatie van de plannen is afhankelijk van de financiële dekking.

Gerelateerde taakvelden: 4.1, 4.2 en 4.3

Wat mag het kosten?

Omschrijving	Primitieve begroting 2023	Begroting ná wijziging 2023	Voorgestelde wijzigingen najaarsrapportage 2023	Begroting na verwerking najaarsrapportage 2023
Baten	1.946.168	1.946.168	-	1.946.168
Lasten	4.256.545	4.256.545	97.159	4.353.704
Subtotaal Programma 2.3	-2.310.377	-2.310.377	-97.159	-2.407.536
Onttrekking aan reserves (Baten)	-	-	-	-
Toevoeging aan reserves (Lasten)	-	-	-	-
Subtotaal mutaties reserves	-	-	-	-
Geraamd resultaat programma 2.3	-2.310.377	-2.310.377	-97.159	-2.407.536

Voor een toelichting op de voorgestelde wijzigingen verwijzen wij u naar de toelichting op het overzicht van baten en lasten zoals vermeld in hoofdstuk V.

Voor een specificatie van de onttrekkingen en toevoegingen aan de reserves verwijzen wij u naar hoofdstuk V, programma 5, onderdeel toevoegingen /onttrekkingen aan reserves.

Subprogramma 2.4 - Gezondheids(zorg)

Met het programma Complete Parkstad / Gezondheids(zorg) willen we er aan bijdragen dat onze inwoners actief en zo lang mogelijk zelfstandig mee blijven doen in onze samenleving. Het is daarbij belangrijk dat er voldoende voorzieningen in de directe omgeving zijn en dat er mensen in de buurt zijn die helpen. Waar nodig moet toegankelijke en toereikende professionele ondersteuning en zorg zijn. Het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) speelt daarbij een cruciale rol.

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daar voor doen?

Welzijn

Wat willen we bereiken?

Wij willen dat Veendammers zich gezond voelen en naar vermogen meedoen in de samenleving.

Ontwikkelingen 2023

In 2023 zijn de volgende activiteiten van het Lokaal Uitvoeringsplan 'Samen Gezond in Veendam 2022-2024' uitgevoerd. Deze activiteiten waren eerder al gestart, maar lopen door in 2023.

- Kansrijke start is een landelijk actieprogramma waarin o.a. gemeenten, het Rijk, wijkteams, welzijnswerk, GGZ-instellingen, geboorte- en jeugdgezondheidszorg samen werken aan een kansrijke start voor kinderen.
- De Verrijkte Schooldag geeft kinderen een bredere invulling van de schooldag. Naast het reguliere onderwijs komen kinderen in aanraking met cultuur, sport, muziek, (gezond) eten & drinken en andere onderwerpen waar zij anders niet mee in aanraking komen.
- De GLI (Gecombineerde Leefstijlinterventie) is een programma voor mensen met overgewicht of obesitas gericht op gedragsverandering om een gezonde leefstijl te bereiken en behouden. De GLI voeren we uit samen met Menzis en Veendam Beweegt.
- Twee medewerkers, gepositioneerd bij deBasis, fungeren als ondersteuner sociaal domein. Ze helpen huisartsen en inwoners van Veendam met het vinden van antwoorden die in het sociaal domein liggen.

Vanaf maart heeft een werkgroep gewerkt aan de totstandkoming van het integrale plan van aanpak met betrekking tot SPUK/GALA (Specifieke Uitkering/Gezond en Actief Leven Akkoord). Deze werkgroep bestaat uit de beleidsadviseurs Sport, Sociaal, Cultuur en Gezondheid, de teamleider Sport en beleidsadviseurs van de GGD. Het plan van aanpak moet voor 30 september 2023 bij de kerngroep VNG/VSG worden ingediend.

In 2023 hebben we vanuit de SPUK/GALA o.a. het project 'Activering in 't groen' (bij 't Hoeske in Borgerwold) versterkt en de openingstijden van jongerencentrum BREAK! verruimt. Hiermee geven we invulling aan de GALA-thema's: Versterken Sociale Basis, Mentale Gezondheid, Mantelzorg en Eén tegen Eenzaamheid.

In mei 2023 is een JOGG-regisseur aangesteld. JOGG staat voor Jongeren Op Gezond Gewicht en is een landelijk programma dat zich richt op het gezonder maken van de sociale en fysieke omgeving van jongeren.

Begin juli 2023 heeft middels een informatiebijeenkomst de aftrap plaatsgevonden van het AED Project. Er is een werkgroep samengesteld, bestaande uit inwoners van Veendam, medewerkers van de gemeente Veendam en medewerkers van STAN (organisatie die de projectleiding op zich neemt). In september heeft de werkgroep haar eerste bijeenkomst.

Doel van dit project is om voldoende dekking van AED's in Veendam te realiseren en om voldoende burgerhulpverleners beschikbaar te hebben.

Onder de vlag van Veendam Beweegt zijn in 2023 o.a de volgende activiteiten uitgevoerd:

- Het volwassenfonds Sport & Cultuur is in 2022 gestart en wordt gecontinueerd in 2023. Inwoners van Veendam die de contributie van een sport- of cultuuractiviteit niet kunnen betalen, kunnen hier een aanvraag indienen.
- In 2023 is Veendam Beweegt gestart met het programma FitGaaf! Bedoeling is om op alle basisscholen in Veendam dit programma uit te rollen. Inmiddels hebben 5 basisscholen dit programma doorlopen. FitGaaf! stimuleert gezond eten, drinken, bewegen en slapen door deze activiteiten te belonen met stickers.

Gerelateerde taakvelden: 6.1, 6.2, 6.6, 6.71 (a t/m d), 6.72 (a t/m d), 6.73 (a t/m c), 6.74 (a t/m c), 6.81 (a en b), 6.82 (a en b) en 7.1

Wat mag het kosten?

Omschrijving	Primitieve begroting	Begroting ná wijziging	Voorgestelde wijzigingen	Begroting na verwerking
	2023	2023	najaarsrapportage 2023	najaarsrapportage 2023
Baten	3.847.651	3.847.651	262.590	4.110.241
Lasten	32.913.015	32.913.015	390.887	33.303.902
Subtotaal Programma 2.4	-29.065.364	-29.065.364	-128.297	-29.193.661
Onttrekking aan reserves (Baten)	-	-	-	-
Toevoeging aan reserves (Lasten)	-	-	-	-
Subtotaal mutaties reserves	-	-	-	-
Geraamd resultaat programma 2.4	-29.065.364	-29.065.364	-128.297	-29.193.661

Voor een toelichting op de voorgestelde wijzigingen verwijzen wij u naar de toelichting op het overzicht van baten en lasten zoals vermeld in hoofdstuk V.

Voor een specificatie van de onttrekkingen en toevoegingen aan de reserves verwijzen wij u naar hoofdstuk V, programma 5, onderdeel toevoegingen /onttrekkingen aan reserves.

Subprogramma 2.5 - Bruisend centrum en levendige woonwijken

Dit deelprogramma betreft de advisering en ontwikkeling op het gebied van de ruimtelijke ordening en volkshuisvesting binnen de gemeente. Het betreft advisering over rijksplannen, provinciale plannen en nota's op het gebied van ruimtelijke ordening en volkshuisvesting en in het bijzonder het vertalen van deze veelal strategische visies naar gemeentelijk niveau.

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daar voor doen?

Woonwijken

Wat willen we bereiken?

Geschikte en passende woonruimte voor iedereen, aansluitend bij de eigen behoefte en op vraag.

Ontwikkelingen 2023

Woonvisie

Gedurende 2023 is de (ontwerp) woonvisie gemeente Veendam 2023-2027 opgesteld. Deze is tot stand gekomen op basis van een uitgebreid participatieproject met inwoners en woon- en zorgpartners. Vaststelling van de woonvisie is gepland in het laatste kwartaal van 2023.

De woonvisie bevat de visie op het wonen in de gemeente Veendam voor de komende 4 jaar met een doorkijk naar 10 jaar. Met de visie wordt ingespeeld op toekomstige ontwikkelingen en uitdagingen, zoals vergrijzing, energietransitie en groeiende woningbehoefte. Betaalbaarheid en leefbaarheid zijn hierbij belangrijke thema's. Er is naast de aanpak van de bestaande woningvoorraad en uitbreiding hiervan door nieuwbouw, ook aandacht voor woonomgeving en woonkwaliteit. De woonvisie is het kader voor de prestatieafspraken met woningcorporaties en huurdersorganisaties.

Centrum Veendam

Wat willen we bereiken?

Behoud en versterking van de positie van het centrum als regionaal verzorgend winkelgebied.

Ontwikkelingen 2023

- De gemeente heeft, na een uitgebreid participatietraject met stakeholders, de nieuwe centrumvisie vastgesteld. Daarnaast is ook een uitvoeringsprogramma met concrete beleidsmatige acties en ruimtelijke ingrepen vastgesteld, dit betreft een doorvertaling van de uitkomsten van de visie naar projecten voor de komende periode.

- De gemeente heeft uitvoering gegeven aan de subsidieregeling 'Stimulering Detailhandel Centrum Veendam'. Middels deze subsidieregeling kunnen ondernemers en pandeigenaren hun winkelvastgoed opknappen, een verbetering plegen aan hun winkelgevel of het verplaatsen van hun winkel naar het kernwinkelgebied. Voor achterblijvend vastgoed bestaat de mogelijkheid om subsidie te ontvangen voor het transformeren naar andere functies dan detailhandel, zoals bijvoorbeeld wonen.
- De gemeente werkt samen met de stichting BIZ aan het versterken van het winkelaanbod in het centrum en het realiseren van een aantrekkelijk evenementenaanbod.

Gerelateerde taakvelden: 3.2, 8.2 en 8.3

Wat mag het kosten

Omschrijving	Primitieve begroting	Begroting ná wijziging	Voorgestelde wijzigingen najaarsrapportage	Begroting na verwerking najaarsrapportage
	2023	2023	2023	2023
Baten	5.242.414	5.242.414	628.222	5.870.636
Lasten	6.154.244	6.154.244	76.662	6.230.906
Subtotaal Programma 2.5	-911.830	-911.830	551.560	-360.270
Onttrekking aan reserves (Baten)	28.000	28.000		28.000
Toevoeging aan reserves (Lasten)	9.883	9.883		9.883
Subtotaal mutaties reserves	18.117	18.117		18.117
Geraamd resultaat programma 2.5	-893.713	-893.713	551.560	-342.153

Voor een toelichting op de voorgestelde wijzigingen verwijzen wij u naar de toelichting op het overzicht van baten en lasten zoals vermeld in hoofdstuk V.

Voor een specificatie van de onttrekkingen en toevoegingen aan de reserves verwijzen wij u naar hoofdstuk V, programma 5, onderdeel toevoegingen /onttrekkingen aan reserves.

Programma 3 - Ruimte voor ondernemers

De geografische ligging van Veendam biedt perspectief aan ondernemers. De verdubbeling van de N33 en de herstelde treinverbinding met Groningen biedt economische kansen, zowel voor het kernwinkelgebied in het centrum, voor bedrijventerreinen, als voor toerisme.

In dit programma besteden we daarom aandacht aan het versterken van het ondernemersklimaat voor het hoofdwinkelcentrumgebied en de Industriegebieden en de daarmee gepaard gaande werkgelegenheid.

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daar voor doen?

Ondernemersklimaat: Centrum

Wat willen we bereiken?

Wij willen het compacte centrumgebied in Veendam met een aantrekkelijk winkelvestigingsklimaat en voor inwoners en bezoekers aantrekkelijke entourage behouden en versterken. We willen een sterke en duurzame winkelstructuur met een zo compleet mogelijk aanbod voor zo veel mogelijk inwoners op loop- en fietsafstand (laagdrempelig, comfort en beperking onnodige automobilititeit).

We willen een gezond ondernemersklimaat scheppen, waarin marktpartijen kunnen en willen investeren (ontwikkelingsgericht met ruimte voor kwaliteit en innovatie). Het rijke cultureel erfgoed (waaronder scheepvaart en industrieel erfgoed) van Veendam en de Veenkoloniën is een inspiratiebron voor verdere ontwikkeling van recreatie en toerisme.

Ontwikkelingen 2023

Op dit moment zijn er geen relevante ontwikkelingen.

Ondernemersklimaat: Industrie

Wat willen we bereiken?

De aanwezigheid van Groningen Railport en de verbeterde infrastructuur, zoals de N33, maakt het aantrekkelijk voor bedrijven om zich te vestigen op de Veendammer bedrijventerreinen. Die worden in samenwerking met het bedrijfsleven en andere partners beheerd.

Ontwikkelingen 2023

De draad van de bestuurlijke en ambtelijke bedrijfsbezoeken is weer opgepakt. De laatste kavel die wij nog hadden in het gebied van Groningen Railport wordt verkocht. De contacten met de N.O.M. zijn geïntensiveerd en dat leidt tot een toegenomen belangstelling van ons bedrijventerrein.

Werkgelegenheid/Bedrijfsinvesteringen

Wat willen we bereiken?

Het economisch beleid van de gemeente richt zich op het behoud en de bevordering van werkgelegenheid. Onze inzet is gericht op behoud versterking en uitbreiding van de bestaande werkgelegenheid in onze gemeente.

Ontwikkelingen 2023

En er wordt veel tijd en energie gestoken in de verkoop van grond op bedrijventerrein De Dallen II. Er is veel belangstelling voor de grond. Er is met een aantal ondernemers overeenstemming bereikt over de verkoop van een kavel. Met andere ondernemers zijn wij concreet in gesprek over een grondreservering van wel verkoop. De verwachting is dat dit jaar op meerdere plekken wordt begonnen met de bouw van een bedrijfsgebouw.

Begin van dit jaar hadden wij volledige overeenstemming over de verkoop van drie verschillende kavels met drie ondernemers. Om verschillende redenen is de verkoop niet geëffectueerd. Op dit moment lopen er nieuwe contacten met andere ondernemers, waaronder twee internationale bedrijven die vestiging in Veendam ernstig overwegen. Het is nog steeds wel de verwachting dat dit jaar 3 transacties wel doorgang zullen vinden en dat er gebouwd gaat worden.

Wij hebben zoveel mogelijk bestaande relaties bezocht en een aantal nieuwe werkgevers kunnen toevoegen aan ons netwerk.

Bij deze relaties en nieuwe werkgevers hebben wij kandidaten kunnen plaatsen vanuit ons uitkeringsbestand, vanuit allerlei doelgroepen.

Ons werkzoekendenbestand wordt kleiner en ondanks de krapte op de arbeidsmarkt, uitdagender om te matchen met de vacatures die er zijn. Het is veel meer maatwerk geworden.

Daarom zijn we in de gehele arbeidsmarktregio wederom veel in gesprek geweest met werkgevers over hoe te werven en te kijken naar functies anno 2023.

Vanuit de regio Oost Groningen hebben we 4 events georganiseerd. Waaronder een banenmarkt, een informatie/netwerkevent in de Graanrepubliek en een doorlopende taartenactie, om werkgevers in het zonnetje te zetten.

In het najaar staat er nog een event op stapel, specifiek over ontwikkeling van mensen richting arbeidsmarkt.

De banenmarkt was dit jaar in Veendam, in het Leer Sport Park aan de Langeleegte. Daar stonden ruim 60 werkgevers en opleiders, (zoals het Noorderpoort, SSPB, Terra etc.) met een bezoekersaantal van 450.

Bij deze banenmarkt was het eerste uur speciaal gereserveerd voor jongeren van het PRO en het VSO. Dat werd door alle aanwezigen als zeer waardevol ervaren.

Op het gebied van Social Return (SROI) zijn ook wat ontwikkelingen geweest. Alle SROI opdrachten worden nu gemonitord in het systeem www.socialreturnmonitor.nl. Hierdoor kunnen we goed volgen wat opdrachtnemers aan SROI inspanningen doen.

Vooraf wordt bij aanbestedingen advies gevraagd door inkoop, over wat er in de SROI paragraaf moet komen te staan.

Het contact tussen Sociaal en EZ is goed, we proberen zoveel mogelijk informatie met elkaar te delen. Zo zijn er ideeën om een gezamenlijke nieuwsbrief voor ondernemers te maken. Dit is nog in ontwikkeling.

Gerelateerde taakvelden: 3.1 en 3.3

Wat mag het kosten

Omschrijving	Primitieve begroting	Begroting ná wijziging	Voorgestelde wijzigingen najaarsrapportage 2023	Begroting na verwerking najaarsrapportage 2023
	2023	2023		
Baten	145.004	145.004	-	145.004
Lasten	380.694	380.694	-	380.694
Subtotaal Programma 3.0	-235.690	-235.690	-	-235.690
Onttrekking aan reserves (Baten)	-	-	-	-
Toevoeging aan reserves (Lasten)	-	-	-	-
Subtotaal mutaties reserves	-	-	-	-
Geraamd resultaat programma 3.0	-235.690	-235.690		-235.690

Voor een toelichting op de voorgestelde wijzigingen verwijzen wij u naar de toelichting op het overzicht van baten en lasten zoals vermeld in hoofdstuk V.

Voor een specificatie van de onttrekkingen en toevoegingen aan de reserves verwijzen wij u naar hoofdstuk V, programma 5, onderdeel toevoegingen /onttrekkingen aan reserves.

Programma 4 - Leefbaar, duurzaam, hoge kwaliteit

Onder dit programma vallen de sub programma's 4.1 'Kwaliteit voor de fysieke omgeving' en 4.2 'Kwaliteit door participatie'.

Subprogramma 4.1 - Kwaliteit voor de fysieke omgeving

Binnen sub programma 4.1 zijn drie deel programma's opgenomen:

- 4.1.1 Ruimtelijk gebruik, infrastructuur en beheer en onderhoud.
- 4.1.2 Milieu en duurzaamheid.
- 4.1.3 Toezicht en handhaving.

Deelprogramma 4.1.1 - Ruimtegebruik, infrastructuur, beheer & onderhoud

De kwaliteit van de fysieke omgeving levert een belangrijke bijdrage aan de leefbaarheid van de samenleving. Daarom wil Veendam een hoog kwaliteitsniveau van die fysieke omgeving, zoals de kwaliteit van:

- Het ruimtegebruik op het grondgebied van Veendam en de overgangen naar de buurgemeenten.
- Architectuur en materiaalgebruik van gebouwen en inrichtingen.
- Inrichting en materiaalgebruik van de openbare ruimte en kwantiteit van het groen en water.
- Infrastructuur (boven en ondergronds).
- Beheer en onderhoud van openbare ruimte (groen, rood, grijs, blauw), 'schoon, heel en veilig'.

Kwaliteit gaat ook over veiligheid. Bij het ontwerpen van (openbare) ruimte en bouwwerken wordt vanaf het prille begin rekening gehouden met veiligheid (proactief en preventie). Ook bij beheer en onderhoud en 'toezicht en handhaving' speelt naast de technische en de beeldkwaliteit, ook het veiligheidsaspect een rol.

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daar voor doen?

Bereikbaar en veilig

Wat willen we bereiken?

Een bereikbaar en veilig Veendam.

Ontwikkelingen 2023

Mobiliteitsplan

Sinds de vaststelling in 2022 van het Mobiliteitsplan Veendam 2022-2030 zijn inmiddels diverse acties vanuit het bijbehorende uitvoeringsprogramma opgestart, in uitvoering of al uitgevoerd. Naast de al eerder uitgevoerde reconstructie van het kruispunt Apollolaan-Nijverheidsstraat en het fietspad langs de Drieborghweg, is inmiddels ook de reconstructie van de Sorghvlietlaan/Buitenwoellaan (gedeelte Aquaplein-Zilverlaan) inclusief de ovonde en de reconstructie van de Korteleege, nagenoeg afgerond. Door vertraging in de oplevering van het verkeersmodel is ook de afronding van de verkeersstudies naar de verkeersafwikkeling in Veendam Noord en Veendam Zuid vertraagd. De oplevering van het verkeersmodel en daarmee de afronding van beide verkeersstudies is nu naar verwachting voorjaar 2024. De werkzaamheden voor de ombouw van het westelijk gedeelte van de Jacob Bruggemalaan tot GOW30 zijn inmiddels in de afrondende fase. Oplevering zal naar verwachting nog dit jaar plaats kunnen vinden. In voorbereiding zijn verder de benodigde aanpassingen voor de opwaardering van de fietsroute Muntendam-Veendam tot regionale hoofdfietsroute en de ombouw van de Prins Bernhardlaan tot GOW30.

Spoorlijn Veendam-Stadskanaal

ProRail is inmiddels gestart met de planuitwerkingsfase. Onderdeel daarvan is een variantenstudie die moet leiden tot een eind dit jaar te nemen beslissing over een voorkeursvariant. In die variantenstudie wordt ook een koppeling gelegd met de Nedersaksenlijn. In die zin dat onder meer inzichtelijk gemaakt wordt wat de consequenties zijn voor bijvoorbeeld de stations in Stadskanaal en Veendam als de spoorlijn doorgetrokken wordt richting Emmen. Na vaststelling van de voorkeursvariant wordt deze vanaf 2024 verder uitgewerkt tot aan het projectbesluit/-beslissing, naar verwachting najaar 2025. Voor een dergelijk projectbesluit genomen kan worden moeten de benodigde financiële middelen toegezegd en beschikbaar zijn. Over de verwevenheid van de spoorlijn Veendam-Stadskanaal met de Nedersaksenlijn is overigens recentelijk een informatiebijeenkomst voor de betrokken raden en staten gehouden.

Fietsroutes

De werkzaamheden voor de realisatie van het vrijliggend fietspad langs de Korteleege zijn inmiddels afgerond. Daarnaast wordt samen met de gemeente Midden-Groningen en de provincie Groningen gewerkt aan de voorbereidingen voor de benodigde aanpassingen voor de opwaardering van de fietsroute Muntendam-Veendam tot regionale hoofdfietsroute.

Ruimtelijke ontwikkelingen

Wat willen we bereiken?

Bij ruimtelijke ontwikkelingen gaat specifieke aandacht uit naar: Kerkstraat-West, Lloyds-terras en het Leer- en Sport-Park (LSP). De kwaliteit van de publieke ruimte bepaalt voor een groot deel de leefbaarheid van onze gemeente. Een aantrekkelijke publieke ruimte is bovendien een belangrijke vestigingsplaatsfactor voor (nieuwe) inwoners, bedrijven en instellingen, toeristen en recreanten. We willen daarom onder andere een kwalitatief hoogwaardig centrum realiseren en de recreatiemogelijkheden voor de recreatievaart verbeteren.

Ontwikkelingen 2023

LSP: zie subprogramma 2.3 Jeugd en Onderwijs.

Omgevingsbeleid en Omgevingswet

Wat willen we bereiken?

Ruimtelijke kaders voldoen aan de uitgangspunten van de omgevingswet.

Ontwikkelingen 2023

In 2023 zijn alle voorbereidingen getroffen voor de implementatie van de Omgevingswet per 1 januari 2024.

Digitaal Stelsel Omgevingswet

Voor de aansluiting op het Digitaal Stelsel zijn alle technische randvoorwaarden en benodigde koppelingen aangeschaft en in kaart gebracht. Vanaf mei 2023 is de nieuwe VTH-applicatie 'LEEF' online waardoor we kunnen koppelen aan het DSO. De tweede helft van het jaar wordt gebruikt om te oefenen met het DSO. Een ander belangrijk punt is de doorvertaling van de wettelijke eisen, en de vernieuwde procesinrichting, naar de nieuwe techniek. In dat kader wordt gewerkt aan een set van toepasbare regels waarmee onze inwoners op een gemakkelijke manier stappen in een proces kunnen doorlopen en antwoorden krijgen op hun vragen. De implementatie, in samenwerking met de softwareleverancier, loopt.

Procesoptimalisatie

Alle Veendamse VTH-processen zijn geoptimaliseerd en gedigitaliseerd om te komen tot meer transparantie en om de wettelijke doorlooptijd van acht weken te halen. Een belangrijk onderdeel hierin zijn Omgevingstafel en de Omgevingskamer waarin een integrale afweging van een groter ruimtelijk initiatief wordt gemaakt. Ook het proces van vergunningverlening is ingericht naar de eisen van de Wet kwaliteitsborging (Wkb) (onderdeel van de Omgevingswet). De Wkb zorgt ervoor dat de toets van de technische aspecten van bouwplannen niet meer bij de gemeente ligt, maar aan de markt (gecertificeerde kwaliteitsborgers) wordt overgelaten.

Omgevingsvisie

De vastgestelde Omgevingsvisie moet worden uitgebreid met het nieuwe ruimtelijk relevante beleid. Zo zullen de nieuwe woonvisie en de centrumvisie door u vastgesteld worden als onderdeel van de omgevingsvisie en zullen daarnaast tegelijkertijd een meer uitvoeringsgericht woonprogramma en uitvoeringsprogramma voor het centrumgebied aan u ter vaststelling worden aangeboden.

Daarnaast zullen bepaalde onderdelen vanuit de door u nog vast te stellen Nota Grondbeleid moeten worden opgenomen in de Omgevingsvisie. Het gaat daarbij om aspecten met betrekking tot kostenverhaal, onteigening en voorkeursrecht.

Het sturen op de uitvoeringsprogramma's en deze borgen in de P&C cyclus blijft een belangrijk aandachtspunt.

Omgevingsplan

Ook in 2023 is verder gewerkt aan het (kunnen) wijzigen van het omgevingsplan. In dit plan komen de huidige bestemmingsplannen, (op termijn) een groot deel van de gemeentelijke verordeningen en verschillende rijksregels (de zogenaamde Bruidsschat) samen tot een nieuw (tijdelijk) ruimtelijk kader. Om te experimenteren met de impact van, en keuzes in het omgevingsplan, is gestart met een pilot in Ommelanderswijk. Inwoners van het pilotgebied krijgen meer ruimte om binnen de door de gemeente gestelde kaders en bandbreedtes samen de inhoud van 'hun' Omgevingsplan te bepalen. Vanwege het nieuwe karakter zal dit met kleine stapjes worden vormgegeven zodat geleerd kan worden van de ervaringen. Er hebben een aantal bijeenkomsten plaatsgevonden met het dorpen team en de eerste bijeenkomst met bewoners vindt plaats begin oktober.

Verder gaan de ambtelijke voorbereidingen voor de (inhoudelijke en technische) opzet van het uiteindelijke omgevingsplan door. Doel is om meer zelf te doen (de software biedt ook mogelijkheden daartoe) en minder aan bureaus te uit te besteden. Daarvoor zal er een regieteam worden ingericht dat de initiatieven begeleidt en verantwoordelijk is voor de aanpassingen in het omgevingsplan. Het volwaardige omgevingsplan voor het hele grondgebied van de gemeente moet vóór 1 januari 2032 gereed zijn.

Participatieverordening

Participatie is een belangrijke pijler onder de Omgevingswet. Vroegtijdig betrekken van de omgeving zorgt ervoor dat verschillende perspectieven, kennis en creativiteit snel op tafel komen. Zo zorgt participatie voor meer draagvlak en betere besluiten. Dit kan tijdswinst opleveren. Participatie is maatwerk. Daarom schrijft de wet niet voor hoe de participatie moet plaatsvinden. Om helderheid te geven voor zowel de inwoners als voor de gemeente moet duidelijk worden binnen welke kaders inwoners in het beleidsproces participeren en op welke wijze zij in een bepaalde fase van het beleidsproces betrokken worden. De participatieverordening wordt de gemeenteraad in het najaar aangeboden ter vaststelling, alsook het Participatiebeleid, waar een leidraad voor participatie in is opgenomen. Hierin worden handvatten gegeven hoe invulling kan worden gegeven aan participatie. Deze nieuwe werkwijze verplicht de gemeente tot een uitbreiding/verbreding van de in de Gemeentewet (artikel 150) voorgeschreven inspraakverordening naar een participatieverordening. In de Omgevingswet en bij de energietransitie wordt participatie specifiek benoemd met het oog op versterking ervan. Sterker nog in de Omgevingswet is participatie verankerd en daarmee niet vrijblijvend.

Voortgang lopende procedures

Om de voortgang van woningbouw- en andere projecten niet te belemmeren zijn in 2023 nog diverse plannen in procedure gebracht onder de huidige regelgeving

Ook de al langer lopende actualisering van bestemmingsplannen voor de Bedrijvenzone en voor de wijk Sorghvliet zijn (opnieuw) opgepakt. Tot slot is er nog een gemeentebreed plan voorbereid om een aantal gewijzigde beleidsinzichten door te voeren en onvolkomenheden te herstellen in alle geldende bestemmingsplannen.

Al deze plannen worden nog in 2023 of uiterlijk in de eerste helft van 2024 ter vaststelling aan u aangeboden; vaststelling in 2024 is mogelijk wanneer de ontwerpplannen vóór 1 januari 2024 ter inzage zijn gelegd. Hiermee beschikt de gemeente ook tijdens de periode van het tijdelijk omgevingsplan over een zo actueel mogelijk ruimtelijk kader.

Recreatieve en toeristische voorzieningen

Wat willen we bereiken?

Bevorderen van toerisme en recreatie

Ontwikkelingen 2023

- Er zijn en worden diverse nieuwe toeristische promotiematerialen ontwikkeld. Deze producten worden via aangesloten toeristisch ondernemers verspreid onder bezoekers van Veendam. Daarnaast worden deze producten via de samenwerking met stichting ZO Groningen in breder verband onder de aandacht gebracht, zowel regionaal in de provincie alsook internationaal voor de Duitse doelgroep.
- Er wordt gewerkt aan een erfgoed-campagne, waarin het cultuurhistorisch erfgoed van de Veenkoloniën onder de aandacht wordt gebracht. Hierbij moet gedacht worden aan het ontwikkelen van thematische wandel- en fietsroutes en promotionele campagnes.
- In samenwerking met initiatiefnemers is een nieuwe Taalroute ontwikkeld en geopend in de Wildervanksterdallen. Bij deze route staat het cultureel erfgoed van schrijver Jan J. Boer centraal. Voor verdere promotie van deze route wordt momenteel een promotievideo ontwikkeld.
- Er zijn nieuwe aantrekkelijke weergaves van park Borgerswold ontwikkeld. In deze nieuwe uitgave zijn de meest actuele ontwikkelingen in het park opgenomen. Deze weergaves zijn opgenomen bij de entreeborden van het park.

Beheer en onderhoud van openbare ruimte en infrastructuur

Wat willen we bereiken?

Een schoon, heel en veilige openbare ruimte conform de vastgestelde onderhoudsniveaus. Het omvat de aanleg, het beheer en het onderhoud van alle gemeentelijke verharding, technische kunstwerken, recreatievoorzieningen, stedelijk groen, begraafplaatsen en openbare verlichting. Tevens omvat het programma het onderhoud van de bewegwijzering, het straatmeubilair, het uitvoeren van maatregelen ten behoeve van de verkeersveiligheid en de gladheidsbestrijding.

Ontwikkelingen 2023

Op dit moment zijn er geen relevante ontwikkelingen.

Gerelateerde taakvelden: 2.1, 2.3, 2.4, 2.5, 5.7, 7.2 en 7.5

Wat mag het kosten

Omschrijving	Primitieve begroting	Begroting ná wijziging	Voorgestelde wijzigingen najaarsrapportage 2023	Begroting na verwerking najaarsrapportage 2023
	2023	2023		
Baten	2.451.262	2.451.262	4.590	2.455.852
Lasten	8.070.868	8.070.868	-8.820	8.062.048
Subtotaal Programma 4.1.1	-5.619.606	-5.619.606	13.410	-5.606.196
Onttrekking aan reserves (Baten)	434.275	434.275		434.275
Toevoeging aan reserves (Lasten)	56.831	56.831		56.831
Subtotaal mutaties reserves	377.444	377.444		377.444
Geraamd resultaat programma 4.1.1	-5.242.162	-5.242.162	13.410	-5.228.752

Voor een toelichting op de voorgestelde wijzigingen verwijzen wij u naar de toelichting op het overzicht van baten en lasten zoals vermeld in hoofdstuk V.

Voor een specificatie van de onttrekkingen en toevoegingen aan de reserves verwijzen wij u naar hoofdstuk V, programma 5, onderdeel toevoegingen /onttrekkingen aan reserves.

Deelprogramma 4.1.2 - Milieu en duurzaamheid

Dit deelprogramma betreft alle zaken die betrekking hebben op afvalverwerking en milieubeheer.

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daar voor doen?

Afvalverwerking

Wat willen we bereiken?

Duurzame ontwikkelingen zijn ontwikkelingen die toekomstgericht bijdragen aan een schone en mooie omgeving. Dat vraagt om keuzes in de stapsgewijze overgang naar schone(re) en duurzame energie die we ook in ruimtelijke zin mogelijk willen maken. Het stimuleren van het scheiden van huishoudelijk afvalstoffen tegen zo laag mogelijke kosten met een zo'n groot mogelijk serviceniveau voor de burgers.

Ontwikkelingen 2023

De ontwikkelingen van het recyclen van afvalstromen houden we in de gaten.

(Leef) Milieu

Wat willen we bereiken?

Milieuveiligheid bij met name risicovolle bedrijven, bescherming van mens, flora, fauna, bodem, lucht, water en voorkoming van milieucriminaliteit. Stapsgewijze overgang naar schone(re) en duurzame energie.

Ontwikkelingen 2023

Er wordt, in voorbereiding op de inwerkingtreding van de Omgevingswet (1 jan '24) gewerkt aan een (pilot) omgevingsplan voor Veendam. Hierin wordt de gemeente in staat gesteld om voor milieu met regelgeving maatwerk te leveren voor de lokale situatie. Met de komst van de nieuwe medewerker Milieu in Q3 zal dit verder worden geconcretiseerd.

Energieloket

Wat willen we bereiken?

Het bevorderen van duurzame energie en een bijdrage aan de energietransitie.

Ontwikkelingen 2023

Op dit moment zijn er geen relevante ontwikkelingen.

Mijnbouw

Wat willen we bereiken?

We willen op de hoogte zijn van de effecten van (gestapelde) mijnbouw en onze inwoners ondersteunen bij het verkrijgen van relevante informatie binnen de geldende schadeprotocolen.

Ontwikkelingen 2023

- De gemeente heeft advies gegeven op het gereviseerde winningsplan Zuidwending van Nobian. Dit betreft een wijziging van het reeds vergunde winningsplan, welke op het gebied van geprognosticeerde bodemdaling is gewijzigd. De gemeente heeft het ministerie opgeroepen tot de totstandkoming van een integrale werkgroep voor het concessiegebied, waarin naast betrokken decentrale overheden ook de actieve mijnbouwbedrijven zijn vertegenwoordigd.
- De gemeente voert, gezamenlijk met vrijwel alle Groninger gemeenten en de provincie, uniform beleid inzake de aardgaswinning in Groningen en de daarmee samenhangende schade- en compensatieprotocollen.
- De gemeente is vertegenwoordigd in de ambtelijke werkgroep bodemdaling Nedmag en volgt nauwgezet de ontwikkelingen binnen dit dossier.
- De gemeente volgt de ontwikkelingen op het gebied van de rijkscoördinatieregelingen voor waterstofopslag en -transport in Veendam en benut haar rol als regulier adviseur en belangenvertegenwoordiger van de omgeving.
- De gemeente volgt de ontwikkeling van plannen voor persluchttopslag door Corre Energy B.V. op de voet. Eerder is namens Veendam en Pekela gezamenlijk een brief verzonden aan de staatssecretaris waarin zorgen geuit zijn over de maatschappelijke en ruimtelijke implicaties van deze plannen voor het gebied.
- De gemeente spant zich in voor het organiseren van een informatiebijeenkomst voor inwoners inzake het magnesiumzoutwinning-dossier. De informatiebijeenkomst is gehouden op 4 oktober j.l.

Gerelateerde taakvelden: 7.3 en 7.4

Wat mag het kosten?

Omschrijving	Primitieve begroting	Begroting ná wijziging	Voorgestelde wijzigingen najaarsrapportage	Begroting na verwerking najaarsrapportage
	2023	2023	2023	2023
Baten	4.287.845	4.287.845	543.051	4.830.896
Lasten	4.007.798	4.007.798	543.051	4.550.849
Subtotaal Programma 4.1.3	280.047	280.047	-	280.047
Onttrekking aan reserves (Baten)	-	-	-	-
Toevoeging aan reserves (Lasten)	-	-	-	-
Subtotaal mutaties reserves	-	-	-	-
Geraamd resultaat programma 4.1.2	280.047	280.047		280.047

Voor een toelichting op de voorgestelde wijzigingen verwijzen wij u naar de toelichting op het overzicht van baten en lasten zoals vermeld in hoofdstuk V.

Voor een specificatie van de onttrekkingen en toevoegingen aan de reserves verwijzen wij u naar hoofdstuk V, programma 5, onderdeel toevoegingen /onttrekkingen aan reserves.

Deelprogramma 4.1.3 - Toezicht en handhaving

Onder het deelprogramma toezicht en handhaving valt enerzijds het beschikbaar stellen van in gezamenlijkheid (de GR Veiligheidsregio Groningen) bepaalde middelen ten behoeve van crisisbeheer, brandveiligheid, rampenbestrijding en andere vormen van brandweezorg. Aan de andere kant is er sprake van middelen en andere randvoorwaarden (beleid en uitvoeringsregels) welke de 'eigen' openbare orde en veiligheid betreffen en waarbij verbonden partijen of ketenpartners samen met de gemeente integraal optrekken. De rol van de burgemeester als bestuursorgaan met eigen bevoegdheden en verantwoordelijkheden, is hierin vooral die van regisseur en aanjager, maar ook in zekere interventies eigenstandig. Namens de burgemeester is het team Openbare Orde en Veiligheid (team OOV) praktiserend. Vooral in het tot stand brengen van een meer en sterkere verbinding tussen de domeinen zorg en veiligheid is dit team een belangrijke schakel. De sociale veiligheid of de leefbaarheid in de gemeente wordt daarmee gediend.

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daar voor doen?

Veiligheidsregio: Brandweezorg & Crisisbeheersing

Wat willen we bereiken?

- Voorkomen van ernstige gebeurtenissen en de schadelijke gevolgen beperken (preventie en preparatie).
- Zelfredzaamheid van onze inwoners vergroten.
- Solide brandweezorg en professionele voorbereiding op rampenbestrijding en crisisbeheersing.

Ontwikkelingen 2023

Nadrukkelijke aandacht zal liggen op de visie Brandweezorg (inclusief het dekkingsplan) en de realisatie van een visie op crisisbeheersing.

Toezicht en handhaving Openbare Orde en Veiligheid

Wat willen we bereiken?

Op het gebied van de Openbare orde en veiligheid (OOV) gaat het om het bereiken of in stand houden van een zeker niveau of mate van veiligheid en leefbaarheid. Begrippen als overlast en ordeverstoring duiden hierin de ongewenste situatie aan waarin de gemeente - en bestuurlijk gezien de burgemeester- vooral een regisserende en coördinerende rol heeft om te komen tot een situatie van rust en beheersing. Daarbij willen we integraal werken aan de bestrijding van allerlei vormen van ondermijning en willen we de verbinding tussen zorg en veiligheid zoals die is gelegd verder verstevigen en verbreden. Op basis van een Integraal Veiligheidsbeleidsplan willen we daarin keuzes maken en prioriteiten stellen. Samen met partners werken we in de bestrijding van onveilige situaties aan structurele oplossingen waaronder ook aan het voorkomen van deze situaties in de toekomst (preventie).

Ontwikkelingen 2023

Op basis van het vastgestelde integraal veiligheidsplan wordt nu ingezet op het realiseren en oppakken van het eerste uitvoeringsplan.

Het gemeentelijk toezicht en de handhaving op het gebied van openbare orde en veiligheid vindt plaats door de politie, boa's en toezichthouders. De reguliere en projectmatige taken zijn beschreven in het jaarprogramma toezicht & handhaving.

Reguliere taken zijn bijvoorbeeld parkeertoezicht en optreden bij overlastsituaties. Projectmatig wordt ingezet op locaties zoals Borgerwold of specifieke regelgeving zoals de aanlijnplicht van honden.

Toezicht en handhaving (Wabo)

Wat willen we bereiken?

Een samenleving waarin de gestelde normen voor een adequaat niveau van veiligheid en leefbaarheid worden nageleefd. Het beheersen van risico's voor de samenleving staat centraal. De inwoners van Veendam moeten erop kunnen vertrouwen dat de gemeente zicht heeft op deze risico's en die zo goed mogelijk onder controle heeft. Voorwaarde van een adequate bescherming van de leefomgeving is het voldoen aan de landelijk vastgestelde kwaliteitscriteria, gericht op het monitoren van het kwaliteitsniveau van de werkzaamheden.

Toezicht en handhaving is gericht op:

- Preventie: het voorkomen van situaties waarin de gestelde normen worden overtreden.
- Consequente en duidelijke aanpak bij het niet naleven van regels.
- Eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid van burgers.
- Kenbaarheid van regels voor inwoners, initiatiefnemers en bedrijven.

Ontwikkelingen 2023

De Omgevingswet en de Wet Kwaliteitsborging zullen op 1 januari 2024 ingevoerd worden. De komst van deze wetsverandering zal een andere werkwijze met zich meebrengen. De afgelopen periode hebben wij ons voorbereid op de komst van deze wetsverandering.

Door voldoende toezicht te houden kunnen de meeste overtredingen in goed overleg met de aannemer worden opgelost. Waar dit niet kon is overgaan tot handhaving.

We merken dat inwoners meer oog hebben voor hun eigen woon- en leefomgeving en dat is een belangrijke reden om klachten en meldingen in te dienen. De klachten en meldingen worden beoordeeld en afgehandeld op prioriteit.

Steeds vaker worden casussen integraal opgepakt en waar nodig wordt er projectmatig samengewerkt met onder andere Openbare Orde en Veiligheid (OOV) en Economische Zaken (EZ). Verder zijn er procesverbeteringen doorgevoerd op het onderdeel handhaving met goede juridische ondersteuning.

Gerelateerde taakvelden: 1.1 en 1.2

Wat mag het kosten?

Omschrijving	Primitieve begroting	Begroting ná wijziging	Voorgestelde wijzigingen	Begroting na verwerking
	2023	2023	najaarsrapportage 2023	najaarsrapportage 2023
Baten	30.737	30.737	-	30.737
Lasten	2.327.627	2.327.627	2.406	2.330.033
Subtotaal Programma 4.1.3	-2.296.890	-2.296.890	-2.406	-2.299.296
Onttrekking aan reserves (Baten)	-	-	-	-
Toevoeging aan reserves (Lasten)	-	-	-	-
Subtotaal mutaties reserves	-	-	-	-
Geraamd resultaat programma 4.1.3	-2.296.890	-2.296.890	-2.406	-2.299.296

Voor een toelichting op de voorgestelde wijzigingen verwijzen wij u naar de toelichting op het overzicht van baten en lasten zoals vermeld in hoofdstuk V.

Voor een specificatie van de onttrekkingen en toevoegingen aan de reserves verwijzen wij u naar hoofdstuk V, programma 5, onderdeel toevoegingen /onttrekkingen aan reserves.

Subprogramma 4.2 - Kwaliteit door participatie

Dit deelprogramma gaat over het volwaardig deelnemen aan de maatschappij. Bijzondere aandacht wordt geschonken aan wijkgericht werken, jeugd, mantelzorg en vrijwilligersbeleid, kansrijke werkzoekenden en culturele minderheden. Het Centrum voor Jeugd en de doorontwikkeling is een continue proces.

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daar voor doen?

Welzijn, jeugd en zorg in de wijken en dorpen

Wat willen we bereiken?

Alle inwoners weten waar zij met hun ondersteuningsvraag terecht kunnen, zodat iedereen die zorg of hulp nodig heeft passende ondersteuning krijgt ('licht waar het kan, specialistisch waar het moet'). Dit doen we door consequent uit te gaan van de unieke inwoner, zijn of haar behoefte, hulpvraag en eigen mogelijkheid en de sociale context waarin hij of zij verkeert. Altijd moet individueel worden beoordeeld welke oplossing het beste is. We beperken of voorkomen onnodige en dure zorg en ondersteuning. Uitgaan van de zorgvraag is essentieel.

We willen daarom een integraal werkende herkenbare laagdrempelige toegangsvoorziening WMO en jeugd in de wijk.

Ontwikkelingen 2023

Op 1 april 2023 is het JEP (JeugdExpertisePunt) in Veendam gestart. Er is een contract afgesloten met de Coöperatie Dichtbij die samen met een vijftal partijen de meest voorkomende ambulante zorg in Veendam gaat vormgeven. Kinderen en hun ouders/verzorgers kunnen zich met hun hulpvraag melden bij het JEP. Na een lichte toets worden ze geholpen. Zonder indicatie en met minder regeldruk voor de zorgmedewerkers.

De inzet van de pilot jeugdhulp op school (JOS-ser) op een tweetal scholen in Veendam wordt door JEP voortgezet. Onderdeel van de opdracht aan het JEP is dat ze de jeugdhulp op alle scholen verder gaan vormgeven. Bij alle huisartsen in Veendam is er een ondersteuner jeugd en gezin (OJG-er) aanwezig. Deze inzet wordt vormgegeven door de partners van JEP en zorgt voor versterking van de jeugdhulp aan de voorkant.

Het contract met Buurtgezinnen is in 2023 voortgezet. Door vraaggezinnen en steungezinnen aan elkaar te koppelen, krijgen kinderen wat extra aandacht en worden ouders ontlast. Er zijn in de eerste helft van 2023 totaal 6 koppeling gelegd tussen vraag- en steungezinnen.

Het jongerenwerk wordt uitgevoerd door Compaen. Het jongeren centrum Break! is meerdere dagen per week geopend en biedt een laagdrempelige vorm van ondersteuning.

Op dit moment loopt het speciaal (basis)onderwijs tegen de grenzen aan van het aantal kinderen dat ze kunnen bedienen. Nu zijn er kinderen die bijvoorbeeld een vorm van dagbehandeling of dagbesteding krijgen, waar onderwijs meer passend is voor hun ontwikkeling.

Naast dat we hierdoor geen invulling geven aan het ontwikkelrecht van kinderen stijgen hierdoor de kosten voor dagbehandeling en dagbesteding. Bovendien zien we dat de kosten voor behoud van en toeleiding naar onderwijsdeelnamen hierdoor ook stijgen.

In Veendam is een aantal jaren geleden een initiatief gestart met collectieve jeugdhulp in de klas bij Kindcentrum de Westerwinde. Door dit initiatief gaan in groep Goud kinderen naar school die anders deze kans op onderwijs niet hadden gehad. Samen met de gemeente Midden-Groningen financieren we deze inzet in de klas collectief. Voor de kinderen in de basisschool leeftijd is er dit aanbod in Veendam, voor kinderen in het voortgezet geldt dat ze naar bijvoorbeeld Groningen of Winschoten moeten reizen.

Op 1 januari 2022 is het woonplaatsbeginsel in de jeugdwet veranderd. Jeugdigen die voorafgaand aan hun verblijf bij een jeugdhulpaanbieder in de gemeente Veendam hebben gewoond, drukken sinds 1 januari 2022 op ons budget. Ook in 2023 en verder zijn deze jeugdigen in verblijf voor rekening van de gemeente Veendam.

De zoektocht naar een passende (tijdelijke) verblijfslocatie voor kinderen blijft lastig. Zeker voor de jeugdigen die een besloten of gesloten verblijfsplek nodig hebben is er soms geen aanbod. Er is een grotere vraag naar verblijfslocaties dan dat er aanbod is. Het verminderde aanbod aan verblijfslocaties maakt dat er soms minder passende, en kostbare, oplossingen moeten worden gezocht.

Er is ook meer vraag naar specialistische jeugdhulp bij ouderschap na scheiding.

Ook bij de ambulante spoedhulp is de vraag naar inzet in gezinnen groter dan dat er aanbod van beschikbare jeugdhulpmedewerkers is.

In 2023 is er voor verschillende bedrijfstakken op het gebied van zorg en welzijn een nieuwe cao afgesloten. De arbeidsvoorwaarden in deze cao's zorgen voor een stijging van de loonkosten en daarmee ook voor een stijging van de tarieven van aanbieders waarmee wij contracten hebben afgesloten.

WMO

Wat willen we bereiken?

Inwoners zijn zelfredzaam, eventueel met hulp van de directe omgeving, en waar noodzakelijk met de inzet van professionele ondersteuning. Alle inwoners weten waar zij met hun ondersteuningsvraag terecht kunnen, zodat iedereen die hulp of ondersteuning nodig heeft passende ondersteuning krijgt. Dit doen we door consequent uit te gaan van de inwoner, zijn of haar behoefte, hulpvraag en eigen mogelijkheid en de sociale context waarin hij of zij verkeert.

Altijd moet worden beoordeeld welke oplossing het beste is. We beperken of voorkomen onnodige en dure hulp en ondersteuning.

Ontwikkelingen 2023

In 2023 zijn er in verscheidene branches nieuwe cao's afgesloten, zo ook op het gebied van zorg en welzijn, waaronder het sociaal werk. De arbeidsvoorwaarden in deze cao's zorgen voor een relatief grote stijging van de loonkosten en daarmee ook voor een stijging van de tarieven van aanbieders waarmee wij op het gebied van de Wmo en het welzijnswerk een contract hebben afgesloten.

Eenzaamheidsbestrijding

Wat willen we bereiken?

Eenzaamheid treft inwoners van alle leeftijden. Prioriteit om deze problematiek aan te pakken gaat daarbij in eerste instantie uit naar de ouderen. Die blijven langer thuis wonen. Dat kan gepaard gaan met gevoelens van eenzaamheid als er steeds meer mensen om je heen wegvallen en je eigen gezondheid brozer wordt.

Ontwikkelingen 2023

In september 2023 hebben we weer uitvoering gegeven aan de Week tegen Eenzaamheid, waarbij verscheidene activiteiten in de gemeente georganiseerd zijn waaraan inwoners kunnen deelnemen om op deze manier de ontmoeting te faciliteren. Ook deBasis en haar aanbod op dit vlak is onder de aandacht gebracht van inwoners, ook vanuit de gedachte dat inwoners deze informatie weer kunnen delen in hun netwerk wanneer zij het idee hebben iemand te kennen die meer sociale contacten kan gebruiken. Ook is de verbinding gezocht met de Ondersteuner Sociaal Domein die zorgt voor de schakel tussen de huisarts en het sociaal domein, waaronder het welzijnswerk.

Beschermd wonen

Wat willen we bereiken?

We willen voldoende voorzieningen realiseren op het gebied van beschermd wonen
We zetten in op preventie en vroeg-signalering (ter voorkoming van instroom in Beschermd Wonen en Opvang) en uitstroomcoördinatie en nazorg wanneer inwoners weer zelfstandig gaan wonen.
We geven uitvoering aan de naar onze gemeente gedecentraliseerde taken op het gebied van Beschermd Wonen en Maatschappelijke opvang.

Ontwikkelingen 2023

De contractperiode van de open house inkoop Beschermd Wonen 2023-2025 is dit jaar ingegaan. Voor Veendam levert dit geen ingrijpende wijzigingen in het voorzieningenlandschap op. In het belang van de inwoner en het financiële belang van de gemeenten willen we transformeren van Beschermd Wonen naar Beschermd Thuis. Ambulante vormen van BW zitten in de lift, op provinciaal niveau zien we de beoogde daling van het aantal unieke cliënten BW nog niet. Het stijgingspercentage vlakt wel af. Veendam kan een bijdrage leveren aan de transformatie met zijn goede toegang BW, versterking van het lokale veld, voldoende huisvesting en een inclusief klimaat in de buurten en wijken in samenwerking met deBasis.

Hierbij kan het investeringsbudget voor lokale opgaven helpen dat de centrumgemeente in de begroting 2023 heeft opgenomen. Veendam maakt aanspraak op (incidenteel) € 96.439,-.

We zullen de bestedingsprioriteiten bepalen aan de hand van de uitkomsten van de preventiescan dakloosheid die we samen met alle Groninger gemeenten hebben gedaan. Dit najaar zullen we een besluit nemen.

Bij de inkoop BW zijn vier ontwikkelopgaven afgesproken. Na de implementatie van de nieuwe inkoop krijgen deze ontwikkelopgaven geleidelijk aan meer prioriteit. De ontwikkelopdrachten worden aangestuurd vanuit het programma BW die de regiogemeenten hierbij betreft. Eerste aanbevelingen zijn mogelijk nog dit jaar nog te verwacht.

Invoering van het woonplaatsbeginsel BW en het objectief verdeelmodel BW voor de uitkering uit het gemeentefonds is weer met minstens een jaar uitgesteld tot in elk geval 2025. Financiële door-decentralisatie vergt een wijziging van de centrumregeling en van het eigen Groninger (her)verdeelmodel Beschermd Wonen. Eind dit jaar is een wijziging van de centrumregeling voorzien om intramurale persoonsgebonden budgetten Beschermd Wonen (mét wooncomponent) mogelijk te maken. De gelegenheid wordt benut om de in praktijk gegroeide toepassing van het eigen Groninger (her)verdeelmodel in de centrumregeling op te nemen. Vanuit het centrumgemeentebudget BW ontvangt Veendam momenteel een voorschot van 85% van de in het jaar te verwachten 'zorgkosten' BW en een kostendeekkende vergoeding voor de toegang. Achteraf declareren we de werkelijk gemaakte zorgkosten. Dat doen alle gemeenten. Overschotten (of tekorten) voor de centrumgemeente worden naar rato van inwonertal omgeslagen over alle Groninger gemeenten. Tot dusver zijn er alleen overschotten geweest die zijn vrijgevallen en zijn verdeeld. Dat zal in de toekomst bij de financiële doordecentralisatie veranderen.

Maatschappelijke Opvang blijft voorlopig een centrumgemeente taak. De Groninger gemeenten werken met de centrumgemeente samen om instroom in MO te voorkomen. De preventiescan dakloosheid is hiervan een voorbeeld. De centrumgemeente bekostigt MO met de doeluitkeringen die zij hiervoor van het Rijk ontvangt. Deze doeluitkeringen zijn niet geïndexeerd. Gemeenten ontvangen compensatie voor loon- en prijsontwikkelingen in het accres van het gemeentefonds, ook voor MO. Door gestegen lonen en prijzen en de kwaliteitsslag die in de Maatschappelijke Opvang tijdens de Coronapandemie is gemaakt, ontstaan vanaf 2025 financiële tekorten.

Gezondheidsbevordering

Wat willen we bereiken?

Wij willen dat Veendammers zich gezond voelen en naar vermogen meedoen in de samenleving.

Ontwikkelingen 2023

Zie voor ontwikkelingen Gezondheidsbevordering het Subprogramma 2.4 Gezondheid(szorg).

Armoedebestrijding

Wat willen we bereiken?

Wij willen dat mensen die in armoede leven blijven meedoen in de maatschappij. Daarom zetten wij in op vroegsignalering van schulden door het Vroeg Eropaf team. Dit team benaderd inwoners met beginnende betalingsachterstanden waarbij we niet alleen een preventieve, maar ook curatieve aanpak uitzetten in samenwerking met onze partners. De doelgroep wordt actief benaderd en begeleid naar een oplossing. En tegelijkertijd bieden wij de mogelijkheid om te blijven meedoen door een aanbod van armoede verlichtende voorzieningen en activiteiten vanuit onze samenwerkende gesubsidieerde maatschappelijke organisaties. Deze voorzieningen zijn regelingen, zoals de energie- en studietoelage. Maar ook maatregelen vanuit een structurele aanpak van de energiearmoede die een zo groot mogelijke doelgroep moeten bereiken. Hiervoor is een poster en boekje "Wegwijzer even met weinig geld" verspreid.

Ontwikkelingen 2023

Wij zetten in 2023 in op de verdere ontwikkeling van onze werkwijze voor vroegsignalering van schulden. Door o.a. meer deskundigheid van de uitvoerders, afspraken met onze samenwerkende partners, uitgebreidere en meer gerichte registratie voor het meten van onze resultaten en successen. We voeren deze structurele wettelijke opdracht uit met incidenteel door het Rijk beschikbaar gestelde middelen.

De samenwerking met deBasis bij de uitvoering van deze aanpak is verlengd t/m eind 2023. In Q3 is via onder andere casuïstiek overleg binnen het uitvoeringsteam Vroeg Eropaf - met medewerkers van zowel de gemeente als deBasis - deze werkwijze verder doorontwikkeld. Ook zijn medewerkers getraind in het beter registreren en is er extra aandacht voor de doelgroep jongeren.

In 2023 staan we stil bij de samenwerking met het Armoedepact en de voortgang hiervan. Er wordt inmiddels vanuit het na de coronaperiode ontstane 'netwerk dat werkt' via de vorm van een periodiek netwerkontbijt ontmoeting, kennisdeling en samenwerking georganiseerd ten behoeve van gezamenlijke armoedebestrijding. In Q3 is een brede bijeenkomst georganiseerd voor partners met op de agenda onder andere de onderwerpen: toegankelijkheid van voorzieningen, regelingen energiearmoede, aanpak vroegsignalering en vervolg netwerk dat werkt/armoedepact.

Voor de aanpak van energiearmoede geldt dat inwoners actief gewezen worden op de ondersteuningsmogelijkheden vanuit JouwBespaarcoach (zoals de Klusbus en subsidieregeling gratis isoleren). Voor wat betreft de energietoelage is de verwachting dat in oktober 2023 nieuwe landelijke wetgeving bekend is. Zodra dit kan, zal er met de uitvoering gestart worden. Er is van de mogelijkheid gebruik gemaakt om inwoners die daar recht op hadden een voorschot toe te kennen in de eerste helft van 2023.

In Q3 is het campagneseizoen van de gemeentepolis van start gegaan en worden inwoners actief geïnformeerd over deze mogelijkheid, o.a. via spreekuren op locatie.

Een aantal projecten vanuit de RegioDeal, gaan in 2023 van start:

- Oost-Groningen Geld geletterd: een campagne gericht op jongvolwassenen om bewustwording bij jongvolwassenen te vergroten en hen te helpen in contact te komen met organisaties die hen kunnen helpen weer financieel stabiel te worden. Dit is gestart in het najaar.
- Ieder Kind telt Mee: op twee basisscholen is dit project gestart met gastlessen over armoede voor groepen 6, 7 en 8, een training aan het schoolteam en extra uren voor een verbindende functionaris op school.
- Kansen voor Kinderen: Een innovatieve aanpak om intergenerationele armoede tegen te gaan in Groningse gemeenten. Vanaf het derde kwartaal start de voorbereiding om te komen tot een lokaal uitvoeringsplan voor Kansen voor Kinderen.

Ook in 2023 blijft de gemeente inzetten op de armoedebestrijding via subsidies aan verschillende organisaties / ketenpartners die activiteiten ontplooiën ter bevordering van de participatie en ontwikkeling van inwoners met een laag inkomen.

Huislijk geweld, Ouderen- en kindermishandeling

Wat willen we bereiken?

Het meeste geweld in onze samenleving heeft plaats achter de voordeur. We willen dat onze inwoners veilig zijn, ook achter de voordeur. Inwoners wonen veilig en kinderen groeien veilig op in hun directe omgeving. We voorkomen en stoppen waar mogelijk alle vormen van huiselijk geweld, ouderen- en kindermishandeling.

Ontwikkelingen 2023

Governance Veilig Thuis Groningen (VTG)

In het 2e kwartaal 2023 is de nieuwe Centrumregeling VTG ter besluitvorming aangeboden. Alle gemeenten hebben inmiddels de zienswijzenprocedure met hun raden doorlopen, één gemeente heeft vertraging opgelopen. De raad van Veendam heeft geen zienswijze ingediend. De verwachting is dat de finale vaststellingsprocedure in 2023 wordt afgerond, zodat de nieuwe centrumregeling per 01-01-2024 kan ingaan.

Wij stellen voor met ingang van het komende begrotingsjaar (2024) de bekostiging van alle wettelijke en bovenwettelijke taken van VTG integraal in de reguliere (meerjaren)begroting op te nemen. In 2024 wordt met een ingroeipad van 2 jaar een nieuwe verdeelsleutel voor de gemeentelijke bijdragen aan VTG ingevoerd. In de begroting 2024 zullen we de structurele gevolgen van de gewijzigde financiering van VTG inzichtelijk maken.

Samenwerkingsafspraken

Doel van de nieuwe Governance is een niet alleen nauwe betrokkenheid van de Groninger gemeenten bij de besluitvorming over en monitoring van VTG, maar ook een hechtere samenwerking met VTG. Dit heeft geresulteerd in nieuwe samenwerkingsafspraken tussen VTG en de lokale teams, voor Veendam betekent dit dat de overdrachtstafel met VTG nieuw leven wordt ingeblazen, maar vaste aanspreekpunten over en weer in het belang van een warme overdracht van VTG naar het lokale team.

Bijscholing Team casusregisseurs Huiselijk Geweld en Kindermishandeling

Op basis van het landelijke Kwaliteitskader Veilig Thuis hebben alle Groninger gemeenten een zelfscan uitgevoerd met betrekking tot hun lokale teams. In het belang van een goede samenwerking met VTG werkt het lokale team volgens de meldcode, met een goede basiskennis van geweldvormen en systemisch geschoold. Najaar 2023 gaan we ons team casusregisseurs Huiselijk Geweld en Kindermishandeling vanwege verloop en op basis van uitkomsten van de zelfscan bijscholen.

Meldpunt seksueel geweld.

Het CSG Groningen - Drenthe is een samenwerkingsverband van gespecialiseerde medische, forensische en psychologische disciplines die vanuit één locatie snelle en integrale hulp bieden aan slachtoffers van (acuut) seksueel geweld. Het meldpunt is van VTG overgedragen aan VT Drenthe (VTD), onderdeel van Drentse GGD. VTD is beter toegerust voor deze taak en is 24/7 bereikbaar. Centrumgemeente Groningen bekostigt het CSG met DUVO-middelen (Decentralisatie-uitkering Vrouwenopvang) van het Rijk. Vanwege het groter aantal meldingen heeft VTD een fors hogere subsidie aangevraagd voor het meldpunt. We zijn in afwachting van een evaluatie, waaruit moet blijken of dat nodig is en wat de structurele financiële gevolgen voor de Groninger gemeenten is.

Actieplan seksueel geweld Gronings Offensief

In het kader van het regionaal actieplan Geweld Hoort Nergens Thuis is een plan van aanpak seksueel geweld opgesteld. Seksueel geweld is onvoldoende zichtbaar en bespreekbaar. De effectiviteit van de huidige aanpak is niet duidelijk. Regionale informatie en (kennis)netwerken zijn niet goed vindbaar. Het actieplan voor 2023 en 2024 wil hierin verandering brengen door formatie-uitbreiding bij het CSG (in eerste instantie op projectbasis).

Plan van aanpak ouderenmishandeling

De Groninger gemeenten stellen dit najaar een gezamenlijk voorbereid plan van aanpak ouderenmishandeling vast. We willen meer preventie en verbeterde kennis over en bewustwording van ouderenmishandeling; de signalering van en meldingsbereidheid bij ouderenmishandeling verbeteren en voldoende expertise bij professionals en in de hulpverlening organiseren. Ook willen inzetten op de aanpak van financiële uitbuiting van ouderen. Per gemeente zullen aandachtsfunctionarissen ouderenmishandeling worden aangewezen die tezamen een regionaal netwerk vormen. Dit netwerk is de trekker van het plan van aanpak.

Voor opleiding, deskundigheidsbevordering, voorlichting en thema- en netwerkbijeenkomsten, bijeenkomsten en allianties financieel misbruik zal extra budget nodig zijn. We zijn in afwachting van de financiële uitwerking.

Burgerparticipatie

Wat willen we bereiken?

Een samenleving waar iedereen meedoet, inwoners naar elkaar omkijken en waar iedereen zich thuis voelt.

Ontwikkelingen 2023

Burgerparticipatie start bij initiatieven van inwoners zelf. Om initiatieven van inwoners aan te jagen / te ondersteunen is in 2015 het Fonds Burgerinitiatieven in het leven geroepen. In 2023 zijn de voorwaarden van dit fonds herijkt en wordt het fonds voortgezet.

Werk en inkomen

Wat willen we bereiken?

Bevorderen van zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie van de inwoners door middel van werk.

Ontwikkelingen 2023

Er is sprake van een mismatch op de arbeidsmarkt. De voor werk beschikbare inwoners voldoen vaak niet goed aan de eisen van de werkgever. Gevolg hiervan is dat het aantal plaatsingen kleiner is dan dat op grond van de vraag naar medewerkers te verwachten zou zijn. Omdat ook de instroom in de bijstand gering is, is de verwachting dat het aantal uitkeringen nog iets zal afnemen.

In het derde kwartaal is de pilot van het activeringsexperiment Wijkbedrijf Noord(west) gestart. Deze pilot wordt gefinancierd vanuit de Regiodeal en loopt voor de duur van twee jaar. De pilot richt zich op het activeren van inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt in hun eigen wijk/omgeving. Doel van de pilot is om te onderzoeken of deze vorm van activering op termijn een duurzame rol kan vervullen in het aanbod van arbeidsactivering.

Gerelateerde taakvelden: 6.3, 6.4 en 6.5

Wat mag het kosten?

Omschrijving	Primitieve begroting	Begroting ná wijziging	Voorgestelde wijzigingen najaarsrapportage 2023	Begroting na verwerking najaarsrapportage 2023
	2023	2023		
Baten	14.226.582	14.226.582	-	14.226.582
Lasten	29.922.104	29.922.104	864.337	30.786.441
Subtotaal Programma 4.2	-15.695.522	-15.695.522	-864.337	-16.559.859
Onttrekking aan reserves (Baten)	-	-	-	-
Toevoeging aan reserves (Lasten)	-	-	-	-
Subtotaal mutaties reserves	-	-	-	-
Geraamd resultaat programma 4.2	-15.695.522	-15.695.522	-864.337	-16.559.859

Voor een toelichting op de voorgestelde wijzigingen verwijzen wij u naar de toelichting op het overzicht van baten en lasten zoals vermeld in hoofdstuk V.

Voor een specificatie van de onttrekkingen en toevoegingen aan de reserves verwijzen wij u naar hoofdstuk V, programma 5, onderdeel toevoegingen /onttrekkingen aan reserves.

Programma 5 - Financiën

In dit programma worden diverse financiële producten verantwoord, zoals treasury, algemene uitkering, diverse belastingen en reserves.

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daar voor doen?

Fiscaal beleid

Wat willen we bereiken?

De uitvoering van steeds meer overheidstaken wordt naar de gemeentelijke overheid doorgeschoven. Daarnaast spelen er landelijk ontwikkelingen op het terrein van herziening van het belastingstelsel. Een en ander leidt mogelijk tot een uitbreiding van het huidige lokale palet aan gemeentelijke belastingen. Zo wordt gedacht aan herinvoering van de onroerende-zaakbelastingen op het gebruik van woningen en invoering van een ingezetenenbelasting.

Wat willen we bereiken?

- Een geactualiseerd fiscaal beleid.
- Het verminderen van het aantal bezwaren.
- Voldoen aan de landelijke voorschriften vanuit het toezichhoudend orgaan 'de Waarderingskamer'.

Ontwikkelingen 2023

Op dit moment zijn er geen nieuwe relevante ontwikkelingen.

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Wat willen we bereiken?

- Een structureel sluitend financieel (meerjaren-)beeld.
- Het effectief en efficiënt verzorgen en beheren van algemene dekkingsmiddelen.

Ontwikkelingen 2023

In deze Najaarsrapportage wordt inzicht verschaft in het financiële (meerjaren-)beeld.

Gerelateerde taakvelden: 0.5, 0.61, 0.62, 0.64, 0.7 en 0.8

Wat mag het kosten?

Omschrijving	Primitieve begroting	Begroting ná wijziging	Voorgestelde wijzigingen najaarsrapportage 2023	Begroting na verwerking najaarsrapportage 2023
	2023	2023	2023	2023
Baten	100.622	100.622		100.622
Lasten	2.695.168	2.695.168	-962.648	1.732.520
Subtotaal Programma 5.0	-2.594.546	-2.594.546	962.648	-1.631.898
Algemene uitkeringen	74.707.184	74.707.184	587.352	75.294.536
Dividend	322.114	322.114	-	322.114
Lokale heffingen	8.636.084	8.636.084	-	8.636.084
Overige algemene dekkingsmiddelen	1.096.900	1.096.900	-	1.096.900
Saldo financieringsfunctie	-	-	200.000	200.000
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	84.762.282	84.762.282	787.352	85.549.634
Overhead	-17.364.136	-17.364.136	-386.712	-17.750.848
Vennootschapsbelasting	-50.000	-50.000	-	-50.000
Onvoorzien	-99.359	-99.359	-	-99.359
Subtotaal overige middelen	-17.513.495	-17.513.495	-386.712	-17.900.207
Onttrekking aan reserves (Baten)	3.181.807	3.181.807	1.125.605	4.307.412
Toevoeging aan reserves (Lasten)	4.181.791	4.181.791	221.700	4.403.491
Subtotaal mutaties reserves	-999.984	-999.984	903.905	-96.079
Geraamd resultaat programma 5.0	63.654.257	63.654.257	2.267.193	65.921.450

Voor een toelichting op de voorgestelde wijzigingen verwijzen wij u naar de toelichting op het overzicht van baten en lasten zoals vermeld in hoofdstuk V.

Voor een specificatie van de onttrekkingen en toevoegingen aan de reserves verwijzen wij u naar hoofdstuk V, programma 5, onderdeel toevoegingen /onttrekkingen aan reserves.

V. Het overzicht van baten en lasten 2023

Omschrijving	Primitieve begroting			Begroting ná wijziging			Voorgestelde wijzigingen Voorjaarsnota			Begroting na verwerking Voorjaarsnota		
	2023			2023			2023			2023		
Programma	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
1.0.0 Bestuur en organisatie	369.020	3.387.476	-3.018.456	369.020	3.387.476	-3.018.456	-	72.942	-72.942	369.020	3.460.418	-3.091.398
2.1.0 Sport	1.372.091	4.324.345	-2.952.254	1.372.091	4.324.345	-2.952.254	1.126.591	2.129.494	-1.002.903	2.498.682	6.453.839	-3.955.157
2.2.0 Cultuur	679.621	2.999.620	-2.319.999	679.621	2.999.620	-2.319.999	150.000	97.157	52.843	829.621	3.096.777	-2.267.156
2.3.0 Jeugd/onderwijs	1.946.168	4.256.545	-2.310.377	1.946.168	4.256.545	-2.310.377	-	97.159	-97.159	1.946.168	4.353.704	-2.407.536
2.4.0 (Gezondheids) zorg	3.847.651	32.913.015	-29.065.364	3.847.651	32.913.015	-29.065.364	262.590	390.887	-128.297	4.110.241	33.303.902	-29.193.661
2.5.0 Bruisend centrum en levendige woonwijken	5.242.414	6.154.244	-911.830	5.242.414	6.154.244	-911.830	628.222	76.662	551.560	5.870.636	6.230.906	-360.270
3.0.0 Ruimte voor ondernemers	145.004	380.694	-235.690	145.004	380.694	-235.690	-	-	-	145.004	380.694	-235.690
4.1.1 Ruimtegebruik, infrastructuur, beheer en onderhoud	2.451.262	8.070.868	-5.619.606	2.451.262	8.070.868	-5.619.606	4.590	-8.820	13.410	2.455.852	8.062.048	-5.606.196
4.1.2 Milieu en duurzaamheid	4.287.845	4.007.798	280.047	4.287.845	4.007.798	280.047	543.051	543.051	-	4.830.896	4.550.849	280.047
4.1.3 Toezicht en handhaving	30.737	2.327.627	-2.296.890	30.737	2.327.627	-2.296.890	-	2.406	-2.406	30.737	2.330.033	-2.299.296
4.2.0 Kwaliteit door participatie	14.226.582	29.922.104	-15.695.522	14.226.582	29.922.104	-15.695.522	-	864.337	-864.337	14.226.582	30.786.441	-16.559.859
5.0.0 Programma 5.0	100.622	2.695.168	-2.594.546	100.622	2.695.168	-2.594.546	-	-962.648	962.648	100.622	1.732.520	-1.631.898
Subtotaal programma's (A)	34.699.017	101.439.504	-66.740.487	34.699.017	101.439.504	-66.740.487	2.715.044	3.302.627	-587.583	37.414.061	104.742.131	-67.328.070
<i>Algemene dekkingsmiddelen</i>												
Lokale heffingen	8.636.084	-	8.636.084	8.636.084	-	8.636.084	-	-	-	8.636.084	-	8.636.084
Algemene uitkeringen	74.707.184	-	74.707.184	74.707.184	-	74.707.184	587.352	-	587.352	75.294.536	-	75.294.536
Dividend	322.114	-	322.114	322.114	-	322.114	-	-	-	322.114	-	322.114
Saldo financieringsfunctie	-	-	-	-	-	-	200.000	-	200.000	200.000	-	200.000
Overige algemene dekkingsmiddelen	1.612.894	515.994	1.096.900	1.612.894	515.994	1.096.900	-	-	-	1.612.894	515.994	1.096.900
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen (B)	85.278.276	515.994	84.762.282	85.278.276	515.994	84.762.282	787.352		787.352	86.065.628	515.994	85.549.634
<i>Overige middelen</i>												
Overhead	2.209.441	19.573.577	-17.364.136	2.209.441	19.573.577	-17.364.136	-	386.712	-386.712	2.209.441	19.960.289	-17.750.848
Vennootschapsbelasting	-	50.000	-50.000	-	50.000	-50.000	-	-	-	-	50.000	-50.000
Onvoorzien	-	99.359	-99.359	-	99.359	-99.359	-	-	-	-	99.359	-99.359
Subtotaal overige middelen (C)	2.209.441	19.722.936	-17.513.495	2.209.441	19.722.936	-17.513.495		386.712	-386.712	2.209.441	20.109.648	-17.900.207
Gerealiseerd geraamd totaal baten en lasten (A+B+C=D)	122.186.734	121.678.434	508.300	122.186.734	121.678.434	508.300	3.502.396	3.689.339	-186.943	125.689.130	125.367.773	321.357
<i>Toevoeging/onttrekking aan reserves</i>												
1.0 Bestuur en organisatie	96.123	-	96.123	96.123	-	96.123	-	-	-	96.123	-	96.123
2.5 Bruisend centrum en levendige woonwijken	28.000	9.883	18.117	28.000	9.883	18.117	-	-	-	28.000	9.883	18.117
4.1.1 Ruimtegebruik/infrastructuur/beheer&onderhoud	434.275	56.831	377.444	434.275	56.831	377.444	-	-	-	434.275	56.831	377.444
5.0 Financiën	3.181.807	3.508.661	-326.854	3.181.807	3.508.661	-326.854	1.125.605	221.700	903.905	4.307.412	3.730.361	577.051
	-	673.130	-673.130	-	673.130	-673.130	-	-	-	-	673.130	-673.130
Subtotaal mutaties reserves (E)	3.740.205	4.248.505	-508.300	3.740.205	4.248.505	-508.300	1.125.605	221.700	903.905	4.865.810	4.470.205	395.605
Gerealiseerd geraamd resultaat (D+E=F)	125.926.939	125.926.939		125.926.939	125.926.939		4.628.001	3.911.039	716.962	130.554.940	129.837.978	716.962

VI. Wijzigingen per programma

Programma 1 Bestuur en organisatie

Taakveld	Primitieve begroting	Begroting ná wijziging	Voorgestelde mutaties najaarsrapportage 2023	Begroting na verwerking najaarsrapportage 2023
	2023	2023	2023	2023
Baten				
0.1 Bestuur	51.000	51.000	-	51.000
0.2 Burgerzaken	318.020	318.020	-	318.020
Totale baten	369.020	369.020		369.020
Lasten				
0.1 Bestuur	2.123.831	2.123.831	12.942	2.136.773
0.2 Burgerzaken	1.263.645	1.263.645	60.000	1.323.645
Totale lasten	3.387.476	3.387.476	72.942	3.460.418
Saldo programma 1.0.0	-3.018.456	-3.018.456	-72.942	-3.091.398

Toelichting per taakveld en per wijziging.

0.1 Wet nieuwe procedure vaststelling verkiezingsuitslag

Op 1 januari 2023 is de Wet nieuwe procedure vaststelling verkiezingsuitslagen in werking getreden. Er worden structurele middelen beschikbaar gesteld voor de financiële gevolgen die de uitvoering van deze wet met zich meebrengt voor gemeenten. Dit houdt in dat er geen koppeling is met het daadwerkelijk plaatsvinden van verkiezingen in een gegeven jaar. Het betreft een bedrag van € 5.880,- voor 2023 oplopend naar € 6.251,- vanaf 2027. Dit is ook meerjarig verwerkt in de begroting 2024.

0.1 Impulsgelden Weerbaar Bestuur (DU)

De veiligheid van decentrale bestuurders is een vereiste voor het goed functioneren van het openbaar bestuur. Ten behoeve van een veilige woonplek krijgen decentrale bestuurders een beveiligingsadvies op maat aangeboden. Het betreft een bedrag van € 7.062,- voor de periode 2023-2026. Dit is ook meerjarig verwerkt in de begroting 2024.

0.2 Vervroegde Tweede Kamerverkiezing

Vanwege de val van kabinet Rutte IV wordt op 22 november 2023 een vervroegde Tweede Kamer verkiezing gehouden. Hiervoor wordt een incidenteel budget van € 60.000,- beschikbaar gesteld. Dit bedrag is gebaseerd op de uitgaven met betrekking tot de Provinciale Staten eerder dit jaar.

Taakveld	Omschrijving	Nadeel	Voordeel	i/s	Budgettair effect
0.1	Wet nieuwe procedure vaststelling verkiezingsuitslag (i.r.t. AU mei-circ)	5.880	0	s	nadeel
0.1	Impulsgelden Weerbaar Bestuur (DU i.r.t. AU sept-circ)	7.062	0	s	nadeel
0.2	Vervroegde Tweede Kamerverkiezing	60.000	0	i	nadeel
		<u>72.942</u>	<u>0</u>		

Programma 2 Complete Parkstad

Subprogramma 2.1 Sport

Taakveld	Primitieve begroting	Begroting ná wijziging	Voorgestelde mutaties najaarsrapportage	Begroting na verwerking najaarsrapportage
	2023	2023	2023	2023
Baten				
5.1 Sportbeleid en activering	2.500	2.500	295.338	297.838
5.2 Sportaccommodaties	1.369.591	1.369.591	831.253	2.200.844
Totale baten	1.372.091	1.372.091	1.126.591	2.498.682
Lasten				
5.1 Sportbeleid en activering	89.000	89.000	1.195.110	1.284.110
5.2 Sportaccommodaties	4.235.345	4.235.345	934.384	5.169.729
Totale lasten	4.324.345	4.324.345	2.129.494	6.453.839
Saldo programma 2.1.0	-2.952.254	-2.952.254	-1.002.903	-3.955.157

Toelichting per taakveld en per wijziging.

5.1 SPUK Sport

Er is in het kader van het sportbesluit (vervallen recht op aftrek van BTW) een SPUK-regeling aanvraag bij het Rijk gedaan voor 2023. Er is een voorlopige beschikking ontvangen waarin een bedrag is toegezegd van € 295.338,-. Deze middelen zijn budgettair neutraal verwerkt.

5.1 Afwikkeling SPUK Sport investering Leer- en Sportpark (LSP)

Via de SPUK Sport zijn in de afgelopen jaren vergoedingen ontvangen voor het vervallen van het recht op BTW aftrek voor sportinvesteringen. Daarbij was een deel in relatie tot de investering Leer- en Sportpark (LSP).

In overleg met de Belastingdienst kwam naar voren dat sommige BTW van het LSP via het BTW compensatiefonds aftrekbaar was. Inherent daaraan verviel daardoor het recht op de vergoeding in het kader van de SPUK Sport, onduidelijk was de omvang hiervan.

Zoals vermeld in de Najaarsrapportage 2022 en de Jaarstukken 2022 was hieromtrent overleg gaande met de Belastingdienst teneinde concrete afspraken te maken over de BTW aftrek van het Leer- en Sportpark (LSP). Deze afspraken zijn nu gemaakt.

De teveel ontvangen compensatie vanuit de SPUK Sport wordt geraamd op € 1.065.855,- en ten laste gebracht van de binnen de ABR geormerkte SPUK Sport middelen.

5.1/5.2 Formatie-uitbreiding team Sport

Vanuit het rijk is er een specifieke uitkering (SPUK) ontvangen voor het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Om deze regeling te kunnen uitvoeren is structurele uitbreiding van formatie van combinatiefunctionarissen binnen het team Sport benodigd, de kosten van deze structurele formatie-uitbreiding bedragen € 178.078,- en worden gedekt uit de ontvangen SPUK GALA middelen in relatie met taakveld 7.1 waardoor deze wijziging budgettair neutraal verloopt.

5.2 Meerkosten Energie Openbare Zwembaden

Vanwege de hoge energiekosten heeft het Rijk de mogelijkheid geboden tot een aanvraag voor een Specifieke Uitkering (SPUK) Meerkosten Energie Openbare Zwembaden. Deze aanvraag heeft geresulteerd in een voorschotbeschikking van € 831.253,- voor Tropiqua om de meerkosten van onder andere het gas verbruik te compenseren. Deze middelen zijn budgettair neutraal verwerkt.

5.2 Functiewaardering (FUWA)

In 2023 zijn een aantal functies opnieuw gewaardeerd. De structurele effecten ervan (totaal € 56.300,-) zijn verwerkt in de primitieve begroting 2024. In 2023 bedraagt de bijstelling (totaal € 45.200,-). De bijstelling heeft betrekking op meerdere taakvelden, waaronder dit taakveld. Een samenvatting is opgenomen bij taakveld 0.4. overhead.

5.3 Vrijval afschrijving kredieten

Diverse restantkredieten vanuit de jaarstukken 2022 en beschikbaar gestelde kredieten in 2023 worden dit jaar niet (of nog niet volledig) afgerond. In het verlengde daarvan wordt niet (of minder) afgeschreven dan geraamd. Hierdoor ontstaat een incidentele vrijval.

De bijstelling (totaal € 423.871,-) heeft betrekking op meerdere taakvelden, waaronder dit taakveld. Een samenvatting is opgenomen bij taakveld 0.4. overhead.

Taakveld	Omschrijving	Nadeel	Voordeel	i/s	Budgettair effect
5.1	SPUK Sport	295.338	295.338	i	neutraal (spuk)
5.1	Verrekening SPUK Sport	1.065.855	0	i	neutraal irt ABR
5.1	Formatie-uitbreiding team Sport	0	166.083	s	neutraal i.r.t. SPUK GALA
5.2	Formatie-uitbreiding team Sport	178.078	0	s	neutraal i.r.t. SPUK GALA
5.2	SPUK meerkosten energie openbare zwembaden	831.253	831.253	i	neutraal (spuk)
5.2	FUWA	1.250	0	s	nadeel
5.2	Vrijval afschrijving kredieten	0	76.197	i	voordeel
		<u>2.371.774</u>	<u>1.368.871</u>		

Subprogramma 2.2 Cultuur

Taakveld	Primitieve begroting	Begroting ná wijziging	Voorgestelde mutaties najaarsrapportage 2023	Begroting na verwerking najaarsrapportage 2023
	2023	2023	2023	2023
Baten				
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	616.097	616.097	150.000	766.097
5.4 Musea	63.524	63.524	-	63.524
Totale baten	679.621	679.621	150.000	829.621
Lasten				
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	2.142.035	2.142.035	97.157	2.239.192
5.4 Musea	190.369	190.369	-	190.369
5.6 Media	667.216	667.216	-	667.216
Totale lasten	2.999.620	2.999.620	97.157	3.096.777
Saldo programma 2.2.0	-2.319.999	-2.319.999	52.843	-2.267.156

Toelichting per taakveld en per wijziging.

5.2 Functiewaardering (FUWA)

In 2023 zijn een aantal functies opnieuw gewaardeerd. De structurele effecten ervan (totaal € 56.300,-) zijn verwerkt in de primitieve begroting 2024. In 2023 bedraagt de bijstelling (totaal € 45.200,-). De bijstelling heeft betrekking op meerdere taakvelden, waaronder dit taakveld. Een samenvatting is opgenomen bij taakveld 0.4. overhead.

5.3 Vrijval afschrijving kredieten

Diverse restantkredieten vanuit de jaarstukken 2022 en beschikbaar gestelde kredieten in 2023 worden dit jaar niet (of nog niet volledig) afgerond. In het verlengde daarvan wordt niet (of minder) afgeschreven dan geraamd. Hierdoor ontstaat een incidentele vrijval. De bijstelling (totaal € 423.871,-) heeft betrekking op meerdere taakvelden, waaronder dit taakveld. Een samenvatting is opgenomen bij taakveld 0.4. overhead.

5.3 Tijdelijke exploitatie Grand Café Van Beresteyn

De uitbater van het Grand Cafe is gestopt met het exploiteren van het Grand Café Van Beresteyn. De exploitatie van het Grand Café wordt tijdelijk door de gemeente opgepakt. De verwachte inkomsten en uitgaven worden voor 2023 geraamd op € 150.000,-. De begroting wordt hierop budgettair neutraal aangepast.

Taakveld	Omschrijving	Nadeel	Voordeel	i/s	Budgettair effect
5.3	FUWA	1.440	0	s	nadeel
5.3	Vrijval afschrijving kredieten	0	54.283	i	voordeel
5.3	Tijdelijke exploitatie Grand Café	150.000	150.000	i	neutraal
		<u>151.440</u>	<u>204.283</u>		

Subprogramma 2.3 Jeugd en onderwijs

Taakveld	Primitieve begroting	Begroting ná wijziging	Voorgestelde mutaties najaarsrapportage 2023	Begroting na verwerking najaarsrapportage 2023	
	2023	2023	2023	2023	
Baten					
4.1	Openbaar basisonderwijs	5.860	5.860	-	5.860
4.2	Onderwijshuisvesting	33.133	33.133	-	33.133
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	1.907.175	1.907.175	-	1.907.175
Totale baten		1.946.168	1.946.168		1.946.168
Lasten					
4.1	Openbaar basisonderwijs	139.701	139.701	-	139.701
4.2	Onderwijshuisvesting	862.900	862.900	47.264	910.164
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	3.253.944	3.253.944	49.895	3.303.839
Totale lasten		4.256.545	4.256.545	97.159	4.353.704
Saldo programma 2.3.0		-2.310.377	-2.310.377	-97.159	-2.407.536

Toelichting per taakveld en per wijziging.

4.2 Bijdrage eerste inrichting Hoi Pippeloi

Basisschool Hoi Pippeloi wordt vanaf augustus 2023 bekostigd door het Rijk. Vanaf het moment van bekostiging van de school door de overheid, valt de school - evenals de andere door de overheid bekostigde scholen - onder verantwoordelijkheid van de gemeente voor wat betreft bekostiging van onderwijshuisvesting. Hoi Pippeloi heeft een aanvraag ingediend voor de bekostiging van eerste inrichting van onderwijsleerpakket en meubilair van 5 groepen, zijnde 70 leerlingen. Voor deze eerste inrichting van Hoi Pippeloi is een vergoeding toegekend van € 108.994,- (incidenteel).

4.2 Vrijval afschrijving kredieten

Diverse restantkredieten vanuit de jaarstukken 2022 en beschikbaar gestelde kredieten in 2023 worden dit jaar niet (of nog niet volledig) afgerond. In het verlengde daarvan wordt niet (of minder) afgeschreven dan geraamd. Hierdoor ontstaat een incidentele vrijval.

De bijstelling (totaal € 423.871,-) heeft betrekking op meerdere taakvelden, waaronder dit taakveld. Een samenvatting is opgenomen bij taakveld 0.4. overhead.

4.2 Actualisatie Leer- en Sportpark

De kredieten van het Leer- en Sportpark zijn op hun inhoud beoordeeld naar aanleiding van de realisatie van het LSP. Voorgesteld wordt dan ook om een bedrag van € 246.000,- vanuit het krediet LSP renovatie hoofdlocatie te verschuiven naar het krediet voor het LSP fase 2a/2b.

4.3 Voorschoolse voorziening peuters

De gemeente ontvangt vanuit het rijk, via een decentralisatie-uitkering middelen voor de voorschoolse voorzieningen peuters, met als doel dat alle peuters, zonder recht op kinderopvangtoeslag of voorschoolse educatie, naar een voorschoolse voorziening kunnen gaan. Het bedrag wordt neerwaarts bijgesteld met € 1.935,-. Dit is ook meerjarig verwerkt in de primitieve begroting 2024.

4.3 Leerlingenvervoer Oekraïne

De gemeenten blijven zorg dragen voor het aanbieden van onderwijs aan kinderen en jongeren onder de 18 jaar uit Oekraïne, waaronder in sommige gevallen ook het vervoer naar school. Het betreft een incidenteel bedrag van € 31.845,-.

4.3 Taal voor ontheemden uit Oekraïne

Ontheemden uit Oekraïne hebben nu beperkte mogelijkheden om de Nederlandse taal op vrijwillige basis te leren. Om een hogere arbeidsparticipatie te stimuleren, het mogelijk te maken voor Oekraïners om werk te doen dat past bij hun vaardigheden en opleiding en om deel te kunnen nemen aan de Nederlandse maatschappij, is het leren van de Nederlandse taal essentieel. De middelen hebben tot doel het gemeentelijke aanbod van taalonderwijs aan volwassen ontheemden uit Oekraïne te stimuleren. Dit kunnen ontheemden zijn die daar behoefte aan hebben, die dat nodig hebben om werk te vinden of die werk willen vinden dat beter past bij hun vaardigheden, werkervaring en onderwijsachtergrond. Het betreft een incidenteel bedrag van € 17.456,-.

4.3 Voorschoolse educatie

Voor het gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid ontvangen gemeenten geld via een specifieke uitkering. De voor- en vroegschoolse educatie (vve) maakt hier deel van uit. Daarnaast ontvangen gemeenten via de algemene uitkering een aanvullende bijdrage vanwege het (eerstelijns) toezicht dat de GGD'en houden. het betreft in 2023 een bedrag van € 2.529,- en vanaf 2024 structureel € 1.060,-. Dit is ook meerjarig verwerkt in de begroting 2024.

Taakveld	Omschrijving	Nadeel	Voordeel	i/s	Budgettair effect
4.2	Eerste inrichting Hoi Pippeloi	108.994	0	i	nadeel
4.2	Vrijval afschrijving kredieten	0	61.730	i	voordeel
4.2	Actualisatie kredieten Leer- en Sportpark	nvt	nvt	s	neutraal (verschuiving)
4.3	Leerlingenvervoer Oekraïne (i.r.t. AU mei-circ)	31.845	0	i	nadeel
4.3	Voorschoolse voorziening peuters (i.r.t. AU mei-circ)	0	1.935	s	voordeel
4.3	Taal voor ontheemden uit Oekraïne (i.r.t. AU mei-circ)	17.456	0	i	nadeel
4.3	Voorschoolse educatie (i.r.t. AU mei-circ)	2.529	0	i	nadeel
		<u>160.824</u>	<u>63.665</u>		

Subprogramma 2.4 Gezondheidszorg

Taakveld	Primitieve begroting	Begroting ná wijziging	Voorgestelde mutaties najaarsrapportage	Begroting na verwerking najaarsrapportage
	2023	2023	2023	2023
Baten				
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	200.027	200.027	-	200.027
6.2 Wijkteams	-	-	-29.050	-29.050
6.81a Beschermd wonen (WMO)	3.406.130	3.406.130	262.590	3.668.720
7.1 Volksgezondheid	241.494	241.494	29.050	270.544
Totale baten	3.847.651	3.847.651	262.590	4.110.241
Lasten				
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	682.741	682.741	1.750	684.491
6.2 Wijkteams	866.317	866.317	-29.050	837.267
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.654.668	1.654.668	-	1.654.668
6.71a Hulp bij het huishouden (WMO)	2.541.448	2.541.448	-	2.541.448
6.71b Begeleiding (WMO)	244.021	244.021	-	244.021
6.71c Dagbesteding (WMO)	4.099.971	4.099.971	-	4.099.971
6.71d Overige maatwerkarrangementen (WMO)	462.731	462.731	303	463.034
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	7.153.859	7.153.859	400.829	7.554.688
6.72a Jeugdhulp begeleiding	2.933.838	2.933.838	-	2.933.838
6.72b Jeugdhulp behandeling	248.806	248.806	-	248.806
6.72c Jeugdhulp dagbesteding	715.317	715.317	-	715.317
6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig	259.173	259.173	-	259.173
6.73a Pleegzorg	601.281	601.281	-	601.281
6.73b Gezinsgericht	570.180	570.180	-	570.180
6.73c Jeugdhulp met verblijf overig	1.441.002	1.441.002	-	1.441.002
6.74a Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	2.235.821	2.235.821	-	2.235.821
6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	490.678	490.678	-	490.678
6.74c Gesloten plaatsing	114.036	114.036	-	114.036
6.81a Beschermd wonen (WMO)	3.705.756	3.705.756	-	3.705.756
6.81b Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	26.246	26.246	-	26.246
6.82a Jeugdbescherming	694.584	694.584	-	694.584
6.82b Jeugdreclassering	62.202	62.202	-	62.202
7.1 Volksgezondheid	1.108.339	1.108.339	17.055	1.125.394
Totale lasten	32.913.015	32.913.015	390.887	33.303.902
Saldo programma 2.4.0	-29.065.364	-29.065.364	-128.297	-29.193.661

Toelichting per taakveld en per wijziging.

6.1 Burgerinitiatieven

In het kader van burgerinitiatieven is in het tweede kwartaal € 1.500,- beschikbaar gesteld voor de Stichting Tuinhulpdienst Veendam ten behoeve van de aanschaf van tuingereedschap.

Daarnaast is in dit tweede kwartaal € 250,- beschikbaar gesteld aan Wereldmuziek in de Wending ten behoeve dekking van onkosten bij dit muzikaal initiatief.

De incidentele lasten worden ten laste van de binnen de Algemene Bestemmingsreserve (ABR) geormerkte middelen voor het fonds Burgerinitiatieven gebracht.

7.1 Formatie-uitbreiding team Sport

Vanuit het rijk is er een specifieke uitkering (SPUK) ontvangen voor het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Om deze regeling te kunnen uitvoeren is structurele uitbreiding van formatie van combinatiefunctionarissen binnen het team Sport benodigd, de kosten van deze structurele formatie-uitbreiding bedragen € 178.078,- en worden gedekt uit de ontvangen SPUK GALA middelen in relatie met taakveld 5.1/5.2 waardoor deze wijziging budgettair neutraal verloopt.

6.71 Hulpmiddelen thuis laten staan

Voor cliënten die verhuizen naar een instelling in de zin van de Wet langdurige zorg (Wlz) en aangeven

thuis te willen logeren heeft het rijk middelen toegekend aan de gemeente zodat de hulpmiddelen die vanuit de Wmo zijn verstrekt thuis blijven staan en gemeenten de financiering daarvan kunnen voortzetten. Het betreft een bedrag van € 303,- voor 2023 oplopend naar € 1.300,- in 2027. Dit is ook meerjarig verwerkt in de begroting 2024.

6.72 Jeugdhulp

In de primitieve begroting 2023 zijn op dit taakveld bezuinigingen geraamd binnen de innovatie Sociaal Domein met betrekking tot o.a. de flexibele schil en de toegang binnen het jeugd domein. De daadwerkelijke besparingen zijn gerealiseerd binnen taakveld 0.4 overhead. Dit vanwege het personele karakter van de maatregelen die ten grondslag ligt aan de bezuinigingen.

In het verlengde daarvan wordt het budget op dit taakveld verhoogd en het budget op taakveld 0.4 verlaagd.

6.81a Beschermd wonen 2022

Op basis van de definitieve afrekening Beschermd Wonen 2022 viel onze bijdrage € 262.590,- lager uit en maakt onderdeel (voordeel) uit van de budgetcyclus 2023.

Taakveld	Omschrijving	Nadeel	Voordeel	i/s	Budgettair effect
6.1	Burgerinitiatieven 2e kwartaal 2023	1.750	0	i	neutraal t.l.v. ABR (geormerkt fonds)
7.1	Formatie-uitbreiding team Sport	0	11.995	s	neutraal i.r.t. SPUK GALA
6.71	Hulpmiddelen thuis laten staan (i.r.t. AU sept-cicr)	303	0	i	nadeel
6.72	Jeugdhulp budget	400.829	0	i	neutraal (i.r.t. overhead)
6.81a	Beschermd Wonen 2022	0	262.590	i	voordeel
		<u>402.882</u>	<u>274.585</u>		

Subprogramma 2.5 Bruisend centrum en levendige woonwijken

Taakveld	Primitieve begroting	Begroting ná wijziging	Voorgestelde mutaties najaarsrapportage	Begroting na verwerking najaarsrapportage
	2023	2023	2023	2023
Baten				
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	2.547.818	2.547.818	228.222	2.776.040
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	1.985.716	1.985.716	-	1.985.716
8.3 Wonen en bouwen	708.880	708.880	400.000	1.108.880
Totale baten	5.242.414	5.242.414	628.222	5.870.636
Lasten				
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	2.761.869	2.761.869	6.513	2.768.382
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	2.136.550	2.136.550	-	2.136.550
8.3 Wonen en bouwen	1.255.825	1.255.825	70.149	1.325.974
Totale lasten	6.154.244	6.154.244	76.662	6.230.906
Saldo programma 2.5.0	-911.830	-911.830	551.560	-360.270

Toelichting per taakveld en per wijziging.

3.2 Actualisatie van de grondbedrijf complexen

Om inzicht te krijgen in de financiële stand van zaken in de projecten worden jaarlijks de grondexploitaties geactualiseerd. De actualisatie resulteert in een herijkte grondexploitatie die aan de Raad wordt aangeboden. Op grond van deze actualisatie worden de getroffen voorzieningen aangepast. Per saldo wordt er € 97.762,- aan de voorzieningen onttrokken.

Voorziening	Aanvullen	Afroken
Railport		33.479
Wilkensterrein		70.796
Lloyd's Terras na 2020	6.513	
	6.513	104.275
Per saldo incidenteel voordeel	97.762	

De vrijvallende middelen vanuit de her-calcuatie van de grondexploitaties ad € 97.762,- worden geormerkt toegevoegd aan de Algemene Bestemmingsreserve voor co-financiering Buitenwoel tracé.

3.2 Afsluiten complex Kleine Vaartlaan

In de actualisatie van de grondexploitaties in de Najaarsrapportage 2022 is aangekondigd dat het complex Kleine Vaartlaan per 31 december 2022 met een positief resultaat afgesloten kon worden. Het complex wordt hierbij afgesloten met een positief resultaat van € 123.947,-.

Dit voordeel wordt geormerkt toegevoegd aan de Algemene Bestemmingsreserve voor co-financiering Buitenwoel tracé.

8.3 Wet Goed Verhuurderschap

In het Coalitieakkoord is afgesproken dat gemeenten meer mogelijkheden krijgen om malafide verhuurderschap en discriminatie op de huurmarkt gericht aan te pakken. Deze afspraken worden uitgevoerd in de vorm van het wetsvoorstel Goed Verhuurderschap. Het wetsvoorstel introduceert een landelijke basisnorm voor goed verhuurderschap, in de vorm van algemene regels, waaraan verhuurders en verhuurbemiddelaars zich dienen te houden. Het Rijk stelt middelen ter beschikking om gemeenten financieel te ondersteunen bij de implementatie en uitvoering van het wetsvoorstel. Het betreft een incidenteel bedrag van € 12.149,-.

8.3 Omgevingsvergunningen

Vanwege een toename van het aantal aanvragen van omgevingsvergunningen wordt een incidentele hogere legesopbrengst geraamd van € 400.000,-.

8.3 Bouw- en woonrijp maken kavel

Voor bodemonderzoek en het bouw- en woonrijp maken van een kavel aan de Beneden Verlaat wordt een incidenteel budget van € 58.000,- beschikbaar gesteld en ten laste gebracht van het voor transacties in de vastgoedsfeer geormerkte deel van de Algemene Bestemmingsreserve.

8.3 Voorbereidingskrediet locatie “Pinksterstraat”

Eind 2022 heeft scholengemeenschap Winkler Prins de locatie Pinksterstraat verhuisd naar de nieuwe en/of gerenoveerde gebouwen op het Leer- en Sportpark. De gemeente heeft sinds mei 2023 de gebouwen op de locatie Pinksterstraat in beheer.

Van deze locatie is een stedenbouwkundige schets gemaakt. De ‘locatie Pinksterstraat’ biedt ruimte aan nieuwe woningen voor diverse doelgroepen, uitbreiding van het openbaar gebied en het geven van een kwaliteitsimpuls van de zuidelijke entree naar het centrum.

Om woningbouw en herinrichting van het gebied in 2025 fysiek mogelijk te maken dienen bepaalde werkzaamheden (waaronder de sloop van de opstallen) te worden opgestart. Tot en met het vaststellen van een grondexploitatie is daarvoor naar verwachting € 840.000,- benodigd.

Deze voorbereidingskosten bestaan op hoofdlijnen uit:

- Voorbereiding, aanbesteding en sloop huidige gebouwen (start november 2023)
- Planontwikkelingskosten; marktconsultatie en tender voorbereiden en uitvragen
- Kosten voor het opstellen van een grondexploitatieplan
- Kosten uitwerken en voorbereiden infrastructurele aanpassingen
- Kosten voor de diverse wettelijke onderzoeken (met name voor te sloop)

Bij het opstellen van de grondexploitatie worden de daadwerkelijk gemaakte kosten opgenomen in de desbetreffende grondexploitatie. Dit onder voorwaarde dat binnen 5 jaar een actieve grondexploitatie moet zijn vastgesteld.

Voorgesteld wordt dan ook om een voorbereidingskrediet van € 840.000,- beschikbaar te stellen voor de locatie “Pinksterstraat”.

Taakveld	Omschrijving	Nadeel	Voordeel	i/s	Budgettair effect
3.2	Actualisatie van de grondbedrijf complexen	6.513	104.275	i	neutraal (t.g.v. ABR tracé Buitenwoellaan)
3.2	Afsluiten complex Kleine Vaartlaan	0	123.947	i	neutraal (t.g.v. ABR tracé Buitenwoellaan)
8.3	Woonrijp maken kavel	58.000	0	i	neutraal (t.l.v. ABR)
8.3	Wet Goed Verhuurderschap (i.r.t. AU mei-circ)	12.149	0	i	nadeel
8.3	Leges omgevingsvergunningen	0	400.000	i	voordeel
		<u>76.662</u>	<u>628.222</u>		

Programma 3 Ruimte voor ondernemers

Taakveld	Primitieve begroting	Begroting ná wijziging	Voorgestelde mutaties najaarsrapportage 2023	Begroting na verwerking najaarsrapportage 2023	
	2023	2023	2023	2023	
Baten					
3.3	Bedrijfsloket en -regelingen	145.004	145.004	-	145.004
Totale baten		145.004	145.004		145.004
Lasten					
3.1	Economische ontwikkeling	198.913	198.913	-	193.913
3.3	Bedrijfsloket en -regelingen	181.781	181.781	-	186.781
Totale lasten		380.694	380.694		380.694
Saldo programma 3.0.0		-235.690	-235.690		-235.690

Binnen dit programma zijn geen wijzigingen met financiële gevolgen.

Programma 4 Leefbaar, duurzaam, hoge kwaliteit

Subprogramma 4.1 Kwaliteit voor de fysieke omgeving

Deelprogramma 4.1.1 Ruimtelijk gebruik, infrastructuur en beheer en onderhoud

Taakveld	Primitieve begroting	Begroting ná wijziging	Voorgestelde mutaties najaarsrapportage 2023	Begroting na verwerking najaarsrapportage 2023	
	2023	2023	2023	2023	
Baten					
2.1	Verkeer, wegen en water	30.240	30.240	-	30.240
2.3	Recreatieve Havens	2.527	2.527	-	2.527
2.4	Economische Havens en waterwegen	22.908	22.908	-	22.908
2.5	Openbaar vervoer	16.052	16.052	-	16.052
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	18.703	18.703	4.590	23.293
7.2	Riolering	2.198.245	2.198.245	-	2.198.245
7.5	Begraafplaatsen	162.587	162.587	-	162.587
Totale baten		2.451.262	2.451.262	4.590	2.455.852
Lasten					
2.1	Verkeer, wegen en water	3.582.825	3.582.825	2.780	3.585.605
2.3	Recreatieve Havens	4.003	4.003	-	4.003
2.4	Economische Havens en waterwegen	431.888	431.888	-	431.888
2.5	Openbaar vervoer	27.629	27.629	-	27.629
3.4	Economische promotie	50.956	50.956	-	50.956
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.176.956	2.176.956	-11.600	2.165.356
7.2	Riolering	964.779	964.779	-	964.779
7.5	Begraafplaatsen	294.468	294.468	-	294.468
8.1	Ruimtelijke Ordening	537.364	537.364	-	537.364
Totale lasten		8.070.868	8.070.868	-8.820	8.062.048
Saldo programma 4.1.1		-5.619.606	-5.619.606	13.410	-5.606.196

Toelichting per taakveld en per wijziging.

2.1 Gemeentelijke bijdrage verkeerseducatie

De gemeentelijke bijdrage verkeerseducatie wordt berekend op basis van het inwoneraantal en is in 2023 geactualiseerd. De bijdrage is met € 2.780,- verhoogd.

5.7 Verkoop groenstroken

Vanwege verkoop van enkele groenstroken wordt een incidentele opbrengst van € 4.590,- (voordeel) geraamd.

5.7 Functiewaardering (FUWA)

In 2023 zijn een aantal functies opnieuw gewaardeerd. De structurele effecten ervan (totaal € 56.300,-) zijn verwerkt in de primitieve begroting 2024. In 2023 bedraagt de bijstelling (totaal € 45.200). De bijstelling heeft betrekking op meerdere taakvelden, waaronder dit taakveld. Een samenvatting is opgenomen bij taakveld 0.4. overhead.

5.7 Vrijval afschrijving kredieten

Diverse restantkredieten vanuit de jaarstukken 2022 en beschikbaar gestelde kredieten in 2023 worden dit jaar niet (of nog niet volledig) afgerond. In het verlengde daarvan wordt niet (of minder) afgeschreven dan geraamd. Hierdoor ontstaat een incidentele vrijval.

De bijstelling (totaal € 423.871,-) heeft betrekking op meerdere taakvelden, waaronder dit taakveld. Een samenvatting is opgenomen bij taakveld 0.4. overhead.

Taakveld	Omschrijving	Nadeel	Voordeel	i/s	Budgettair effect
2.1	Gemeentelijke bijdrage verkeerseducatie	2.780	0	s	nadeel
5.7	Opbrengst verkoop groenstroken	0	4.590	i	voordeel
5.7	FUWA	5.363	0	s	nadeel
5.7	Vrijval afschrijving kredieten	0	16.963	i	voordeel
		<u>8.143</u>	<u>21.553</u>		

Deelprogramma 4.1.2 Milieu en duurzaamheid

Taakveld	Primitieve begroting	Begroting ná wijziging	Voorgestelde mutaties najaarsrapportage 2023	Begroting na verwerking najaarsrapportage 2023
	2023	2023	2023	2023
Baten				
7.3 Afval	4.287.845	4.287.845	-	4.287.845
7.4 Milieubeheer	-	-	543.051	543.051
Totale baten	4.287.845	4.287.845	543.051	4.830.896
Lasten				
7.3 Afval	3.051.978	3.051.978	-	3.051.978
7.4 Milieubeheer	955.820	955.820	543.051	1.498.871
Totale lasten	4.007.798	4.007.798	543.051	4.550.849
Saldo programma 4.1.2	280.047	280.047		280.047

Toelichting per taakveld en per wijziging.

7.4 Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid

Op basis van de beschikking heeft het Rijk € 1.643.931,- aan ons verleend. Dit bedrag wordt in 3 tranches aan ons uitgekeerd. In 2023 € 543.051,-; in 2024 € 547.977,- en in 2025 € 552.903,-. De jaartranche 2023 wordt hierbij budgettair neutraal verwerkt. De overige tranches zijn reeds budgettair neutraal verwerkt in de primitieve begroting 2024.

Het doel van deze meerjarige regeling is om de bemensing te vergroten voor de uitvoering van klimaat- en energiebeleid. De activiteiten moeten worden uitgevoerd in de periode van 1 januari 2023 tot en met 31 december 2025.

Het betreft een SiSa regeling (F28), waarover jaarlijks verantwoording moet worden afgelegd. Niet of onrechtmatig bestede middelen worden terugbetaald aan het Rijk.

Taakveld	Omschrijving	Nadeel	Voordeel	i/s	Budgettair effect
7.4	Tijdelijke regeling capaciteit voor klimaat- en energiebeleid (SiSa F28)	543.051	543.051	i/s	neutraal (2023 t/m 2025)
		<u>543.051</u>	<u>543.051</u>		

Deelprogramma 4.1.3 Toezicht en handhaving

Taakveld	Primitieve begroting	Begroting ná wijziging	Voorgestelde mutaties najaarsrapportage 2023	Begroting na verwerking najaarsrapportage 2023
	2023	2023	2023	2023
Baten				
1.2 Openbare orde en Veiligheid	30.737	30.737	-	30.737
Totale baten	30.737	30.737		30.737
Lasten				
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	1.708.266	1.708.266	-	1.708.266
1.2 Openbare orde en Veiligheid	619.361	619.361	2.406	621.767
Totale lasten	2.327.627	2.327.627	2.406	2.330.033
Saldo programma 4.1.3	-2.296.890	-2.296.890	-2.406	-2.299.296

Toelichting per taakveld en per wijziging.

1.2 Functiewaardering (FUWA)

In 2023 zijn een aantal functies opnieuw gewaardeerd. De structurele effecten ervan (totaal € 56.300,-) zijn verwerkt in de primitieve begroting 2024. In 2023 bedraagt de bijstelling (totaal € 45.200,-). De bijstelling heeft betrekking op meerdere taakvelden, waaronder dit taakveld. Een samenvatting is opgenomen bij taakveld 0.4. overhead.

Taakveld	Omschrijving	Nadeel	Voordeel	i/s	Budgettair effect
1.2	FUWA	2.406	0	s	nadeel
		<u>2.406</u>	0		

Subprogramma 4.2 Kwaliteit door participatie

Taakveld	Primitieve begroting	Begroting ná wijziging	Voorgestelde mutaties najaarsrapportage	Begroting na verwerking najaarsrapportage	
	2023	2023	2023	2023	
Baten					
6.3	Inkomensregelingen	14.040.200	14.040.200	-	14.040.200
6.4	Begeleide participatie	166.382	166.382	-	166.382
6.5	Arbeidsparticipatie	20.000	20.000	-	20.000
Totale baten		14.226.582	14.226.582		14.226.582
Lasten					
6.3	Inkomensregelingen	17.795.287	17.795.287	190.087	17.985.374
6.4	Begeleide participatie	10.523.803	10.523.803	646.782	11.170.585
6.5	Arbeidsparticipatie	1.603.014	1.603.014	27.468	1.630.482
Totale lasten		29.922.104	29.922.104	864.337	30.786.441
Saldo programma 4.2.0		-15.695.522	-15.695.522	-864.337	-16.559.859

Toelichting per taakveld en per wijziging.

6.3 Flankerend beleid energiearmoede

Het kabinet stelt in totaal incidenteel € 200 miljoen tot en met 2024 beschikbaar om een stapeling van sociale en maatschappelijke problemen als gevolg van de hoge inflatie te voorkomen. Van dit bedrag wordt in 2023 in totaal € 50 miljoen via het gemeentefonds aan gemeenten beschikbaar gesteld voor de verwachte extra inzet die nodig zal zijn op het gebied van vroegsignalering en om gemeenten tegemoet te komen in het verwachte extra beroep op bijzondere bijstand. Over de verdeling van de middelen worden de gemeenten later geïnformeerd. Voor 2023 betekent dit voor onze gemeente een bedrag ad € 105.604,- dat via de mei-circulaire is ontvangen.

Dit is budgettair neutraal verwerkt.

6.3 Verlenging pilot Vroegsignalering

Eind 2021 is in Veendam in samenwerking met DeBasis gestart met de pilot vroegsignalering. Dit ten behoeve van het tijdig voorkomen van erge(re) (financiële) problemen bij inwoners. Het opvolgen van signalen - waaronder het benaderen van inwoners via een huisbezoek of telefoon - wordt gedaan door Team Vroeg Eropaf, bestaande uit zowel medewerkers van deBasis als van de gemeente. De initiële insteek was om middels een korte pilotperiode te komen tot een voorstel voor structurele inbedding. Er blijkt echter dat een verlenging van de pilot t/m eind 2023 hiervoor nodig is. Hiermee is een bedrag gemoeid van € 14.298,-. In 2023 ontvangen wij via de mei-circulaire 2023 incidentele middelen voor vroegsignalering. Het benodigde bedrag voor de verlenging van de pilot is budgettair neutraal verwerkt ten laste van het flankerend beleid energiearmoede.

6.3 Dienstverlening gemeenten aanpak armoede en schulden

Voor de Aanpak Geldzorgen, Armoede en Schulden heeft het rijk incidentele middelen beschikbaar gesteld aan de gemeenten als investering in betere dienstverlening door gemeenten op het gebied van armoede en schulden. Gemeenten kunnen deze middelen inzetten om aan de slag te gaan met de prioriteiten van de Aanpak geldzorgen, armoede en schulden, zoals het verdubbelen van het gebruik van de schuldhulpverlening en het tegengaan van kinderarmoede.

Onze gemeente ontvangt hiervoor via de mei-circulaire 2023 incidenteel € 84.483,-. Dit is budgettair neutraal verwerkt.

6.4 Begeleide participatie (WSW)

Naar aanleiding van de mei- en septembercirculaire heeft het rijk de budgetten voor het participatiedomein bijgesteld waaronder voor de WSW. Hierdoor ontvangt de gemeente voor 2023 € 646.782,- aan extra middelen ten behoeve van de WSW. De bijdrage aan Wedeka wordt derhalve (budgettair neutraal) verhoogd met hetzelfde bedrag.

6.5 Inburgering en begeleiding statushouders

Op basis van de wet inburgering dient de gemeente te voorzien in de maatschappelijke begeleiding van inburgeringsplichtige asielmigranten en hun gezinsleden. De gemeente ontvangt hiervoor een bedrag van € 9.480,- vanuit het rijk via de mei-circulaire. De bijstelling is budgettair neutraal verwerkt.

6.5 Einde lening inburgeringsplichtig

Het rijk heeft afspraken gemaakt over het ondersteunen van de zogenaamde Einde Lening Inburgeringsplicht (ELIPs). Dit zijn inburgeraars die hun lening voor de inburgering (vrijwel) volledig hebben uitgeput, maar nog steeds inburgeringsplichtig zijn. In het besluit Inburgering is nu opgenomen dat gemeenten inburgeraars die onder de ELIP definitie gerekend worden, hulp en begeleiding kunnen aanbieden. Via een decentralisatie-uitkering worden hiertoe middelen aan gemeenten beschikbaar gesteld voor begeleiding en het in een beperkt aantal gevallen financieel ondersteunen van ELIPs bij het betalen van extra cursussen of examengelden. Onze gemeente ontvangt via een decentralisatie-uitkering hiervoor incidenteel € 2.021,-. De bijstelling is budgettair neutraal verwerkt.

6.5 Beschut Werk (arbeidsparticipatie)

De budgetten voor het participatiedomein zijn op basis van de mei-circulaire door het rijk bijgesteld. De gemeente ontvangt voor 2023 € 15.967,- aan extra middelen in het kader van het beschut werk. Deze extra middelen zijn budgettair neutraal verwerkt.

Taakveld	Omschrijving	Nadeel	Voordeel	i/s	Budgettair effect
6.3	Flankerend beleid energiearmoede (i.r.t. AU mei-circ)	105.604	0	i	nadeel
6.3	Verlenging pilot vroegsignalering	14.298	14.298	i	neutraal
6.3	Dienstverlening gemeenten aanpak armoede en schulden (i.r.t. AU-mei-circ)	84.483	0	i	nadeel
6.4	WSW / Wedeka	513.789	0	i	neutraal (IU-SD onderdeel WSW mei-circ)
6.4	WSW / Wedeka	132.993	0	i	neutraal (IU-SD onderdeel WSW sept-circ)
6.5	Inburgering en begeleiding statushouders (i.r.t. AU mei-circ)	9.480	0	i	nadeel
6.5	Einde lening inburgeringsplichtig (i.r.t. AU-mei-circ)	2.021	0	i	nadeel
6.5	Beschut Werk	15.967	0	i	neutraal (IU-SD onderdeel Beschut Werk mei-circ)
		<u>878.635</u>	<u>14.298</u>		

Programma 5 Financiën

Algemeen

Taakveld	Primitieve begroting	Begroting ná wijziging	Voorgestelde mutaties najaarsrapportage	Begroting na verwerking najaarsrapportage
	2023	2023	2023	2023
Baten				
0.5 Treasury	50.622	50.622	-	50.622
0.64 Belastingen Overig	50.000	50.000	-	50.000
Totale baten	100.622	100.622		100.622
Lasten				
0.5 Treasury	13.820	13.820	-	13.820
0.61 OZB woningen	264.796	264.796	-	264.796
0.62 OZB niet-woningen	14.500	14.500	-	14.500
0.64 Belastingen Overig	40.700	40.700	-	40.700
0.8 Overige baten en lasten	2.361.352	2.361.352	-962.648	1.398.704
Totale lasten	2.695.168	2.695.168	-962.648	1.732.520
Saldo Programma 5.0	-2.594.546	-2.594.546	962.648	-1.631.898

Toelichting per taakveld en per wijziging.

0.8 Handhaving energielabel C kantoren

In het Bouwbesluit is vastgelegd dat per 1 januari 2023 een kantoor energielabel C of beter moet hebben om nog als kantoor gebruikt te mogen worden.⁷ De gemeente is het bevoegde gezag en handhaaft de wetgeving. Via de algemene uitkering ontvangen gemeenten compensatie voor de handhavinglasten voor 2023 ontvangt de gemeente hiervoor vanuit het rijk aanvullend € 1.065,-. Dit bedrag wordt hierbij incidenteel opgeeraamd.

0.8 Europese richtlijn energieprestatie gebouwen (EPBD III)

In verband met de herziening van de Europese richtlijn energieprestatie van gebouwen (EPBD III) die als doel heeft om de energie-efficiëntie van gebouwen te verbeteren, ontvangt de gemeente hiervoor een bedrag van € 3.785,- in 2023 oplopend naar € 4.349,- in 2027. Dit is verwerkt in de begroting 2023 en meerjarig in de begroting 2024.

0.8 Overheveling naar overhead

Bij het opstellen van de begroting 2023 was duidelijk dat er rekening gehouden moest worden met prijsstijgingen vanwege de ontwikkelingen op met name de energiemarkt (die volgde op de oorlog tussen Oekraïne en Rusland). Op diverse taakvelden zijn daarvoor dan ook middelen opgenomen in de primitieve begroting. Inmiddels heeft een verdiepingsslag plaats gevonden op budgetniveau, waarbij het uitgavenpatroon van de twee voorgaande jaren (2021 en 2022) mede in het licht van een loon- en prijsstijging is beoordeeld. In het verlengde daarvan worden diverse budgetten via deze wijziging bijgesteld (verhoogd). Dit verloopt budgettair neutraal.

Taakveld	Omschrijving	Nadeel	Voordeel	i/s	Budgettair effect
0.8	Handhaving energielabel C kantoren (i.r.t. AU mei-circ)	1.065	0	i	nadeel
0.8	Europese richtlijn energieprestatie gebouwen (EPBD III) (i.r.t. AU sept-circ)	3.785	0	i/s	nadeel
0.8	Overheveling naar overhead	0	967.498	s	neutraal
		<u>4.850</u>	<u>967.498</u>		

Programma 5 Lokale heffingen

Taakveld	Primitieve begroting	Begroting ná wijziging	Voorgestelde mutaties najaarsrapportage	Begroting na verwerking najaarsrapportage
	2023	2023	2023	2023
Baten				
0.61 OZB woningen	4.996.663	4.996.663	-	4.996.663
0.62 OZB niet-woningen	2.226.987	2.226.987	-	2.226.987
0.64 Belastingen Overig	13.340	13.340	-	13.340
0.62 OZB niet-woningen	1.399.094	1.399.094	-	1.399.094
Totale baten	8.636.084	8.636.084		8.636.084
Lasten				
	-	-	-	-
Totale lasten	-	-	-	-
Saldo Lokale heffingen	8.636.084	8.636.084		8.636.084

Binnen dit programma treden geen financiële wijzigingen op.

Programma 5 Algemene uitkeringen

Taakveld	Primitieve begroting	Begroting ná wijziging	Voorgestelde mutaties najaarsrapportage	Begroting na verwerking najaarsrapportage
	2023	2023	2023	2023
Baten				
0.7 Algemene uitkering gemeentefonds	65.845.370	65.845.370	-75.397	65.769.973
0.7 Integratie-uitkering sociaal domein	8.861.814	8.861.814	662.749	9.524.563
Totale baten	74.707.184	74.707.184	587.352	75.294.536
Lasten				
	-	-	-	-
Totale lasten	-	-	-	-
Saldo Algemene uitkeringen	74.707.184	74.707.184	587.352	75.294.536

Toelichting per taakveld en per wijziging.

0.7 mei/septembercirculaire 2023

Dit betreft de bijstellingen op basis van de mei- en septembercirculaire 2023. In het verlengde hiervan zijn op diverse programma's aanpassingen verwerkt.

De doorwerking van de septembercirculaire 2023 is verwerkt in de primitieve begroting 2024.

Taakveld	Omschrijving	Nadeel	Voordeel	i/s	Budgettair effect
0.7	Algemene Uitkering mei-circulaire	447.234	0	i	nadeel
0.7	Algemene Uitkering mei-circulaire	0	371.837	i	voordeel
0.7	Integratie-uitkering Sociaal Domein mei-circulaire	0	529.756	i	neutraal in relatie tot Sociaal Domein (progr 4.2)
0.7	Integratie-uitkering Sociaal Domein sept-circulaire	0	132.993	i	neutraal in relatie tot Sociaal Domein (progr 4.2)
		<u>447.234</u>	<u>1.034.586</u>		

Programma 5 Dividend

Taakveld	Primitieve begroting	Begroting ná wijziging	Voorgestelde mutaties najaarsrapportage 2023	Begroting na verwerking najaarsrapportage 2023
	2023	2023	2023	2023
Baten				
0.5	Aandelen B.N.G.	73.000	73.000	-
0.5	Aandelen Enexis	239.114	239.114	-
0.5	Aandelen RSCG	10.000	10.000	-
	Totale baten	322.114	322.114	322.114
Lasten				
		-	-	-
	Totale lasten	-	-	-
	Saldo Dividend	322.114	322.114	322.114

Binnen dit onderdeel treden geen financiële wijzigingen op.

Programma 5 Financieringsfunctie

Taakveld	Primitieve begroting	Begroting ná wijziging	Voorgestelde mutaties najaarsrapportage 2023	Begroting na verwerking najaarsrapportage 2023
	2023	2023	2023	2023
Baten				
0.5	Treasury	-	200.000	200.000
	Totale baten	-	200.000	200.000
Lasten				
		-	-	-
	Totale lasten	-	-	-
	Saldo Saldo financieringsfunctie	-	200.000	200.000

0.5 Rente inkomsten

De overtollige liquide middelen van de gemeente worden gestald bij het Ministerie van Financiën. Dit schatkistbankieren heeft er toe geleid dat er in 2023 een bedrag van € 200.000 aan rente wordt ontvangen. Dit komt enerzijds door de hoge rente op de lopende rekening van de Rekening-Courant bij het Rijk, momenteel is de rente 3,6%. Anderzijds zijn er diverse deposito's eind 2022 en in 2023 afgesloten, die zorgen voor rente-inkomsten zorgen.

Taakveld	Omschrijving	Nadeel	Voordeel	i/s	Budgettair effect
0.5	Rente-inkomsten	0	200.000	i	voordeel
		<u>0</u>	<u>200.000</u>		

Programma 5 Overhead

Taakveld	Primitieve begroting	Begroting ná wijziging	Voorgestelde mutaties najaarsrapportage 2023	Begroting na verwerking najaarsrapportage 2023
	2023	2023	2023	2023
Baten				
Overhead	2.209.441	2.209.441		2.209.441
Totale baten	2.209.441	2.209.441		2.209.441
Lasten				
Overhead	19.573.577	19.573.577	386.712	19.960.289
Totale lasten	19.573.577	19.573.577	386.712	19.960.289
Saldo Overhead	-17.364.136	-17.364.136	-386.712	-17.750.848

Toelichting per taakveld en per wijziging.

0.4 Functiewaardering (FUWA)

In 2023 zijn een aantal functies opnieuw gewaardeerd. De structurele effecten ervan (totaal € 56.300,-) zijn verwerkt in de primitieve begroting 2024. In 2023 bedraagt de bijstelling (totaal € 45.200,-). De bijstelling heeft betrekking op meerdere taakvelden, waaronder dit taakveld.

De samenvatting van de bijstellingen is als volgt:

Programma	Omschrijving	Nadeel
2.1	Sport	1.250
2.2	Cultuur	1.440
4.1.1	Ruimtelijk gebruik, infrastructuur, beheer	5.363
4.1.3	Toezicht en handhaving	2.406
	Overhead	34.741
	Totaal FUWA	<u>45.200</u>

5.3 Vrijval afschrijving kredieten

Diverse restantkredieten vanuit de jaarstukken 2022 en beschikbaar gestelde kredieten in 2023 worden dit jaar niet (of nog niet volledig) afgerond. In het verlengde daarvan wordt niet (of minder) afgeschreven dan geraamd. Hierdoor ontstaat een incidentele vrijval.

De bijstelling (totaal € 423.871,-) heeft betrekking op meerdere taakvelden, waaronder dit taakveld.

De samenvatting van de bijstellingen is als volgt:

Programma	Omschrijving	Voordeel
2.1	Sport	76.197
2.2	Cultuur	54.283
2.3	Jeugd en onderwijs	61.730
4.1.1	Ruimtelijk gebruik, infrastructuur, beheer	16.963
	Overhead	214.698
	Totaal vrijval afschrijving kredieten	423.871

0.4 Jeugdhulp budget

In de primitieve begroting 2023 zijn op taakveld 6.72 bezuinigingen geraamd binnen de innovatie Sociaal Domein met betrekking tot o.a. de flexibele schil en de toegang binnen het jeugd domein. De daadwerkelijke besparingen zijn gerealiseerd binnen dit taakveld. Dit vanwege het personele karakter van de maatregelen die ten grondslag ligt aan de bezuinigingen.

In het verlengde daarvan wordt het budget op taakveld 6.72 verhoogd en het budget op dit taakveld verlaagd.

0.4 Overheveling van taakveld 0.8 (algemeen)

Bij het opstellen van de begroting 2023 was duidelijk dat er rekening gehouden moest worden met prijsstijgingen vanwege de ontwikkelingen op met name de energiemarkt (die volgde op de oorlog tussen Oekraïne en Rusland). Op diverse taakvelden zijn daarvoor dan ook middelen opgenomen in de primitieve begroting. Inmiddels heeft een verdiepingsslag plaats gevonden op budgetniveau, waarbij het uitgavenpatroon van de twee voorgaande jaren (2021 en 2022) mede in het licht van een loon- en prijsstijging is beoordeeld. In het verlengde daarvan worden diverse budgetten via deze wijziging bijgesteld (verhoogd). Dit verloopt budgettair neutraal.

0.4 Krediet voor de vervanging van een maaibak

De maaibak wordt ingezet ten hoeve van onderhoud aan heggen en andersoortige snoeiwerkzaamheden. De maaibak is afgekeurd en vervangen. De vervanging was niet opgenomen in het overzicht van vervangingsinvesteringen aangezien het voor de vervanging voorziene bedrag beneden de activatiegrens van € 10.000,- lag.

De aanschafprijs ad € 13.000,- ligt echter boven deze grens en de maaibak moet volgens het activabeleid worden geactiveerd.

Voorgesteld wordt dan ook om een krediet van € 13.000,- beschikbaar te stellen voor de vervanging van een maaibak. De hieruit voortvloeiende structurele kapitaallast van € 1.918,- is meerjarig verwerkt in de begroting 2024.

0.4 Aanvullend krediet voor de vervanging van een strooier voor bemesting

De strooier voor bemesting wordt ingezet ten behoeve van onderhoud van de sportvelden en voor het onderhoud van algemeen groen in de openbare ruimte.

Voor de vervanging van de strooier voor bemesting is door de raad bij de vaststelling van de begroting een krediet beschikbaar gesteld van € 10.100,-. De aanschafprijs ad € 17.590,- ligt hierboven.

Voorgesteld wordt dan ook om een aanvullend krediet ad € 7.490,- beschikbaar te stellen voor de vervanging van een strooier voor bemesting. De hieruit voortvloeiende structurele kapitaallast van € 1.105,- is meerjarig verwerkt in de begroting 2024.

Taakveld	Omschrijving	Nadeel	Voordeel	i/s	Budgettair effect
0.4	FUWA	34.741	0	i/s	nadeel
0.4	Jeugdhulp budget	0	400.829	i	neutraal (i.r.t. progr 2.4)
0.4	Vrijval afschrijving kredieten	0	214.698	i	voordeel
0.4	Overheveling van taakveld 0.8	967.498	0	s	neutraal
		<u>1.002.239</u>	<u>615.527</u>		

Programma 5 Vpb

Taakveld	Primitieve begroting	Begroting ná wijziging	Voorgestelde mutaties najaarsrapportage 2023	Begroting na verwerking najaarsrapportage 2023
	2023	2023		
Baten				
Vpb	-	-	-	-
Totale baten	-	-	-	-
Lasten				
Vpb	50.000	50.000		50.000
Totale lasten	50.000	50.000		50.000
Saldo Vpb	-50.000	-50.000		-50.000

Binnen dit onderdeel treden geen financiële wijzigingen op.

Programma 5 Onvoorzien

Taakveld	Primitieve begroting 2023	Begroting ná wijziging 2023	Voorgestelde mutaties najaarsrapportage 2023	Begroting na verwerking najaarsrapportage 2023
Baten				
Onvoorzien	-	-	-	-
Totale baten	-	-	-	-
Lasten				
Onvoorzien	99.359	99.359		99.359
Totale lasten	99.359	99.359		99.359
Saldo Onvoorzien	-99.359	-99.359		-99.359

Toevoegingen / onttrekkingen aan reserves

Taakveld	Omschrijving	Nadeel	Voordeel	i/s	Budgettair effect
t.l.v. ABR (onttrekking aan)					
0.10	Burgerinitiatieven 2e kwartaal 2023 (geoormerkt fonds burgerinitiatieven)	0	1.750	i	neutraal (progr. 2.4)
0.10	Afwikkeling SPUK Sport investering LSP (geoormerkte SPUK Sport middelen)	0	1.065.855	i	neutraal (progr. 2.1)
0.10	Transacties in de vastgoedsfeer (geoormerkte middelen)	0	58.000	i	neutraal (progr. 2.5)
t.g.v. ABR (storting in)					
0.10	Vrijval voorzieningen GREX (geoormerkt voor Buitenwoeltracé)	97.753	0		neutraal (progr. 2.5)
0.10	Voordeel afsluiten complex Kleine Vaartlaan (geoormerkt voor Buitenwoeltracé)	123.947	0		neutraal (progr. 2.5)
		<u>221.700</u>	<u>1.125.605</u>		

VII. Wensenlijst

Onderstaand algemeen uitgangspunt wordt normaliter gehanteerd met betrekking tot nieuwe uitgaven:

'Tijdelijk, tot het moment dat een reëel sluitend meerjaren dekkingsplan door de raad is vastgesteld, alleen nieuwe incidentele/structurele uitgaven (nieuw beleid) te doen die voldoen aan de criteria onuitstelbaar en onvermijdelijk en waarvan de financiële gevolgen volledig in beeld zijn gebracht'

Er zijn evenwel diverse voorstellen ter besluitvorming aangeboden waarvan een aantal niet volledig voldoen aan de definitie van onvermijdelijk, maar die toch door het college als zeer wenselijk wordt geacht.

Raadsvergadering van 7 november 2022 in relatie tot de wensenlijst Najaarsrapportage 2022

Bij de behandeling van de Begroting 2023 op 7 november 2022 heeft uw raad middels een door een meerderheid gesteunde motie, verzocht op een zo kort mogelijke termijn een passende oplossing te realiseren voor de als onveilig ervaren voetgangersoversteek Bocht Oosterdiep-Kerkstraat (Hazepad). Hierover is in de vergadering van september 2023 een voorstel aan u voorgelegd.

De resterende (niet gehonoreerde) “wensen” vanuit de Voorjaarsnota 2023 betreffen:

Verbinding DWM-weg met de Bendikstraat

Met ons collegebesluit van 19 juli 2016 hebben wij ingestemd met het plan voor de verdere realisering van een verbinding van de DWM-weg met de Bendikstraat en dit met hoge prioriteit op te nemen op de wensenlijst.

Het verbinden van de Industrieweg met de Bendikstraat staat al jaren hoog op het verlanglijstje van de gemeente en is onderdeel van het Meerjarenuitvoeringsprogramma (MUP) 2006-2020 van het in 2006 door de gemeenteraad vastgestelde Mobiliteitsplan. Met het doortrekken van de Industrieweg naar Dalweg 12 en de in dat kader aangelegde DWM-weg is daar reeds een aanzet tot gegeven. De kosten voor de voorbereiding en realisering van het verbinden van de DWM-weg met de Bendikstraat zijn geraamd op ca. € 3 miljoen. Het externe budget (omlabelen van de subsidie) is door de provincie niet toegekend. Er blijft een bedrag te dekken van 3 miljoen.

Krediet: € 3.000.000,-

Kapitaallasten: € 187.500,-

Verkeersveiligheid schoolomgevingen (fase 3)

In de motie tijdens de begrotingsvergadering november 2017 hebt u aangegeven dat aan het uitvoeren van fase 3 prioriteit moet worden gegeven. Het project voor het veiliger maken van de schoolomgevingen is nog niet volledig afgerond. Er resteren nog de maatregelen bij de scholen In de Manne en De Braskörf. De kosten daarvoor zijn geraamd op

Krediet: € 90.000 excl. btw

Kapitaallasten: € 5.625,-

Stimulering van de recreatieve en toeristische voorzieningen in Borgerswold.

Recreatiegebied Borgerswold is de afgelopen jaren volop in ontwikkeling. Het wint zowel lokaal als regionaal aan naamsbekendheid. Met het vaststellen van het nieuwe bestemmingsplan worden de mogelijkheden voor toeristisch ondernemers uitgebreid.

Dit biedt perspectief voor de ontwikkeling van de toeristisch-recreatieve mogelijkheden van het gebied in de komende jaren.

Voornamelijk de in 2017 georganiseerde evenementen en activiteiten hebben sterk bijgedragen aan de naamsbekendheid van Borgerswold. De verwachting is dat deze ontwikkelingen de komende jaren gaan toenemen.

Met het beschikbaar stellen van een budget specifiek voor het mogelijk maken van evenementen en het bekostigen van incidentele uitgaven voor marketing en promotie wordt de bekendheid en leefbaarheid van Borgerswold vergroot. De ervaringen uit 2016/2017 met betrekking tot evenementen leren dat met een kleine financiële impuls grote resultaten behaald kunnen worden qua bezoekersaantallen. Het doel van deze activiteiten is het genereren van naamsbekendheid van Borgerswold, het realiseren van herhaalbezoeken en aanvullend een bezoek aan het centrum van Veendam uit te lokken. Kort samengevat; het recreatiegebied Borgerswold heeft de potentie om een boven-provinciale trekpleister te worden op gebied van recreatie en toerisme.

Structureel: € 20.000,-

Stimuleringsregeling aanpak leegstand centrum Veendam

In de gemeente Veendam, zowel in het centrum als in de omliggende wijken, staan op dit moment meerdere panden leeg. De gemeenteraad van de gemeente Veendam heeft een leegstandverordening vastgesteld.

Het centrum in ruime zin en het kernwinkel- en uitgaansgebied in het bijzonder, is het visitekaartje van Veendam. Leegstand in het centrum is zeer beeldbepalend en vermindert de aantrekkelijkheid voor bezoekers. We willen met alle betrokken partijen komen tot oplossingen voor het verminderen van de leegstand. Het vinden van een passende oplossing voor een pand hangt vaak af van de mogelijkheden die de gemeente kan bieden voor functieverandering van het vastgoed en van ondersteunend en financieel beleid.

In veel gevallen zal het niet haalbaar blijken een nieuwe commerciële functie te vinden voor het vastgoed en zal creatief gezocht moeten worden naar oplossingen om het vastgoed met een andere passende functie in te vullen. Instrumenten daarbij zijn het inzetten van woningcontingenten en het inzetten van een stimuleringsregeling.

De stimuleringsregeling wordt ingezet voor het transformeren van leegstaand vastgoed naar andere functies, voor verplaatsing van ondernemers naar het centrum en voor de aanpak van gevels en puien. Op basis van een inventarisatie kan naar verwachting met een totaalbudget van € 1.500.000,- een substantieel deel van de opgave gefaseerd worden opgepakt.

Incidenteel: € 1.500.000,-

Waarvan reeds beschikbaar gesteld: € 500.000,-.

Op 8 mei 2018 is de Subsidieregeling stimulering detailhandel Veendam 2018 vastgesteld. De raad heeft (via de ingekomen stukken) deze regeling in haar vergadering van 18 juni 2018 voor kennisgeving aangenomen.

In de raad van september 2018 is besloten om een subsidieaanvraag in te dienen voor € 100.000,- bij de Provincie Groningen (Retailagenda). In combinatie met de vereiste cofinanciering van € 150.000,- is daarmee een budget van € 250.000,- beschikbaar gesteld voor de uitvoering van de Subsidieregeling stimulering detailhandel Veendam. De subsidieaanvraag is gehonoreerd. Daarmee kon worden gestart met de 1e fase en op 30 januari 2019 is de stimuleringsregeling in werking getreden.

Tijdens de uitvoering van de 1e fase kwamen een aantal zaken naar voren. Onder meer dat het wenselijk is om nog duidelijker aan te geven wat wel/niet voor subsidie in aanmerking komt. Daarnaast geldt de winkelverbeteringssubsidie alleen voor leegstaande panden in het kernwinkelgebied.

Op grond hiervan heeft het college de Subsidieregeling stimulering detailhandel 2018, gewijzigd 2020 vastgesteld. Daarin is de verduidelijking van de (al geldende) voorwaarden meegenomen. Tevens is regeling verruimd door ook niet-leegstaande panden in het kernwinkelgebied de mogelijkheid te bieden tot het aanvragen van een subsidie.

Deze subsidieregeling kan dan ook worden ingezet voor een volgende (2e) fase om te komen tot een compacter kernwinkelgebied centrum Veendam.

Incidenteel benodigd bedrag voor de 2e fase: € 500.000,-.

Verbetering verkeersveiligheid op fietsroutes

Het gros van de maatregelen is/wordt uitgevoerd in het kader van beheer en onderhoud. De maatregel bij de aansluiting Ommelandervijk-Tonckelweg van de lijst gehaald. Resteert nog de maatregel bij de oversteek Vrijheidsweg-Adriaan Tripweg. Hier is voorzien in de aanleg van een plateau ter plaatse van de kruising. Hiermee wordt de snelheid van het verkeer op de Adriaan Tripweg ter plaatse van de fietsoversteek afgeremd. De huidige voorrangssituatie wordt gehandhaafd. Voor de uitvoering van deze maatregel is een bedrag benodigd van € 25.000,- excl. BTW.

Krediet: € 25.000,-

Kapitaallasten: € 1.563,-

Glasvezelkabel in het buitengebied

De Stichting Kabelnet Veendam (hierna genoemd SKV) legt in het buitengebied (Wildervanksterdallen, Numero 13, Vosseveld en Kibbelgaarn) een glasvezelkabel voor het leveren van een snelle internetverbinding. De (incidentele) bijdrage voor het opvangen van de onrendabele topinvestering bedraagt maximaal € 200.000,-.

Incidenteel: € 200.000,- (maximaal)

VIII. Meerjarenbegroting grondexploitaties

Gemeente Veendam

Meerjarenbegroting grondexploitaties

Paragraaf Grondbeleid

Begroting complexen grondbedrijf 2024

Inleiding

Het College van B&W moet volgens de richtlijnen van het BBV in de paragraaf grondbeleid bij de jaarrekening, verantwoording afleggen over het gevoerde grondbeleid. In aanloop naar de jaarrekening wordt, op basis van de geactualiseerde meerjarenbegroting van het grondbedrijf, een verwachting becijferd voor het grondbedrijf en de invloed hiervan op de jaarrekening. Deze actualisatie wordt u aangeboden in het kader van de behandeling van de najaarsnota zodat eventuele benodigde besluiten tijdig kunnen worden genomen voor het afsluiten van het boekjaar.

Per 1 januari 2016 is een wijziging van de BBV van kracht. De activiteiten binnen het grondbedrijf worden Vennootschapsbelastingplichtig. Een complex in het grondbedrijf is daarmee een daadwerkelijke bouwkveldproductieactiviteit. De complexen die hier niet aan voldoen zijn ondergebracht onder de materiele vaste activa (MVA).

De rekenrente voor de complexen is voor 2023 vastgesteld op een reële waarde van 1,8%. Dit boekwerk bestaat uit een toelichting per project, een financieel overzicht en een overzicht van de afboekingen en voorzieningen.

Projectsoorten

Binnen het grondbeleid gaat het om een verscheidenheid en diversiteit aan projecten. Deze projecten kunnen niet allemaal op een uniforme wijze met elkaar vergeleken worden. De verschillende projecten worden financieel vastgelegd in complexen. De complexen worden ingedeeld in een aantal productgroepen.

Te onderscheiden projecten binnen de gemeente Veendam zijn:

1. industriegebieden in exploitatie;
  2. woongebieden in exploitatie;
- overige gronden (geen vastgoedexploitaties) en erfpachtgronden.

Industriegebieden

De gemeente kent 3 verschillende industriegebieden welke op dit moment in exploitatie zijn namelijk:

71150 Railport

71300 Industrierrein Dallen II

71350 Veendammer Poort

Hieronder volgt, per ontwikkeling, een uitleg over het project en mogelijke aanpassingen in de begroting voor 2023. De ontwikkeling van financiële stand in de industriegebieden wordt in Hoofdstuk 6 weergegeven. De exploitatiebegrotingen zijn terug te vinden in een aparte bijlage. Deze ligt ter inzage op het gemeentehuis in Veendam.

Railport, complex 71150

Het terrein is (gedeeltelijk) gelegen in de gemeente Midden-Groningen, maar maakt deel uit van de exploitatie van Railport en is als zodanig onderdeel van het grondbedrijf van de gemeente Veendam.

Na lange tijd in de verkoop zijn geweest is de laatste kavel van 6.600 m² tussen het A.G. Wildervanckkanaal en de Spoorhavenweg in september 2023 verkocht. Ten behoeve van het bouwrijp maken zijn er in beperkte mate kosten opgenomen tot en met 2024. Het complex sluit met een negatief resultaat op eindwaarde per 31 december 2024 van afgerond € 195.695,-. Het resultaat is ten opzichte van vorig jaar verbeterd met € 33.479,-. De reden van de verbetering is dat er een verkoopopbrengst voor een deel van de bestaande ontsluitingsweg is toegevoegd. Het is de bedoeling om het deel van de Spoorhavenweg gelegen binnen de gemeentegrenzen van de gemeente Midden-Groningen aan deze gemeente over te dragen.

71150 Railport

Risico:

De begroting sluit met een negatief resultaat, waarvoor een voorziening is opgenomen.

De Dallen II, complex 71300

Dallen II is gelegen tussen de N33 en de Adriaan Tripweg. Dit bedrijventerrein kenmerkt zich door de mogelijkheid tot vestiging van bedrijven in diverse categorieën (maximaal milieucategorie 3-4). Hiervoor is een beeldkwaliteitsplan voor het hele gebied vastgesteld. Het openbaar gebied is volledig aangelegd en de afwerking is woonrijp. De verwachting is dat de verkoop van de bedrijfskavels plaatsvindt in de periode t/m 2032.

Industrieterrein De Dallen II

De uitgifteprognose voor de komende jaren is gebaseerd op serieuze leads. Er hebben in de afgelopen periode diverse gesprekken plaatsgevonden met meerdere belangstellenden. Eind 2022 is 1 kavel verkocht van circa 1,4 hectare. Daarnaast zijn er nog twee kavels onder optie en zijn er nog een aantal leads waaronder de verkoop van circa 15 hectare voor de realisatie van een zonnepanelenfabriek. Ondanks deze leads was er reden om de looptijd met 1 jaar te verlengen. Dit is mede veroorzaakt door het uitbreiden van het exploitatiegebied en daarmee ook het aantal uitgeefbare meters. Jaren geleden is een grondreinigingsbedrijf gelegen aan de Adriaan Tripweg failliet verklaart. De gemeente heeft de intentie om, in samenwerking met de provincie Groningen, het terrein van circa 3,1 hectare aan te kopen en te saneren en het vervolgens als bouwrijpe bedrijfskavel weer te verkopen. Gesprekken met de provincie zijn hierover gaande. Met de curator is reeds overeenstemming bereikt. Gezien de ligging en uit praktische overwegingen is ervoor gekozen dit perceel onderdeel te laten uitmaken van de grondexploitatie De Dallen II. Gezien de hoge te verwachten kosten van de sanering heeft dit een negatief effect op het resultaat van de grondexploitatie.

Ondanks de huidige leads blijft, op de langere termijn, de afzet van de kavels nog altijd onzeker. Gezien de lange looptijd en de onzekerheid die dat met zich meebrengt, is er voor de geprognoseerde kavelverkoop na 2027 rekening gehouden met een gereduceerde uitgifteprijs van 75% van de basisuitgifteprijs als risicodekking.

Het complex sluit met een positief resultaat op eindwaarde per 31 december 2032 van € 209.928,-. Het resultaat is ten opzichte van vorig jaar is verbeterd met € 1.403,-.

Risico:

De verkoop van het industriegebied (prijsniveau en verkoopsnelheid) vormen een risico met betrekking tot de rentelasten. De afzetverwachting is vooral op lange termijn onzeker. Het industrieterrein is in 2009 aangelegd en afgewerkt. Trage verkoop leidt naast rentekosten tot onderhoudskosten. De grondexploitatie voorziet in kleine onderhoudswerkzaamheden. Groot onderhoud vormt op termijn een risico.

Bedrijventerrein Veendammer Poort complex 71350

In april 2010 is met de provincie en Rijkswaterstaat overeengekomen dat de gemeente Veendam € 3,9 miljoen (€ 3,65 miljoen na correctie aanbestedingsvoordeel) zou gaan bijdragen aan de verdubbeling van de N33 en in het bijzonder aan de aanpassing van de aansluiting op de N366 middels een half klaverblad. Om deze aansluiting mogelijk te maken moest het tracé van de N33 circa 150 m1 richting het oosten worden verlegd. Door deze verlegging ontstond er een terrein ter grootte van circa 6 hectare gelegen aan de noordzijde van de Geert Veenhuizenweg en aan de westkant van het nieuwe tracé van de N33. De zogenaamde Knik N33, later hernoemd naar 'Veendammer Poort'.

De locatie sluit aan op het bestaande bedrijventerrein De Zwaikom. Gelet op het grote areaal van reguliere bedrijventerreinen in de gemeente, de positieve kenmerken van het terrein (uitstekende zichtbaarheid, uitstekende bereikbaarheid, het is een A1-locatie) en de behoefte om te komen tot een bedrijventerrein dat onderscheidend is van/in de regio wordt gedacht aan een invulling met een (boven)regionale functie.

Ondanks het feit dat de verkoop van het bedrijventerrein nog niet is gestart is het eerste perceel in 2021 al opgeleverd.

Het complex laat een positief resultaat zien van € 135.488,- per 31 december 2026. Dit is een verslechtering van € 128.654,- ten opzichte van het verwachte resultaat van vorig jaar. De reden van deze verslechtering is een herijking van de kosten voor het bouw- en woonrijp maken.

Risico:

De verkoop van het bedrijventerrein (prijsniveau en verkoopsnelheid) vormen een risico met betrekking tot de rentelasten. De afzetverwachting is op de lange termijn onzeker. Op korte termijn is er iets meer zekerheid.

Woongebieden

Hieronder volgt een overzicht van de actieve woningbouwplannen.

71400	Wilkensterrein
72100/72110	Golfaan 2 ^e fase
72471	Woellust
72481	Lloyd's Terras
72130	Golfkop
72300	Kuifreiger

Hieronder volgt, per grondexploitatie, een uitleg over het project en eventuele aanpassingen in de begroting. De ontwikkeling van financiële stand in de woongebieden wordt in Hoofdstuk 6 weergegeven. De exploitatiebegrotingen zijn terug te vinden in een aparte bijlage. Deze ligt ter inzage op het gemeentehuis in Veendam. Voorliggende rapportage maakt onderdeel uit van de najaarsrapportage.

Wilkensterrein Complex 71400

Het voormalige Wilkensterrein gelegen aan het Boven Oosterdiep 126 – 136 heeft een grondoppervlak van afgerond 6,6 ha met hierop een loods en bijgebouw en bestaat uit 3 delen. Een deel waarop de loods en bijgebouwen staan is eind 2022 verkocht aan de voormalige huurder. Een ander deel van het terrein wordt meerjarig verhuurd ten behoeve van een zonne-energiepark. Dit deel maakt onderdeel uit van de Materiele Vaste Activa (MVA)

Het laatste deel is gelegen langs het Boven Oosterdiep en is geschikt voor de realisatie van maximaal 6 grondgebonden woningen. Op dit moment wordt nagedacht om het terrein met particuliere kavels in te vullen. Het complex Wilkensterrein behelst daarmee alleen nog deze woningbouwontwikkeling.

De gemeente is voornemens om het gebied zelf te ontwikkelen. Het betreft 2.312 m² aan te verkopen kavels.

Er moeten nog werkzaamheden plaatsvinden voor bouw- en woonrijp maken. Gezien deze werkzaamheden en de uitgifte die daarop volgt is de einddatum bepaald op 31 december 2025.

Het complex laat een negatief resultaat zien van afgerond € 68.170,- per 31 december 2025. Dit is een verslechtering van € 6.513,- welke hoofdzakelijk wordt veroorzaakt door extra rentelasten als gevolg van een verlening van de looptijd met 2 jaar.

Risico:

Er moet nog bodemonderzoek plaatsvinden op het Wilkensterrein. Aan de hand hiervan kan een saneringsplan gemaakt worden. Er bestaat een risico dat de geraamde saneringskosten niet voldoende zijn.

Golflaan 2e fase, complex 72100/72110

Project Golflaan 2^e fase, ook wel bekend als Buitenwoel ligt in een landelijk gebied, op een steenworp afstand van het Golfterrein. Het plan bestaat uit 3 deelgebieden, Golfeiland, Dijkeneiland en Bastioneiland. De ontwikkeling is begonnen met de zuidelijke delen van het Bastioneiland en Golfeiland. Beide deelgebieden zijn volledig gerealiseerd. Inmiddels zijn ook binnen het noordelijk deel van het Bastioneiland alle woningen gerealiseerd. Het zuidelijk deel van Dijkeneiland is op dit moment bouwrijp en in verkoop.

De Oost Groninger gemeenten, samen met de provincie en maatschappelijke partijen, hebben in de Prestatiekader RWLP Regio Oost-Groningen 2018-2023 afspraken gemaakt over de woningprogrammering. Deze zijn gebaseerd op het regionale woningmarktonderzoek met indicatieve product-marktcombinaties (PMC's). Als gevolg van deze afspraken en de geprognosticeerde bevolkingsontwikkeling is het plan aangepast. Het onderdeel Golfeiland Noord is 2 jaar geleden uit de exploitatie gehaald waardoor de totale kosten van bouw- en woonrijpmaken en de totale opbrengsten lager uit vallen. Eerder was ook al het noordelijkdeel van Dijkeneiland uit de exploitatie gehaald.

Alleen op Dijkeneiland Zuid zijn nog enkele kavels beschikbaar. Bastioneiland (Zuid en Noord) en Golfeiland Zuid zijn allen uitverkocht met uitzondering van 1 particuliere kavel op Bastioneiland Zuid. Per 1 augustus 2023 zijn er tot nu toe binnen het deelgebied Dijkeneiland Zuid 14 kavels voor projectmatige woningbouw verkocht en 16 nog onder optie. Daarnaast zijn er 10 particuliere kavels verkocht, 12 onder optie en 5 beschikbaar.

Het resultaat van de grondexploitatie bedraagt afgerond € 440.000,- per 31 december 2025. Het exploitatieresultaat is verbeterd met € 285.242,- ten opzichte van vorig jaar. De hoofdoorzaak is dat de raming van het bouw- en woonrijp maken is geactualiseerd waarbij tevens rekening is gehouden met (lagere) werkelijke kosten over 2022.

Risico:

Het risico bestaat voornamelijk in de afzet van de kavels. De nog te realiseren opbrengsten bedragen circa € 4,4 miljoen.

Woellust, complex 72471

Project Woellust wordt gerealiseerd op het voormalig terrein van Duintjer. Woellust is een project dat Wind Groep (Vastgoed de Friesche Wouden B.V.) samen met de gemeente Veendam in ontwikkeling heeft. De gemeente heeft in 2004 de gronden gekocht van Vastgoed de Friesche Wouden BV, waarna een samenwerkingsovereenkomst is gesloten (6 januari 2004) voor de herontwikkeling van de gronden. De risicoverdeling van de grondexploitatie is 75% voor Wind Groep en 25% voor de gemeente.

Alleen het noordelijk deel van het plangebied is nog in ontwikkeling. Hier zijn 9 vrije kavels gesitueerd die allemaal verkocht zijn. Daarnaast zijn er in 2020 en 2021 in dit deel projectmatige woningen gerealiseerd langs de Sterrenboschlaan en de Sichtermanlaan (in de bocht langs de noordkant van het plan).

Op dit moment is het laatste plandeel, gelegen aan de westelijke uitloper van de Sterrenboschlaan in voorbereiding. Verkoop van de kavels voor de appartementen aldaar staat gepland in 2024. Daarnaast zal er de komende jaren geïnvesteerd worden in het woonrijp maken van de infrastructuur in Woellust.

De gezamenlijke grondexploitatie (PPS) heeft een positief resultaat van afgerond € 1.190.949,- per 31 december 2024. In 2007 is er € 564.997,- en € 278.332,- aan winst uitgekeerd. Per saldo is het resultaat € 347.620,- (€ 1.190.949 - € 564.997 - € 278.332).

Het voordeel van de gemeente bedraagt € 86.905,- (25% van € 347.620,-).

Risico:

Vertraging betekent dat de rente kosten in geringe mate toe zullen nemen.

Lloyd's Terras, complex 72481

Lloyd's Terras is een project uit het Masterplan Veendam, globaal gelegen op de gronden tussen Molenstreek, Spoorweg, Lloydsplein en Van Stolbergweg. Het gebied is bedoeld om nieuwe functies, zoals kantoren, zorg, vrijetijdsvoorziening en wonen, mogelijk te maken. Voor de ontwikkeling van het gebied is de gemeente op 10 maart 2007 een samenwerkingsovereenkomst aangegaan met Rottinghuis B.V.

De oorspronkelijke planopzet werd op termijn door economische ontwikkelingen niet meer haalbaar geacht. Er is daarna een aangepaste exploitatie gemaakt die ziet op een cluster van zorgvoorzieningen. Dit werd later aangevuld met wonen. Er zal op een deel van het plangebied (sociale) woningbouw worden gerealiseerd. Zijnde 50 appartementen en 13 grondgebonden rijwoningen. De grondgebonden woningen zijn in 2022 gerealiseerd en de appartementen zijn op dit moment in aanbouw.

Per 1 juli 2021 zijn Rottinghuis B.V. en de gemeente overeengekomen om onder bepaalde voorwaarden de samenwerking te beëindigen. Daarbij is afgesproken dat de gemeente na 1 juli 2021 het volledige risico draagt over de grondexploitatie. Deze grondexploitatie laat een positief resultaat zien van afgerond € 29.492,- per 31 december 2026. Ten opzichte van vorig jaar betreft dit een verbetering van € 100.288,-. De verbetering wordt veroorzaakt door een lager werkelijk rentepercentage in 2022, minder kosten betreffende de 1^e fase van het woonrijp maken en een geraamde nog uit te voeren correctie op de boekwaarde van 2021 en 2022. Abusievelijk zijn in deze jaren de kosten met btw geboekt. Dit wordt in 2023 gecorrigeerd.

Risico:

Het risico bestaat voornamelijk in de afzet van de laatste kavel. Totaal is er nog circa 1.900 m² uitgeefbare grond beschikbaar. De uitgifte hiervan is behouden gefaseerd over een periode van 4 jaar. Dit resulteert in een einddatum per 31-12-2026.

Golfkop, complex 72130

De Golfkop is gelegen in de oksel van de Buitenwoellaan met de Golflaan. Het perceel waar de ontwikkeling plaats moet vinden is vanaf 2013 in eigendom van de gemeente en ligt op dit moment braak. Gedacht wordt aan een toekomstige invulling met woningen voor voornamelijk starters op de woningmarkt. Dit in de vorm van 16 rijwoningen en 12 zogenoemde rug-aan-rug woningen. Het plan bevindt zich nog in de voorbereidingsfase. Het is de bedoeling om het gebied in 2024 bouwrijp te maken. De woningen worden projectmatig ontwikkeld en de realisatie staat gepland in 2025 en 2026 waarna aansluitend het openbaar gebied woonrijp zal worden gemaakt.

De grondexploitatie laat een licht positief resultaat zien van afgerond € 35.408,- per 31 december 2026. Dit is een verslechtering van € 12.758,- ten opzichte van vorig jaar.

Risico:

Het risico bestaat voornamelijk in de afzet van de woningen en bijbehorende kavels. De nog te realiseren grondopbrengsten zijn circa € 0,71 miljoen.

Kuifreiger, complex 72300

De Kuifreiger is gelegen ten oosten van de gelijknamige bestaande woonstraat en ten zuiden van de Nijveenlaan te Wildervank. Het perceel waar de ontwikkeling plaats moet vinden is al jaren in eigendom van de gemeente en ligt op dit moment braak. Gedacht wordt aan een toekomstige invulling met particuliere kavels. Totaal 12 woningbouw kavels met diverse afmetingen in de bandbreedte van circa 572 tot 1.648 m². Het plan bevindt zich nog in de voorbereidingsfase. Het is de bedoeling om het gebied in 2024 bouwrijp te maken. De uitgifte van de kavels staat gepland in 2024 t/m 2027 waarna aansluitend het openbaar gebied woonrijp zal worden gemaakt.

De grondexploitatie laat een positief resultaat zien van afgerond € 416.417,- per 31 december 2027. Dit is een lichte verbetering van € 4.663,- ten opzichte van vorig jaar.

Risico:

Het risico bestaat voornamelijk in de afzet van de kavels. De nog te realiseren grondopbrengsten zijn circa € 1,32 miljoen.

Overige gronden (MVA's)

De balanspost Materiele Vaste Activa (MVA) hoort als zodanig niet bij het grondbedrijf. Omdat deze posities wel een verbinding hebben met het grondbedrijf worden de overige gronden hier benoemd.

Overige terreinen en gronden

- 71410 Wilkensterrein (deel zonnepanelen)
- 72400 Wildervank Oost
- 76300 Cultuurgronden Borgercompagnie-Zuid
- 76330 Landbouwgrond Westerbrink
- 76340 Golfkop
- 78030 Terrein vm. VSO/MLK
- 78050 Kielerbocht 1
- 78060 Torenstraat 86
- 78330 Gronden Leeuwerik
- 78420 Industrieweg 10
- 79000 Erfpachtterreinen
- 40611 Boven Westerdiep 166-168
- 40725 Boven Westerdiep 259-265
- 40796 Boven Oosterdiep 39

Wilkensterrein, complex 71410

Het voormalige Wilkensterrein heeft een grondoppervlak van 62.280 m² met hierop een loods. Het terrein is aangekocht in 2013 en is gelegen aan het Boven Oosterdiep 126 - 136.

Circa 4.430 m² van het terrein is bestemd voor woningbouw waarvan circa 2.312 m² kan worden uitgegeven. Hiervoor is een vastgestelde grondexploitatie beschikbaar (zie paragraaf 3.1).

De loods en bijgebouw inclusief bijbehorend perceel à 14.920 m² zijn eind 2022 verkocht. Eerder (begin 2019) is al een deel à 1.540 m² (€ 7.350,-) verkocht aan diverse eigenaren van aangrenzende percelen voor gebruik als tuingrond.

Het overige deel van het terrein is opgenomen onder de MVA. Een groot deel van dit terrein à 43.575 m² is verhuurd aan een exploitant van zonnepanelen. De overeenkomst is in 2019 gesloten.

Daarnaast bevindt zich op dit terrein nog een half verharde erfontsluitingsweg.

De boekwaarde van het terrein t.b.v. de zonnepanelen en erfontsluitingsweg (complex 71410) is € 589.910,-.

Wildervank Oost, complex 72400

Op deze locatie was in 2005 woningbouw gepland als uitbreiding van Wildervank Oost. Door de gewijzigde woningmarkt zijn ontwikkelingen uitgebleven en is het complex in 2011 afgeboekt naar landbouwwaarde. Het gezamenlijke oppervlak is 76.480 m² en heeft een boekwaarde van € 254.760,-.

Cultuurgronden Borgercompagnie-Zuid, complex 76300

In oorsprong zijn deze gronden verworven om voor een deel te gebruiken voor de verdere uitbreiding van het Langebosschemeer. De gronden zijn als agrarische grond in gebruik en verpacht. De oppervlakte is 195.765 m² en de boekwaarde is € 981.503.

Landbouwgrond Westerbrink, complex 76330

Als gevolg van de ontvlechting van de samenwerking met Geveke in Buitenwoel is de landbouwgrond aan de Westerbrink in 2013 verworven als strategische grond. Met de grondpositie wordt beoogd een plaats te bieden voor een recreatieve ontwikkeling of de gronden als ruilgrond te gebruiken voor de verdere uitbreiding van het Langebosschemeer of andere ontwikkelingen. De oppervlakte is 395.529 m² en de boekwaarde is € 1.582.116,-.

Golfkop, complex 76340

Dit terrein is in 2013 aangekocht als gevolg van de ontvlechting van de samenwerking met Geveke in Buitenwoel. Het terrein met een oppervlakte van circa 10.000 m² is gelegen in de hoek tussen de Golfiaan en de Buitenwoellaan en is goed ontsloten via de omliggende straten. De boekwaarde is € 157.884,-. Zoals in hoofdstuk 3.6 staat aangegeven worden de gronden ingezet voor de realisatie van woningbouw. Het terrein zal in 2023 tegen de genoemde boekwaarde worden ingebracht in de grondexploitatie Golfkop.

Terrein voormalige VSO/MLK, complex 78030

Betreft een locatie gelegen aan het Boven Westerdiep tussen de huisnummers 47 en 55. De locatie valt in het Masterplan Veendam. Inmiddels is het terrein niet meer nodig voor de uitvoering van het Masterplan. De kaveloppervlakte is 2.134 m² en biedt ruimte voor 2 tot 3 woningen. Het terrein, ontsloten aan het Boven Westerdiep, kan worden verkocht als bouwkwavel(s) en zal op korte termijn in exploitatie worden genomen. De boekwaarde is € 46.263.

Kielerbocht 1, complex 78050

Op de locatie Kielerbocht 1 stond voorheen een schoolgebouw welke eind 2022 is gesloopt. Het vrijkomende terrein is circa 4.000 m² groot en heeft de bestemming maatschappelijk. De boekwaarde is € 200.000,-.

Torenstraat 86 Complex 78060

Op de locatie Torenstraat 86 stond voorheen een schoolgebouw welke eind 2022 is gesloopt. Het vrijkomende terrein is circa 1.700 m2 groot en heeft de bestemming maatschappelijk.

De boekwaarde is € 50.000,-.

Gronden Leeuwerik, complex 78330

Deze grondpositie was beoogd (watergebonden) bedrijventerrein. De gronden kunnen vanwege geluidsbelemmeringen niet aan watergebonden bedrijven worden verkocht; daarom worden ze nu bij recht van opstal uitgegeven voor het exploiteren van een zonnepark. De boekwaarde is € 1.365.621.

Grond Industrieweg 10, complex 78420

De positie bestaat uit een “natte” kavel gelegen tussen A.G. Wildervanckkanaal en de Industrieweg, naast de gemeentewerf. Op het terrein stond een leegstaand kantoorgebouw welke inmiddels is gesloopt. Verkoop van een deel van de kavel heeft in het najaar van 2020 plaatsgevonden. De verkoopopbrengst is in mindering gebracht op de boekwaarde, waarmee er nog een boekwaarde resteert van: € 136.582,-. Na de verkoop is het totale terrein nog circa 6.900 m2 groot.

Erfpachtterreinen, complex 79000

De boekwaarde van het complex 79000 Erfpachtterreinen is € 30.780,-.

Boven Westerdiep 166-168

De locatie Boven Westerdiep 166-168 werd voorheen gebruikt als buitenopslag en parkeerplaats van een nabij gelegen tuincentrum (Rob de Tuinman). Vanaf de aankoop door de gemeente in 2009 is het terrein jaren niet gebruikt. Op dit moment wordt het terrein gebruikt voor tijdelijke opslag van (civieltechnische) bouwmaterialen ten behoeve van de naastgelegen woningbouwontwikkeling Woellust. Het terrein is circa 3.715 m2 groot en heeft de bestemming kantoor. De boekwaarde is € 116.048,-.

Boven Westerdiep 259-265

Op de locatie Boven Westerdiep 259-265 was voorheen een tuincentrum (Rob de Tuinman) gevestigd. Na de aankoop door de gemeente in 2009 is het tuincentrum gesloopt en is het terrein gesaneerd. Vervolgens is het terrein in delen verkocht aan de Baptistengemeente en de naastgelegen sportschool Oxygym. Uiteindelijk heeft de Baptistengemeente haar deel in 2021 weer (terug) verkocht aan de gemeente. Het terrein ligt op dit moment braak. Het terrein is circa 5.168 m2 groot en heeft de bestemming maatschappelijk. De boekwaarde is € 188.767,-.

Boven Oosterdiep 39

Het perceel met opstal aan Boven Oosterdiep 39 is in 2022 aangekocht. Het is aangekocht voor de mogelijke aanleg van een rotonde. De opstal zal eind 2023 worden gesloopt. De boekwaarde bedraagt nu € 195.724,-. Na de sloop wordt het perceel afgewaardeerd tot € 30.000,-. Het terrein is circa 261 m2 groot en heeft de bestemming woongebied.

Warme gronden

Gemeenten verwerven gronden met het oog op gebiedsontwikkeling, maar waarvoor nog geen operationele grondexploitatie is vastgesteld. Dergelijke gronden worden in de regel geduid als 'warme gronden'. Onder bepaalde voorwaarden (artikel 65 BBV) mogen deze gronden worden gewaardeerd op toekomstige bestemming (woningbouwlocatie). Deze voorwaarden zijn van toepassing op de Arriva locatie.

Warme gronden

72490 Arriva Locatie

Arriva locatie, complex 72490

Deze grond gelegen tussen de Sorghvlietlaan en de Langeleegte is in 2007 aangekocht als potentiële ontwikkelingslocatie. De centrumlocatie is als zodanig benoemd in het Masterplan Veendam. Het doel is een passende invulling te vinden die aansluit bij de omgeving en de ligging tegen het centrum van Veendam. Het terrein heeft een oppervlakte van circa 7.020 m². De boekwaarde is € 400.000,-.

Financieel overzicht grondexploitaties

Industriegebieden

complex	boekwaarde 1-1-2023	stand 9-8-2023	realisatie 2023	prognose eindwaarde	eindjaar
71150 Railport					2024
kosten	2.687.597	2.695.744	8.148	2.739.701	
opbrengsten	2.125.191	2.125.191	0	2.544.006	
resultaat	-562.406	-570.553	-8.148	-195.695	N
71300 Dallen II					2032
kosten	24.023.010	24.023.010	0	29.232.525	
opbrengsten	8.730.631	8.834.194	103.564	29.442.453	
resultaat	-15.292.380	-15.188.816	103.564	209.928	V
71350 Veendammer Poort					2026
kosten	2.894.604	2.912.862	18.258	3.933.082	
opbrengsten	484.820	484.820	0	4.068.570	
resultaat	-2.409.784	-2.428.042	-18.258	135.488	V

Woongebieden

complex	boekwaarde 1-1-2023	stand 1-8-2023	realisatie 2023	prognose eindwaarde	eindjaar
71400 Wilkensterrein:					2025
kosten	1.038.039	1.038.039	0	1.255.750	
opbrengsten	885.910	885.910	0	1.187.580	
resultaat	-152.129	-152.129	0	-68.170	N
72100/72110 Buitenwoel-Golflaan					2025
kosten	11.225.890	11.527.235	301.344	13.208.243	
opbrengsten	8.556.892	10.049.092	1.492.200	13.648.244	
resultaat	-2.668.998	-1.478.143	1.190.855	440.001	V
72471 Woellust					2024
kosten	10.590.173	10.713.093	122.920	10.286.068	
opbrengsten	10.893.633	10.904.371	10.737	10.633.687	
resultaat	303.460	191.278	-112.182	347.620	V
72481 Lloyd's Terras					2026
kosten	4.433.032	4.600.180	167.149	6.568.749	
opbrengsten	4.733.291	4.733.291	0	6.598.241	
resultaat	300.259	133.110	-167.149	29.492	V
72130 Golfkop					2026
kosten	0	0	0	672.611	
opbrengsten	0	0	0	708.019	
resultaat	0	0	0	35.408	V
72300 Kuifreiger					2027
kosten	0	0	0	906.820	
opbrengsten	0	0	0	1.323.238	
resultaat	0	0	0	416.417	V

Overzicht boekwaardes overige gronden (MVA)

complex	boekwaarde 1-1-2023
71410 Wilkensterrein (deel zonnepanelen)	589.910
72400 Wildervank-Oost	254.760
72490 Locatie Arriva	400.000
76300 Cultuurgrond Borgercomp.-Zuid	981.503
76330 Landbouwgrond Westerbrink	1.582.116
76340 Golfkop	157.884
78030 Terrein vm VSO-MLK	46.263
78050 Ontwikkellocatie Kielerbocht 1	200.000
78060 Ontwikkellocatie Torenstraat 86	50.000
78330 Gronden Leeuwerik	1.365.621
78420 Industrieweg	136.582
79000 Erfpachtterreinen	30.780
40611 Boven Westerdiep 166-168	116.048
40725 Boven Westerdiep 259-265	188.767
40796 Boven Oosterdiep 39	195.724
Totaal overige gronden	6.295.958

Voorzieningen

Complex (BIE)	Eindresultaat	Reeds voorzien t/m 2022	Actualisatie
71150 Railport	-195.695	229.174	-33.479
71300 De Dallen	positief		
71350 Veendammer Poort	positief		
71400 Wilkensterrein	-68.170	61.657	6.513
72110 Buitenwoel-Golflaan	positief		
72471 Woellust	positief		
72481 Lloyd's Terras	positief	70.796	-70.796
72130 Golfkop	positief		
72300 Kuifreiger	positief		
totalen	-263.865	361.627	-97.762

Meerjaren boekwaardenprognose

Overzicht boekwaardes Bouwterreinen per einde boekjaar 2022				- bedrag is positief saldo		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
71150 Railport	562.406	227.118	195.695			
71300 Ind. Dallen II	15.292.379	15.036.817	13.538.851	12.156.667	10.732.047	8.677.050
71350 Veendammer Poort	2.409.785	2.520.628	1.721.511	874.260	135.488-	
Totale Boekwaarde bedrijventerreinen (92)	18.264.570	17.784.564	15.456.058	13.030.928	10.596.558	8.677.050
71400 Wilkens-DWM terrein	149.890	110.692	244.311	68.170		
72110 Golfiaan 2e fase	2.664.625	1.202.140	278.995-	592.182-	592.182-	
72471 Woellust	310.349-	680.860-	465.109-	622.286-		
72481 Lloyd's Terras	300.259-	158.625-	2.856-	34.979	29.492-	
72130 Golfkop	-	198.634	531.951	235.420	35.407-	
72300 Kuifreiger	-	46.250	576.087	104.083	133.593-	416.416-
Totaal Boekwaarde Woongebieden (93)	2.203.907	718.231	605.389	771.816-	790.674-	416.416-